

URBÁNKOVÁ
BIBLIOTÉKA PAEDAGOGICKÁ.

SBÍRKA SPISŮ
PRO
UČITELÉ, PĚSTOUNY, RODIČE
A VZDĚLAVATELE LIDU VÚBEC,

VYDÁVANÁ
POMOCÍ OSVĚDČENÝCH NAŠICH PÆDAGOGŮV.

Svazek CLXII.

Příspěvek k methodice slohové,
jejž pro školy měšťanské a vyšší třídy školy obecné
napsal

Eliška Řeháková,
učitelka při měst. škole u sv. Tomáše v Praze.

V PRAZE,

na Ferdinandeské třídě v č. 4 n.
vedle Národního divadla.

Nakladatel FR. A. URBÁNEK, český knihkupec
pro literaturu paedagog. i hudební pomůcky učebné.
= Prvý český závod hudební. — Půjčovna hudebnin. =
1893.

Kr. uč.

224

Příspěvek k methodice slohové.

100 slohových cvičení na praktickou pomoc při učbu slohové

pro

školy měšťanské a vyšší třídy školy obecné

napsala

Eliška Řeháková,

učitelka při měšťanské škole u sv. Tomáše v Praze.

V PRAZE 1893,

na Ferdinandské třídě v č. 4. n.
vedle Národního divadla.

Nakladatel FR. A. URBÁNEK, český knihkupec
pro literaturu paedag. i hudební a pamácky učebné.

Prvý český závod hudební. — Půjčovna hudebnin.

Hudební dodavatel kr. č. z. a Národního divadla.

P

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA
PEDAGOGICKÉ FAKULTY
HRADEC KRÁLOVÉ

Inventář č. 66862
Signature 00.4449

Tisk a papír Alois Wiesner v Praze.

Předmluva.

Vyučování slohové, jsouc nejdůležitější částí vyučování gramatického, působí, jak každý učitel dozná, zároveň i největší obtíže. Má-li se potkat se zdarem, učitel musí předmět úplně a cele ovládati, pěknými, případnými cvičeními budě zájem žáků pro předmět, čehož u těch, kdož slohu vyučují poprvé, vždy očekávat nelze. Těm dobře může, jak doufám, posloužiti a platně prospěti jakožto výslednice dlouholetých zkušeností školních a svědomitě, bedlivé práce tento „Příspěvek k methodice slohové“. Cvičení slohová jsou tak upravena, jak je asi obratný učitel žákům předvádí, an je upozorňuje na rozličné obraty, rčení, jimiž řeč jadrnosti a lahody nabývá, na čemž z veliké části libosť slohu se zakládá. *Nemůže a nesmí být tady miněno, že by slohový úkol, vyšší z pera žákovova, měl mít zmenšení a rozsah jakož se to při uvedených cvičeních vidí, nýbrž učitel těžiti má z nich při obtížné práci, když úkol ukládá.*

Pro snadnější přehled jsou stilistické přeměny, pokud v díce pojmotí se nemohly, vytiskeny zvláštním písmem, drobným, eož sobě každý laskavě připomenouti ráčiž, má-li spisovatelce býtí porozuměno.

Pravá cesta života.

Byl pěkný podzimní den. Paní Dobroslavová vyšla si s dceruškou Miladou na procházku, aby se ještě jednou, snad naposledy tohoto roku, prve než přikvapí nevlídná zima, osvěžila v boží přírodě. Cílem jejich byla kaplička, věkovitou lípou zastíněná. Zamířily ku kapliče, kdež mohutná lípa stráží stála. Smutně rozhlížela se Milada po krajině, letní zdoby zbavené. Tulic se jako ptáče k matce, takto si zasteskla: „Jak milo bylo zde proletěti, jak krásně se tu sedělo, když lípu list šatil, když v stinné koruně její ptaactvo šveholilo, když ji pilné včelky bučeče obletovaly, nacházejíce hojně pastvy v libodechém květu. A nyní! Opustil ji včelek roj, ptáci se odstěhovali do teplých krajin. Listí opadává“. „Nežaluj, nebědуй, utiš se“, těšila matka dceru. „Lípa dostála pro tento rok svému úkolu, vykonala, co jí bylo uloženo. Zelenala se, kvetla, jsouc lidem k radosti a k užitku. Blaze tomu, kdo jsa jí podoben, světu žije platně. Až uloží své zemdlené údy v matičku zemi, potomstvo zachová vděčně paměť jeho“. „Šťasten, kdo příkladu jejího následuje, kdo jako ona jednaje, světu prospívá a slouží. Až ulehne k věčnému spánku, vzpomínati ho budou s vděkem potomci, žehnajíce jeho památce.

Hrdinský čin.

Kdysi opravovala se stará památná budova, jež pro vzácnou výstavnost toho zasluhovala, aby byla potomstvu zachována. Kdysi prováděla se oprava staré budovy. Zájmy umělecké toho žádaly, ukládaly povinnost, aby se zkáze její předešlo, zabránilo. Buďto nebylo šetřeno náležité opatrnosti, nebo budova byla příliš vetchá, stavení se zřítilo, a to k svrchovanému neštěstí právě v době, kdy se pracovalo. Buďto práce se neděla s patřičnou obezřelostí, nebo budova byla příliš chátrná; sesula se a to bohužel právě v čase, kdy dělnici při díle meškali. Všickni našli v troskách předčasný hrob, jen dva se spasili. Všickni tu bohužel zahynuli, jen dva ušli záhuby, unikli smrti. Byli to přátelé. Zachytily se v brozném okamžiku břevna. To

vznášejíc se v závratné výši nad hlubokou propasti rozvalin, klonilo se povážlivě k jedné straně. Bylo patrné, očividné, že se zřítí, jestliže co nejdříve tíže neubude. Nebylo o tom pochybností, že se neudrží, jestliže mu nebude ulehčeno. Jeden ze zachráněných dělníků byl v květu mládí. Vábně kynul mu život, slibuje mu rozkoš tisicerou. Na ubledlé, zsinalé tváři, v zrůzněných jeho rysech patrně se četlo, jak se smrti leká a děsí. Vytřeštěný, v kloubi se upřrající zrak svědčil zřejmě, jakou hrůzou smrt jej naplňuje. Druhý měl léta mládí za sebou, stojí v mužném věku. Doma očekávala jej četná rodina, jejíž byl živitelem, spásou. Smutný osud její jest spečetěn, jestliže jej ztratí, zkáza její jista, jestliže ho pozbude. Žalostná bída a nouze jest jejím údělem, jestliže jí bude odňat, vyrván. Při pomyšlení tom vydral se mu z prsou těžký, bolestný vzdech: „Nebohé děti, nebohé děti!“ To slyše soudruh, pojímá úmysl hrdinný. „Zachovej se, žij rodině své,“ tak volá a již spouští se spasného dřeva, aby dole nalezl jistou smrt. „Neumřeš,“ praví a již se vrhá v děsnou propast, aby na dně jejím s rozdcenými údy spočinul.

Statečnost mateřská.

Stalo se kdysi ve Florencii, že lev v zajetí chovaný neopatrným strážcům unikl. Přihodilo se jednou ve Florencii, že uvězněný lev nedbalostí strážců nabyl svobody. Vše prchalo zděšeno, každý v přibytku za bezpečnými stěnami hledal útulku. Liduprázdný stály ulice, kudy zvíře pádilo. Jen dítě jedno, jehož chudá matka prací zabavená nemohla se v čas postarat o jeho bezpečí, uprostřed cesty sobě hrálo. Nebožátko netuší, co mu hrozí, nemá zdání, že smrt na ně číhá. Již podrážděný lev vrhnul se na ně, v tom vyběhne z nedalekého domu matka ubohého dítěte. Rozrušený dravec již tlapami je uchvátil, v tom zjeví se na práhu nejbližšího domu matka dítěte. Zoufalství hledí jí z bledé tváře. Zná jen jednu myšlenku, chce, musí miláčka svého spasiti. Jest bezbranná, jak je ochrání? Zrůzněné rysy, vytřeštěný zrak svědčí zřejmě, jak se děsí, leká, hrozi. Neví, co počiná, však tolik jest ji zřejmo, že musí nejdražší poklad srdece svého šelmě rozrušené vyvratit. Nic nemůže ji zdržeti, již stojí u něho. Než jak slabá žena má zápasiti s rozdrážděnou šelhou, ježto mimo to i zbraně se jí nedostává? V úzkosti vrhá se na kolena a spíná naproti lvovi ruce v němě, dojemné prosbě. Lev uleknuv se náhlého zjevu, vydal kořist svou, zřekl se lupu svého. S jáositem přivinula matka zachráněné dítě k rozbouřenému srdeci.

Láska dětiinná.

Křehké jest lidské štěstí, osudy pozemské jsou proměnlivé. O pravdivosti, opravněnosti slov těch přesvědčil se vznesený kníže Ursusov, jejž hněv uražené carovny zahnal do nehostinné Sibiře. Ať nikdo ne-

spolehá na přízeň Štěstěny. Jest vrškavá, nestálá; než se nadějeme, zradí nás hanebně a opustí. Poznání toho dospěl, o tom trpké zkušenosti nabyl mocný druhdy kníže Ursus, jenž z vůle rozhněvané carevny v daleké Sibiři smutný život vypočevence vedi. Jen jedinou věc ponechala mu zloba osudu. Věrná chof a šlechetná dcera Olga následovaly ho v pustině asijské, sdílely se s ním o žalostný jeho úděl. Druhdy obývali skvělé paláce, obkličení, obklopeni jsouce veškerým pohodlím bohatcův, nyní polozbořená chatrč špatnou, nedostatečnou jim byla záchrana proti nepohodě, proti vzteklu rozpotaných živlů; druhdy zástup ochotných sluhů čekal na pokyn ruky jejich, nyní ve všem jen na své síly byli odkázáni, na své pomoc. Jaká to změna! Jindy lesk, přepych, nádhéra, plesy, slavnosti a blahá bezstarostnost, nyní každým duem se obnovující zápas a boj o život a nejskromnější podmínky jeho. Avšak na tom nebylo dosti, každich utrpení jejich nebyl ještě vyprázdněn. Touha po vlasti, bolné vzpomínky uprchlého štěstí, namáhavá práce vyčerpaly síly těžce zkoušeného knížete, podkopaly, podryly zdraví jeho. Čehož mohli se nebozí do budoucnosti nadít, co mohli očekávat? Šlechetná Olga nepřestávala přemýšleti, dnem i nocí přemítala, jak by rodiče z bídě vykoupila, vysvobodila. V daleké Moskvě vyprositi chee u nohou mocné carevny milost. V tiché noční době tajně s rodiči se rozloučila. Noč halila kraj temnými stíny, ana Olga s chatou otcovskou se rozžehnala. Putovala pustou stepí, dráhla se hustými lesy, brodila se močály a vodami, zakoušeje hladu a žízně, snášeje úpal i mráz, nevšimajíc si únavy, čelíc statečně každé nesnázi, vzdorujíc každé překážce. Cesta vedla ji šírými pláněmi, neproniknutelnými bouřtinami, dravými proudy, nezdravými, otravu vydychujícimi bařinami, padala hladem a žízní, hynula horkem a zimou, klesala únavou, avšak úmyslu svého se nevzdala. Bůh, jenž svých věrných neopouští, provázel ji, byl s ní. Bůh, věrný pomocník těch, kdož jemu důvěřují, v něj doufají, na něj spolehají, byl jí záštítou. Po mnohem měsíčné pouti, s nevýslovnými útrapami spojené, stanula u cíle svého; již kynou jí pozlacené báně velebných chrámů moskevských. Milý zjev, ušlechtilý způsob vzbudily pozornost. Vynikajíc jak půvabem, tak i pěkným mravem, nezřístala bez povšimutí. Byla předpuštěna. Líčí Olga tak živě, výmluvně trampoty, bídou svých rodičů, mluví tak přesvědčivě o jejich nevině, prosí tak úpěnlivě za milost, že vládkyně jsouc dojata dětiňou její láskou a oddaností, prosbu její splnila. Ohnivá slova, kterými Olga tu nad neštěstím milovaných rodičů teskní, tu zas jejich nevinu dokazuje, dovolávají se pro ně spravedlnosti, milosti, neminula se s účinkem. Panovnice nemohouc se pohnuti ubrániti, odpuštění jim udělila. Zároveň rozkázala, aby se šlechetné dcerě za každou hodinu vykonané cesty 100 rublů odměnou vyplatilo.

Rekovnost dívčí.

V omě neblahé době, kdy kříž s půlměsicem v krutém boji stály, bylo i udatné Polosee s tímto hrozným nepřítelem křesťanstva zápasiti, zapoliti. V neblahé té době, kdy svěřepý Turk Evropu ohrožoval, v tuhém boji krušil a hubil, bylo i Polosee od tohoto hrozného nepřítele křesťanů válečně zakoušeti.

Stalo se, že bylo město Jagielnica obleháno silným vojskem tureckým. Prořídle řady obháječův, pobořené hradby, valně stenčené zásoby byly mu věštou zlou. Málo již zbyvalo těch, jichž paže města bránily, hradby byly v ssutiny proměněny, zásoby téměř úplně vyčerpány. Zdálo se, že město neodolá, že se neudrží. Nastala oprávněná obava, že město podlehne. Vždy více mizela možnost záchrany. Smutek zavládl městem. Čeho mohli se nebozí přemožení do zpupného, nelítostného vítěze nadít? Zoufalství zmočnilo se všech, neboť koho by neděsilo, nelekalо pomýšlení na ukrutnost turecké? Tu zjivila se na hradbách v průvodu divek stejně smýšlejících mladistvá Kazanovská. Slabá ruka jímá zbraň, čelo nese znak odhodlanosti, oko plné ohněm nadšení. Řeči výmluvnou oslovuje ochablou posádku, toho kárá a haní, onoho povzbuzuje a velebí. Slovy plamennými domlouvá nás mysl pokleslé posádce, tu ústa její chválou překypují, tu hořké výčitky pronáší. Živými barvami ličí bidu, již pokořené město bude vydáno. Na mysl všem staví utrpení, strasť, jež přemožené očekává. „Věčná hanba tomu,“ tak zní to z jejích úst, „kdož by se boje zříci, kdož by se nepříteli vzdáti chtěl. Pro víru otců svých, pro rodnu zemi uchopiž se každý zbraně, ochoten jsa proliti krev, obětovati život. Bůh bude s námi, on vítězství nám popřej!“ „Zdaž mohl by,“ tak volá, „pozvednouti zraky své ten, kdož by prapor nás zrádně, zbaběle opustil. Kdož smí se bez zardění, bez ruměnce studu vzdalovati boje za svalou víru, za milovanou vlast vedeného. Surť budíž nám vítána, za domovinu-li ji podstupujeme. Avšak nebe nás neopustí, jím zvítězíme.“ Ohnivá slova šlechetné Kazanovské neminula se účinku. Vše hrne se na hradby. Veškeré úsilí nepřítelovo rozbijí se o hrdinství obháječů.

Spořivost a dobročinnost.

Kdysi vyhořela ves. Stalo se kdysi, že celá ves lehla popudem. Dva mužové odtud chodili s dovolením úřadu dům od domu, dovolávajíc se pomoci, milosrdenství pro nebohého pohořelé. Dva mužové obcházeli s dovolením úřadu součitné lidé, sbírajíce příspěvky ve prospěch nešťastných pohořelců. Tak přišli též na selskou usedlost osaměle položenou. Zde slyšeli, kterak rozhněvaný hospodář čeledinu plisní, tepe, hubuje, že provaz na dvoře ležetí nechal, čímž se stalo, že jej noční déšť promočil. Zde byli svědky, kterak rozezlený hospodář čeledinovou prudké výčitky činil, že provazu, jakož to byla jeho povinnost, neuklidil, což mělo za následek, že nočním déštem provlnul. „Ten drží každý krejcar,“ řekli si mužové a neočekávali mnoho. „Ten je šetrný, skoupý,“ pravili k sobě mužové a chystali se, že budou odbyti, odmítnuti. Jaké však bylo jejich překvapení, jaký byl jejich úžas, když se jim od rolníka dostalo více, než od celé sousední vesnice. Což se podivili, když byli od rolníka šedřejí obmyšleni, podarováni, než v celé sousední vesnici. Nezdrželi se a řekli mu to. Hospodář odvětil: „Právě proto, že jsem krejcar ku krejcaru střádal, schráněl, zbytečných výloh se varuje, jest mi nyní přáno chudině pomáhati, bídě ulevovati.“ „Dobročinnost má jen tím mi jest možná, že jsem si každého krejcaru vážil, že jsem žádoucím krejcarem nepohrdl, výdajím všechno se vyhýbaje.“

Vytrvalost.

Kdysi sháněl se špaček palčivou žízní soužený, trápený po vodě. Konečně dopídal se láhve, avšak byla jen do polovice naplněna. Práh-noucí, žíznící špaček bledal vody. Po mnohem pátrání připadl na láhev, avšak nebylo v ní vody s dostatek. Bušil zobákem do skla, aby je roztríštíl, rozbil; marné namahání! Opiraje se o láhev, chtěl ji porazit, převrh-nouti, ani to se mu nezdářilo, ani tento jeho pokus nepotkal se s výsledkem, nevedl k žádoucímu cíli. Vytrvalé zvíře nedbajíc nezdaru, po jiném prostředku se ohlíželo. Vytrvalé zvíře neechalo se od úmyslu svých odvrátiti, v předsevzetí svém zviklati, rozjímajte, přemítajte, v myslí uvažujte tak dloho, až se vhodného prostředku dovtípilo. Sbíraje kaménky, házel je špaček do láhve, čímž voda vystoupila. Tak dosáhl, po čem dychtil.

Nechtějte umdlévatí v práci, v učení, nechť se i překážky kupí, jen vytrvalá snaha vede k cíli. Neochabujte, necht je vám to sebe těžší. Jen trpělivost, stálost vítězi.

Hošík a bodlák.

Při cestě, jež táhla se po svahu všeho stínu zbaveném, bujně vyrůstal bodlák. Při cestě, jež klikatila se po horském úbočí vedru vydaném, stál bodlák v plné síle. Kamenitá půda stačila jeho skromným požadavkům, prospíval zuamenitě. Vypráhla půda úplně jej uspokojovala. Vedlo, dařilo se mu výtečně. Slunéčko jej celý boží den zahřívalo, rosa jej schlazovala. Těšil se od rána do večera teplým paprskům slunceňím, noční vláha jej zalévala. Bodlák mohutně každým dnem, pyšně se ozdobou nesčíslných květů. Bodlák vždy šíře se rozkládal, jsa rudými květy poset, obsypán. Jednoho dne ubíral se tudy svévolný hoch. Spatřiv bodlák, chopil se své sukovicé holi, a již těžké rány na nebožáka se řítily. Zočiv bodlák, jal se nař dorážeti, pádnými ranami jej trýzně. Bodlák sténal, úpěl: „Čím jsem si toho od tebe zasloužil? Proč mne hubiš, proč ničíš žítí mé?“ Chlapec zpurně odpověděl: „Jaký je tvůj cíl? Zraňuješ nás do krve a oděv nám rozdiráš. Jsi jen ke škodě, a proto pryč s tebou!“ Dí svévolník příkře: „K čemu jsi, čím prospíváš? Bolesť nám působíš a šat s těla rveš. Překážíš jen, a proto naděšla poslední chvíle tvá!“ I hotoví se k dulřím útokům, chce v nelítostném díle pokračovati. V tom ozval se varovný hlás: „Zádrž, ustaň!“ Ohlédlul se hoch a spatřil stehlička, miláčka svého mezi opeřenci. Dí stehlik: „Zmaříš-li rostlinu tu, musím za-hynouti i já, neboť semeno její mne živí.“ „Záhuba rostliny té jest i mou zkázou, neboť jest živitelkou mou, semenem svým hladu mne chráníc.“ Zarazil se hoch a zahanben odešel.

Topol a dub.

U polní cesty, kam slunce pálic a pražic nejžhavější šípy své vysílalo, vzpomínaje na umílenost a trýzeň poutníka tudy se berou-

cího, zasadil hospodář v téže době topol a dub, aby větvemi svými chladivý stín stlály. I prospívaly, rostly, mohutněly oba stromy, ale po dvacíti létech bylo zřejmé, očividné, že topol vývojem svým dub valně předstihuje, vidělo se patrně, že dub vzrůstem svým za topolem pozadu zůstává. Topol, hrd jsa zdarem, úspěchem svým, tázal se vyzývavě druhá: „Aj, pověz, kdo pánu svému větší radost působi, kdo jest srdci jeho více ku potěšení, já či ty?“ Zmámen vědomím svých okamžitých předností, povinné skromnosti ku vládci lesů zapomínaje, takto chlubně se ozval: „Doznej, že společný pěstitel náš za svou práci a péči mnou větší odměny dochází.“ Pokorně odpověděl nízký doumek: „Ovšem nyní, kdy ještě neveliký počet let zde stojíme, čest a chvála tobě vzdátí se musí. Avšak pamatuji, vzpomeň budoucnost! Ta ukáže, zjeví, ta svět poučí, komu palma vítězství náleží.“ K tomu doumek: „Nelze popříti, že se ti v této době nevyrovnam, že nade mne vynikáš, mne předstihuješ, avšak počkej, přeji mi času a uvidíš, že mi netřeba se styděti.“ Stromy rostly dále. Topol směle pjál se do výše, jakoby vrcholem svým nebe dostihnouti, jakoby čelem svým nebes klenbu proraziti chtěl. Dub pomalu vystupoval. Za to rozkládal větve své v dalekou šíř, za to mocně zelená ramena svá rozpřahoval a kmen jeho silil, vždy většího objemu nabývaje. Po dvacíti letech topol dale růsti nemohl, a po nových dvacíti letech Morana podletla chlubné žití jeho, podlehl zubu času, propadl zkáze, zašel, vzal za své. Dub však ještě po staletí, věky korunou svou šumě, okoli vévodil, krajině vládl k radosti a podivu všech, kdož v stínu jeho si hověli, odpočinku hledajíce.

Cvrček a motýl.

Na mezi v mateřídoušce seděl cvrček, ozývaje se od rána do večera jednotvárnou písni svou. Ve vonném pažitě si hově, prozpěvoval cvrček celý boží den, oddechu si nepřeje. Zavítal k němu, přiletěl návštěvou motýl. Duhou hrající křídla jeho nádherně se stkvěla v zlatých paprscích letního slunce. Bylo radost podívat se, pozorovati, kterak vzduchem pluje, s květinou na květinu sedaje, aby z nich sladkou šťávu ssál. Ve svitu slunečním pestřila se skvostně zbarvená křídla jeho, až zraky přecházely. Byl to rozkošný pohled, když hravě a lehce jako vánec vzduchem vesluje, letný krok svůj u květinek stavěl, aby byl od nich pohostěn, vyčastován, douškem medoviny poetř. V srdeci cvrčkově zrodila se závisť. Žehraje jal se takto naříkat: „Jak jest šťasten! Každý jej miluje, každý jej velebí, každý půvab jeho vynáší. Mne v chudobném šatě nikdo si nevšimne, pohrdaje mnou.“ Nespokojen, roztipřen jal se takto žalovati: „Jak jest mu blázel Svět jsa nadšen krásou, unesen libezností, sspanilou podobou jeho chválu jemu vzdává, jemu v podivu se koří. O mne, nezhledněho chudasa, nikdo nestojí, mne nikdo nevyhledává, nemiluje, opovržení, nízkost jest můj los.“ V tom přihnal se na palouk za ohlušujícího křiku zástup svévolných hochů; spatřivše, zhlédnuvše motýle, ihned učinili na něj lov. V tom přikvapil jako dravý přívá, jako divý proud houček nevázaných chlapců. Zočivše motýle,

i ihned se spustili za ním, pronášeli důjce, stíhajícíce ho. Marně namáhal se motýl, aby jim unikl, ušel, marně usiloval, aby strojeným nástrahám a léčkám se vyhnul, marně se snažil, aby své svobody, volnosti obhájil. Octnul se v moci jejich, zajali ho. Brzy strhnula se o něj hádka, brzo došlo o něj k sporu, k neshodě, hoši se svadili, což mělo pro chyceného motýle následky nejhorší, osudné. V malé té válce setřen byl s křídel jeho třpytný pel. Vidouce hoši motýle porouchána, poškozena, mrštili jím na zem, hodili jím do trávy, aby jej zlostným dupnutím zdrtili, konec životu jeho učinili.

Toho všeho cvrček byl svědkem, to vše viděl a pozoroval. Ztichla závist jeho, umlkla žaloba. Poznal oprávněnost, přesvědčil se o pravdivosti přísloví: „Není všecko zlato, co se třpytí.“

Pravidla slušného chování ve společnosti.

Příkazy společenské uhlazenosti.

V severní Americe není muže, jenž by byl více vděku u své vlasti zasloužil, jemuž by se větší čest vzdávala, než Jiří Washington. Washington náleží bez odporu k nejslovutnějším osobnostem minulého století. — Washington oslavuje se, velebí se právem jako jeden z nejznamennitějších mužů 18. věku. Jeho školní knihy, sešity, jež se až na naši dobu zachovaly, dávají o tom svědectví, jak vážně život pojímal, když byl ještě v letech chlapceckých. Z jeho knih učebných a zápisů, do nichž možno posud nahlédnouti, jest patrno, jak vážné byly jeho názory o světě, když ještě žil bláhobyté doby prvního mládí. Obsahuje mimo jiné pravidla o chování ve společnosti. Obsahuje mimo jiné naučení, jak si ve společnosti vésti.

Čteme tam:

Dobrý mrav nepřipouští, abys u přítomnosti jiných lidí pro sebe zpíval. Střez se také, abys prsty nebubnoval, rukama neb nohama neklátil. Měj se také na pozoru, abys prsty na stůl neklepal, rukama se nerozháněl, nohama nehoupal.

Jsi-li ve společnosti, nečti dopisů, knih, aniž co jiného. Je-li toho nutně potřebí, požádej za dovolení, vypros si odpusťení. Jsou-li jiní lidé přítomni, nebab se čtením, ať již čehokoliv. Není-li vyhnutí, omluv se.

Cte-li někdo nebo piše, nestav se tak, že bys se mu mohl do toho divat, drž se v slušné vzdálenosti.

Mlč, když jiní mluví, nesed, když jiní stojí, nechoď dál, když jiní státi zůstanou.

Nežertuj s lidmi, kteří toho nesnesou. Nethrop šprýmů s lidmi nedůtklivými, citlivými, kteří se snadno urážejí.

Navštívíš-li nemocného, nehrej si na lékaře, nevyznáš-li se v léčebném umění. Setkáš-li se s nemocným, uspoř si lékařských pokynů a rad, nejsi-li odborníkem.

Povýšení.

(Čítanka pro školy ob. i měst. díl IV., čís. 5.)

Slavný básník perský Sadi měl dobrého přítele, kterému nenadále vysoký úřad byl udělen. Sadi, jehož básnická sláva v Persii nadě vše vynikala, lnul upřímným přátelstvím k muži, jenž neočekávaně došel povýšení. Sadi, král mezi básníky perskými, měl přítele, jenž mimo očekávání byl povolán k vysoké hodnosti, byl poctěn vysokou hodností, vyznamenán. Všickni přátelé a známí povýšeného úředníka, ba i mnozí, kteří ho prve ani neznali, slyšice o tom, hrnuli se k němu blahopřát mu a poroučet se v lásku jeho. Šťastný povýšenec byl nyní předmětem všeobecné pozornosti, se všech stran spěchali, tlačili se k němu lidé, aby ho přátelským zájmem, přátelskou upřímností ujistili, aby se jeho lásky dovolávali. — Šťastný povýšenec stal se hledanou, všem známou a milou osobností. Bylo mu vyslechnutí na tisíce blahopřejných projevů, jakož i proseb za přízeň jeho. Toliko Sadi nešel příteli svému projevit přání. To bylo věrnému druhu básníkovu s podivením. Jedině Sadi příteli nevyhledal, čehož on pochopití nemohl. — Jediný Sadi mlčel, k příteli se nehlásil, což si tento vysvětliti, vložili nedovedl. Jediný Sadi příteli míjel, kteréhož jednání on marně dívody sledoval. Ale moudrý Sadi jsa tázal pravil: „Nyní jest přítel můj se všech stran blahopřáními tak říkaje zasypán, a neprospěla by mu moje návštěva. Ale bude-li kdy v povinnostech svých míti potřebu upřímné rady, nebo v nepředvídaných příhodách duševní posily, budu mezi prvními, kteří se k němu dostaví.“ „Příteli mému došlo se v něm nejhojnější všechno, co nás blaží, obšťastňuje, i může se nyní snadno bez průkazův oddanosti mé objeviti.“ — Přítel můj jest odo všeho světa čten, vzýván, veleben, i netřeba mu nyní osvědčení mého. Až mu bude jednou úzko, teskně v úřadě přijatém, až pochybnost naplní nepokojen duši, až tiseň, úzkost skličí mysl jeho, pak pospíším, pak nebudu moškat, otáleti, přijdu ihned, abych ho povzbudil, potěšil!“

Vytrvalost.

(Čítanka pro školy obecné a měšťanské, díl. VIII., čl. 7.)

Nejpamátnější snad vlastností v povaze Timurově byla jeho bezpřikladná vytrvalost. Nižádné překážky ho neodvrátily od toho, co sobě byl jednou předevzal; stál na svém i v okolnostech, které by jiného byly uvedly v zoufalství. Co u Timura bylo zvláště vynikající vlastností, to byla jeho nevyrovnatelná vytrvalost. Vlastnost ta ponáhala mu k vítězství nad každou překážkou; nechť se vesnáze sebe více kupily, hrozíce nezdarem, neupustil od záměru svých. — Mnohé vlastnosti nezbytné jsou tomu, kdož se k výši a mohutnosti vyšinouti chce, ale především potřebuje vytrvalosti. Tu měl Timur. Úmysly jeho byly nezvratné, skálopevné; nezdával se jich, nechť se dělo cokoliv, prováděl je, buď co buď, uskutočňoval je, stůj co stůj. Při takových příležitostech vypravoval svým přátelom příběh z dřevnejšího svého života. „Byl jsem,“ říkával, „kdysi přinucen skrýti se před nepřátele v rozbořeném stavení, kdež jsem seděl několik hodin o samotě. Hledají ochrany před pronásledovateli, maje nepřítele v patách, uchýlil jsem se kdysi ve zbořenistě, kdež jsem sám a sám dlouhý čas prodlel, meškal. — Kdysi hostila mne opuštěným po dlouhé hodiny smutná zřícenina, možitím co nepřítelovo slídív

oko po mně pátralo. Chtěje odvrátiti mysl od bídného svého stavu, upřel jsem zrak na mravence, který zrno velikostí nad něho vynikající na vysokou zeď vlekl. Hledaje zapomenutí pro trampoty a starosti své, upjal jsem pozornosť na mravence, jenž o to usiloval, aby břímě, které bylo mnohem větší než on sám, na povýšené místo dopravil. — Chtěje se rozptýlití v tisni své, chtěje zplašití trudné myšlenky, jež mue děsily, sledoval jsem práci malého mravence, který vši silou o to se bral, aby zrno, objemem a těhou patrně jej předstihující, na povýšené místo vynesl. I čítal jsem, kolikrát bylo se mu pokusiti o to, aby provedl svůj úmysl. Devětašedesátkrát zrno spadlo na zem, mraveneček však na svém trval a po sedmdesáté dosáhl cíle. Devětašedesátkrát minul se s výsledkem, devětašedesátkrát potkala se snaha jeho s nezdarem, aniž od dila předsevzetého upustil, teprve po sedmdesáté domohl se žádoucího úspěchu. Ten pohled mi dodal srdce, a nikdy jsem naučení toho z paměti nevypustil. Vida to, vzrušil jsem se, naděje má oživila. Naučení mravencovo pro vždy nezamazatelně v paině mou se zapsalo. — Mravenec ten byl mi mojenou pobídka, začal jsem zase doufat. Nezapomněl jsem a nezapomenu nikdy naučení, jehož se mi od nepatrného zvířete dostalo.“

Hrdinský jinoch.

(Čítanka pro školy obeené a městanské, dil VI. čl. 24.)

V kruté válce, která zuřila v Indii, zavražděni byli jednoho dne malému chlapci v městě Delhi rodiče. Vražedlná válka, jež Indii pustošila, hubila, uloupila útlému hocha v městě Delhi rodiče. — Krvavé boje, jež Indii hrůzami naplňovaly, zhabavily útléhoocha v městě Delhi rodiče. Odrostly synek sousedův, vida opuštěnce bez otce i matky, umínil si z nebezpečného místa na bezpečné jej dopravit. Nad sirotkem rozželen, pojal dospělý synek sousedův úmysl, vzdáliti jej místa zhoubny a zkázy. — Útrpností jsa jat, předsevzał si dospělý synek sousedův, že jej pryč odnese, kdež by nebezpečí nahrozilo, že se o jistotu jeho postará. A chtěje mu nejen život zachovati, ale i tam jej odevzdati, kde by o něho mohlo být postarano, vzal jej na bedra svá a nesl jej 30 hodin cesty ke guvernérovi v Agře. Mělo-li být dítčí v pravdě, skutečně pomoženo, musil mu být zjednán, opařen útulek, kde by se o ně péče vedla. Aby se tak stalo, vykonal mládik 30 hodin cesty ke guvernérovi v Agře. — Za tím cílem mládik ušel 30 hodin cesty, dovolávaje se pro dítko ochrany guvernéra v Agře. „Jakou odměnu žádáš za skutek, který jsi vykonal pro to dítě?“ tázal se mocný ten muž mladého osvoboditele a dobrodince ubohého sirotka. „Velkou oběť přinesl jsi zajisté sirotkovi,“ s uznáním děl muž ten, jehož mocí každý se koriř. „Má ti být vše vynahrazeno, pověz, jaké jest přání tvé, řekni jen, čeho si žádáš!“ „Takové skutky odměňuje jen Bůh!“ byla odpověď tázaného; „avšak chceš-li něco dobrého vykonati, dej vykopati vedle tohoto domu studni, aby pocestný, nesa břímě v horku, občerstvití zde mohl vodou práhnoucí ústa svá.“ „Čin můj jinde odplaty dojde,“ ozval se jinoch; „avšak toužíš-li prospěti něčim, kaž, poruč, at vykope se vedle toho domu studně, aby čerpati z ní mohl poslu pocestný, tudy s břemenem se beroucí.“ „Za čin můj jinde odměny se mi dostane,“ děl jinoch; „avšak chceš-li se mi zavděčiti, postarej se o to, bud péčí tvou, at založí se vedle domu toho studně, ježíž vody by uhasily, zahnaly palčivou žízeň pocestného pod břeménem klesajícího.“

Dvě sovy.

(Čítanka pro školy obecné a měšťanské díl VI., čl. 35.)

Dvě sovy opozdily se na nočním lově, a dříve než dojítí mohly temné skryše, vyšlo slunce na obloze a rozestřelo paprsky své po oboru zemském. Dvě sovy ženouce se dravě za luhem, zmeškaly chvíli návratu. — Dvě sovy shánějíce se dychtivě po kořisti, zapomněly, že vypršela již lhůta, nočnímu výletu vyměřená. Slunce nastoupilo svou denní dráhu, plášť temné stíny jasem svým. Slunce zjevilo se na nebi, rozlévajíc zlatou záři. I posadily se sovy pod husté listy jednoho stromu, zamhouřily oči, a nemohouce zahnatí slunce s oblohy a zhasití světlo jeho, náramně mu zlorečily. I vylíedaly si sovy úkryt v stinném loubí, přivřely oči, a jelikož neměly moc, aby slunce z okruhu zemského vypovídely, jaly se mu spílati. Uchýlily se pod šerou klenbu věkovitých stromů, zavřely oči, a jelikož nebyly s to, aby ohnivou kouli slunceňi s krovu nebeského strbly a dni tak zabránily, jaly se je hanobiti.

Zlý člověk, nemůže-li staviti dobré a býti mu na překážku, tupívá je.

Odbýtý pomluvač.

(Čítanka pro školy obecné a měšťanské, díl VI. čl. 49.)

„Utrhačný člověk nepravdivé věci o mně šíří,“ díl mladík v rozhorlení učiteli svému Sokratovi. „Rad mi, jak ho potrestati.“ „Zlobajíc ústa dotykají se mécti, jméno mé špiní,“ stýskal si v hněvu, žaloval pln rozhořčení mladík učiteli svému Sokratovi. „Hanebník láží do světa o mně vykřikuje, aby pověst mou poškodil, zhubil,“ tak vedl si stížnost pobouřený mladík u Sokrata, učitele svého. „Dej mi radu, jak si odvetu zjednat.“ Buď živ tak, aby pomluvě té nikdo věřiti nemohl,“ odpověděl mudrc žákovi svému; „tím nejvíce jej zahanbíš a sebe povzneseš.“ „Zaříd všechno jednání a konání své tak, aby pomluvu tu zřejmě vyvracelo.“ „Postarej se o to, aby všechny skutky tvé pomluvu tu patrně porázely“, zněla odpověď mudreova; „tím nejjistěji nad ním zvítězíš.“

Jupiter a ovce.

Ovci bylo od ostatních zvířat mnoho trpěti, snášeti. Ovce byla vydána stálemu pronásledování, stálým útokům. I předstoupila před Jova prosic ho, aby jí pomohl. Utiskla se k Jovovi, dovolávajíc se jeho ochrany, přispění. Jupiter jevil úplnou ochotu. „Uznávám, ovečko má, že jsem tě přiliš bezbrannou stvořil; dej radu, jak bych nedostatku tomu pomohl. Mám tě ozbrojiti ostrými zuby a spáry?“ Jupiter zdál se býti ochoten. „Nelze popříti, že ti bylo uklividěno. Rád bych chybou napravil. Přeješ sobě snad ostrých zubů a spárů?“ „O nikoli,“ odpírala ovce, „nechci mítí s dravci nic společného, nechci býti podobna šelmám.“ „Nuže,“ pokračoval Jupiter, „opatřím tě jedem.“ — „Ach,“ namítlala ovce, „jedovatí hadi vzbuzují ošklivost, naplňují svět hrůzou. Jedovaté hady stříhá všeobecná

nenávist, od jedovatých hadů každý s hrůzou se odvrací. „Měj si tedy rohy, a šíje tvá vynikají silou.“ — „Ani to ne, dobrotivý otče, mohla bych se snadno státi tak trkovou a nesnášelivou, jako je beran.“ „Nicméně,“ upozorňoval Jupiter, „musíš být schopna škodit jiným, nemají-li ti ostatní ubližovat.“ — „Jest toho vskutku potřebí, nelze se tomu vyhnouti? Pak nechej mne, jaká jsem. Neboť je-li nám dána schopnost škoditi, ozve se v nás toho žádost; chci raději křivdu snášeti, než se ji dopouštěti.“ Jupiter požehnal dobré ovečce, kteráž od té chvíle již nikdy s žalobou se neozvala.

Oběť.

Když vševládný Jupiter s pyšnou Junonou se snoubil, dostavila se všechna zvířata před trůn jeho, aby jej dary svými uetila. Když Jupiter slavil sňatek s Junonou, bylo mu ode všech zvířat obětováno. Nescházel žádná, jen po ovečce nebylo stopy. Přišla všechna, jen ovečky nebylo viděti. Juno znamenajíc to, pátrala po příčině nedbalosti takové. Spozorovala to Juno a tázala se, proč otálf dostáti povinnosti své. Pravil pes: „Dnes ještě jsem se s ní setkal; zdála se býtí do duše zarmoucená.“ Pes ujal se slova: „Viděl jsem ji dnes. Vzezření její jevilo veliký žal, vzhled její svědčil o hlubokém zármutku.“ „A co jí hnětlo? Jaká byla příčina její skličenosti?“ pátrala soustrastně bohyně. „Já nebobá mezi zvířaty,“ naříkala ovce, „nemám tou dobou ani mléka, ani vlny, abych je vševládci věnovala. Než bych povinnosti své zmeškala, raději poprosím pastýře, aby mě samu obětoval.“ „Já nejposlednější všech tvarů,“ zněl ovce stesk, „postrádám v této chvíli jak vlny, tak mléka, abyeh jo za nepatrny dar k nohám vševládcevým složila. Než bych se zpronevěřila povinnosti své, pozádám pastýře, aby mě samu v oběť přinesl.“ Pes ještě nedomluvil, a již vystupovaly z obětnice oblaky dýmu, a s nimi nesly se modlitby pastýřovy, naplnujíce Jova blahým uspokojením, a Juno by byla zaplákala, kdyby se nesmrtelné oko slzou mohlo zarositi.

Herakles na rozcestí.

Kdysi mladý Herakles octnul se na rozcestí. Když ještě přemýšlel, kterou stranou by se dal, pojednou zjevily se dvě bohyně užaslým zrakům jeho. Mladý Herakles přišel kdysi ku křížovatec. I uvažoval, přemítal, kam se obrátiti, kam zabočiti, když tu náhle dvě bohyně před ním stannuly. Jedna z nich byla plna vděků. Se zalibením po sobě se dívajíc, přistoupila k Heraklovi, řkouc: „Následuj mne, a dnové tvoji poplynou v radovánkách.“ Jedna z nich byla sličná. Sebevědomý úsměv zřejmě dosvědčoval, že o svých půvabech ví. Pravila: „Pojď se mnou, a rozkoš bude tobě za podsl.“ Herakles pohlédl s nedůvěrou na bohyni jemu se vnucující a tázal se: „Jaké jest jméno tvé?“ Měřil syn Jupiterů zpytatvým okem bohyni, jež se mu nabízela, řka: „Jak se jmenuješ?“ Dáno mu v odpověď:

„Přátelé moji nazývají mě Radostí, nepřátelé Hřichem, Nepravostí.“ Pak Herakles obrátil se k bohyni druhé. Tato družce své v krásce se nevyrovnila. Při této nebylo vnaď, jimiž družka její se honosila. Vážný, ba přísný byl její zjev, ale čelo neslo znak velebnosti, a klid nebeský zářil jí z hlubokého oka. Pravila: „Mne-li za vůdkyni zvolíš, bude ti mnohou nesnázi snášeti, avšak jméno tvé zastkví se leskem ne-smrtelnosti.“ Promluvila: „Cesty, po nichž se mnou bráti se budeš, play jsou bodavého trní a hloží, o něž do krve bolestně zraníš nohu svou, avšak čelo tvé ověněj se vavřínem nehynoucí slávy, památku tvá přetravá věky.“ Odvrátil se mladý hrdina od Hřichu a podal ruku Ctnosti. Odstrčil mladý rek Hřich jej lákající a přidružil se k Ctnosti. Tato podrobila jej přísným zkouškám, uloživši mu dvanáct obrovských prací, ale jí jsa veden, dospěl k cíli nejvyššímu, stav se dobrodincem lidstva, a básnici zanícenými slovy velebili činy jeho. Tato sterou mu připravila strasf, neušetřila ho žádnou trampotou, zkoušeje sílu jeho dvanácterou prací, avšak kráčeje stopou její, dosáhl cíle nejvyššího, zapsav se nesmazatelným písmem ve věčnou pamět lidstva, a básnici nadšeně slavili hrdinství jeho.

Eneas, ctítel bohů.

Nadešla slavné Troji chvíle poslední. Zhouba valí se, kráci třídami jejími, kde krátec před tím zazníval hlahol, rozléhal se hlasný jáson Trojanů, kteří nedabajice chmurné věštby Kasandřiny, radosti se oddávali, že řecké lodi odrazily od břehů asijských. Třídy její, nedávno plné radostného shonu, jímž truchlým věštánem Kasandřiným na vzdor slavil se odchod Řeků, nyní jsou jevištěm hrůz a zoufání Zmar kráci stopou nepřátele, válečným šestím zmámených, neznajíš milosrdenství, slito-vání, vražedlná ruka jejich nešetří nikoho. Vítězství svým spiti, vnikají nepřátele do příbytků. Přinášejíce s sebou smrť, nikoho neživí. Jasné plameny šlehají, plápolají na všech stranách k nočnímu nebi, sžírajíce, ničice, zachvacujice jak skryše chudoby, tak sídla přepychu a stany bohův. Rudy oheň šíří se městem, a nuzné chatrče i nádherné paláce a velebné chrámy stávají se plenem jeho. Kamkoli se obrátiš, všude zoufalství, všude srdceroucoucí bída na oči se ti staví. Kamkoli pohlédeň, všude s hrázou se potkáváš. Vítěz sám se děší, brozí, trne. Zastavuje vraždění, připouští, aby každý svobodný muž vzal ze svého majetku, což mu nejmilejšího, nejdražšího, nejvzácnějšího. Vítěz sám lítostí se neubrání. Ustává v dalším pobíjení a dovoluje, aby každý svobodný muž zachránil ze svého majetku, na čem nejvíce srdece jeho lpí, co nejvíce ceny pro něj má. I vynáší Eneas, hrdina trojanský, z příbytku svého sošky bohů domácích. Pohnut, dojat, vybízí jej podmanitel, aby sobě ještě jiný předmět zabezpečil, pojistil. Vzdurouje Eneas ještě jednou požáru. Šťastně uniká nebezpečí, bez pohromy vraci se z hořící budovy, na bedrách svých naložena maje stařičkého otce. Vrhá se Eneas opětu v zhoubná plameny, a když se objeví, aj tu viděti na bedrách jeho stařičkého otce. Nepřítel žasne, v údivu stojí

a věškeren majetek nestenčen mu ponechává. Tak úcta k bohům, láska dětiuná obměkčuje i tvrdé srdce nepřítelovo, úctu vynucuje záprutilému odpůrci.

Tyrtaeus.

Asi 670 let před Kristem utkala se Sparta se sousední Messenií v tuhém boji. Asi 670 let před Kristem došlo mezi Spartou a Messenií k kravavým bojům. — Asi 670 let př. Kr. Sparta a Messenie stály válečně proti sobě. Messenianům štěstí přálo. Vedeni jsouce udatným Aristomenem, připravovali Sparťanům porážku na porázku. Zdar, úspěch byl na straně Messenianův. Majice v čele statečného Aristomena, vízeli napořád. Podobalo se, že Sparta podlehne. Schylovalo se k tomu, že Sparta dozná pokročení. Messeniané oddávali se nadějím nejlepším. V tisni své Sparťané vzali útočiště k věstbě v Delfech, dotazujíce se, co by jim bylo podniknouti, činiti. V nesnázích svých Sparťané utekli se k věstbě delfické, prosíce za radu, jak se zachovati, jak jednání své zařídit. Odpověď zněla: „Zvítězíte, bude-li vám vůdcem Athéňan.“ Zvěstováno jim: „Vydete z boje vítězně, boj k šťastnému pro vás konci se schylí, povede-li vás Athéňan.“ Athéňané, jimž nezdar zbraní spartanských byl vítán, poslali jim chromého Tyrtaea, o jehož válečném věhlase se pochybovalo. Athéňané, kteří se z neúspěchu zbraní spartanských radovali, jež pohromy Sparťanů uspokojením, plesem naplňovaly, vypřavili do Sparty chromého Tyrtaea, jenž si na poli válečném dosud žádných vavřínů nedobyl. Avšak Tyrtaeus byl oblíbencem Mus, Apollo obmyslil, obdařil jej darem zpěvu. Pěl bojovníkům spartanským: „Jak šťasten ten, jenž v mužně vedeném zápase na obranu domoviny hrdinně umírá. Ale jak žalný jest osud toho, kdož nepřítelem z rodného kraje jsa vyhnán, chladnou cizinou bloudí, zmíraje žádostí, aby jej opět uzříti směl.“ „Jak blažen, kdož v boji za vlast padne. Ale jak bidný jest ten, jenž nepřítelem od domácích prahů zapuzen, cizinou bludně kráčí, hyna toulou po nich.“ Plamenná slova Tyrtaeova naplnila Spartany smělou odvahou, probudila v nich bývalou udatnost, zaplašila váhavost. Boj byl obnoven, Sparťané zvítězili.

Demosthenes.

Demosthenes, nejslavnější řečník řecký, jevil v mládí malé nadání k umění, jemuž se později s tak neobyčejným zdarem věnoval. Demosthenes, jeden z nejproslulejších řečníků starého věku, zdál se býti nejprve málo způsobilým k úkolu, který si vytknul. Když byl Demosthenes mlad, nebylo nikterak lze očekávati, že si výmluvnosti nechynoucích vavřínů dobude. Nedostatečné vychování podnítilo mnohé vady, jež byly mu k nemalé ujmě. Byv v mládí занedban, osvojil si mnohé nepřeklénlé návyky, jež ho hyzdily a jemu překážely. Když nejprve posluchačstvo oslovil s řečniště, sklidil potupu, utřížil si jen posměch. Jeho první řečnický pokus potkal se s úplným nezdarem, skončil se dokonalou porážkou. Demosthenes však nepozbyl proto odvahy,

přičňuje se horlivě a vytrvale, aby se zhostil všeho, co se mu vyzývalo. Demosthenes nevzdal se proto naděje, nezřekl se svých úmyslů, vynasnažuje se všechno, aby odstranil, eož mu bylo na újmu. Aby se cele k práci připoutal, myslénky k úkolu soustředil, uložil si domáci vězení, oholiv sobě s polovice hlavu. Aby ho nic nerozptylovalo, odsoudil se k domácí vazbě, ostrihav sobě s polovice hlavu. Ostrý meč, k stropu pověšený, dotýkaje se takřka jeho ramene, zranil jej citlivě, kdykoliv se zapomenuv, ramenem trhl. Připevniv meč k stropu, tak se postavil, že každé škubnutí ramenem, jehož se ze zvyku dopouštěl, bolestné poranění mělo za následek. Hlasu jeho se vytýkalo, že nezní doslova mocně. Chodě po břehu mořském, přednášel dlouhé řeči, překřičuje lomož příboje. Hlasu jeho vyčítal se nedostatek zvuku. Chtěje vystavovat jeho sílu, přednášel řeči své na břehu mořském při burácení vlnobití, aniž slovo jeho smělo být méně srozumitelné. Správné, jasné výslovnosti hlásek nesnadných, obtížných naučil se tím, že je nepřestával se cvičiti, maje při tom oblásek v ústech. Tak vzdělal se Demosthenes za řečníka, jemuž nebylo rovného.

Diogenes.

Když Alexander Veliký slávou jména svého svět naplňoval, mečem kruše národy, Asii si podmaňuje, žil v Řecku mudréc Diogenes. Diogenes, mudréc řecký, byl vrstevníkem makedonského krále Alexandra Velikého. Jsa přesvědčen, že člověk je tím šťastnější, čím méně potřebuje, chodil v šatě nejjednoduším a ubytoval se v sudě. Diogenes chtěl svět přivésti k poznání, že jest štěstí naše tím větší a zabezpečenější, čím jsou potřeby naše skrovnejší a obmezenejší. Šatil se proto co nejprostěji, a sud sloužil mu za příbytek. Všecko jeho domáci zařízení záleželo z dřevěné číše. K domácnímu pohodlí svému měl jen dřevěnou nádobu. Kdysi setkal se u pramene s pastýřem a viděl, kterak z dlaně pije. „Hoch ten mě zahanbuje,“ pravil Diogenes a zřekl se i této výhody. Kdysi viděl, kterak pastýř u pramene do dlaně vody nabírá a žízeň hasí. „Nemusím-liž se před ním styděti?“ pravil Diogenes a zahodil číši. Král Alexander zvěděv o Diogenovi, přišel k němu. Král Alexander byv na Diogena upozorněn, navštívil jej. Diogenes hověl sobě právě v sudě, leže na slunci. Alexander vyzval Diogena, aby si vyprosil milost. Alexander vybídnl Diogena, aby si od něho důkaz přísně vyžádal. Diogenes odpověděl: „Jak patrnó, mám málo potřeb; chceš-li se mi zavděčiti, odstup, nezbavuj mne tepla slunečního.“ Diogenes odvětil: „Jak znamenáš, dostači mi málo; ale chceš-li mi službu prokázati, chceš-li mi prospěti, odstup, ať se mohu těšiti blaživé záři sluneční.“ Tu mocný Alexander zvolal v podivu: „Kdybych nebyl Alexandrem, chtěl bych být Diogenem.“

Koriolán před Římem.

Záštím pobouřených plebejů z Říma jsa vyobcován, vyštván, Koriolán hledal útočiště u Volskův, u nichž se mu dostalo přátel-

ského přijetí. Utíkaje před hněvem popuzených plebejů, Koriolán uchýlil se k nepřátelským Volskům, kteří jej s jásem uvítali. Měl jen jedno přání. Odveta byla heslem jeho. Oživovala jej jedna myšlenka. Práhl po pomstě. Volskové ochotně mu svěřili vedení vojska. Volskové rádi postavili ho v čelo svých bojovníků zástupů. Jako nepřítel stanul Koriolán před Římem. Římané, kteří znali výšečný jeho věhlas, pokládali se za ztracený. Římanům bylo dobře známo, jak nevyrovnatelným, výtečným vůdcem Koriolán jest, i vzdávali se vši naděje, zkáza jejich zdála se být nezvratnou, nepochybou. Smutek ubytoval se v městě nad Tiberou. Zděšení opanovalo město Romulovo. Rukama lomice, slzy prolévající ženy bloudily třídami jeho. Všude vidětì bylo hořekující, zonfající si ženy. Jen jedna naděje zbyvala. Žila mezi nimi rodina Koriolánova. I vypravili se matka, chot a synek jeho v průvodu mnoha vznešených paní do tábora nepřátelského. Koriolán patří zase v tvář miláčků svých, a drsný bojovník rozplývá se city nevýslovného blaha. Což zaplesal Koriolán, což tlouklo blahem srdeč jeho, když užrel miláčky své. Otvírá toužebnou náruč, aby je objal, chce je přivinouti k rozbouřenému srdeci. Avšak matka Veturie nedopustila toho. Poklekla, a příkladu jejího následovali ostatní. Ozvala se Veturie: „Běda mně, kteréž jest patřiti, že v synovi odechovala jsem zrácce vlasti. Jak bídná jsem pozůstávajíc, že syn můj jest hubitem, škůdem vlasti. Kdo s nepřitelem o záhubu otčiny se smlouvá, nezasluhuje, aby jej Římanka v mateřskou náruč pojala. Kdo o zkázu vlasti ukládá, není hoden, aby jej Římanka sladkým jménem syna oslovila. — Kdo rodné zemi hrob kope a ji zapírá, pozbývá u Římanky práva synovského. Učiníš-li, jak obmyšlíš, bude se o tobě v knize dějin psati: Byl to veliký muž, ale jediným posledním činem poskyrnil, zhanobil jméno své na věky. Provedeš-li úmysly své, uskuteční li se, oč usiluješ, řekne se o tobě: „Byl to veliký muž, ale jediný poslední čin zahubil čest pověsti jeho.“ A chot Koriolánova Volumnia pravila vyčítavě: „Nejsi hoden oddanosti, kterouž k tobě lneme. Již vidím s žalem, že ti nejsme ničím, že jsme cizí srdeci tvému.“ Avšak Koriolán odvrací se zamračen, a němá ústa jeho jsou prosebníkům zlým znamením. Avšak tvář Koriolánova zůstává schmuřena, a mlčení jeho nevěští prosebníkům nic dobrého. I ujala se matka opětne slova: „Ty nemáš pro nás sluchu, nuže odejděme! Zapíram tebe, zříkám se tebe. Smrt budíž nadějí naší. Smrt zastane nás odhodlané, jak se na Římany sluší. Loučime se spolu na vždy. Ale až vzplané Řím plameny, tvou rukou rozžehnutými, pak zazní kletba má.“ „Uzavíráš nám ucho své, nuže vzdalme se již! Neznám se již k tobě. Smrt bud nám vítána, najde nás zmužilé, neboť Římanka ví, co jest povinností její. Neuzíš nás již nikdy, nikdy již s námi se neseckáš, ale až Řím zřítrati bude oheň tebou založený, nenávistí tvou rozdmýchaný, pak otevrou se ústa má, aby ti zlořečila.“ Koriolán nemoha odolati, zvolal rozechvěn: „Budiž, jak žádáš, Řím jsi zachránila, ale syna ztratila.“ Přemožen jsa pravil Koriolán pohnut: „Staň se po vás tvé. Řím jsi spasila, ale po synu tvém jest veta.“ Volskové odtáhli v pokoji. Jak pověst vypravuje, Koriolán byl pak od nich usmrcen.

K n u t

Knut, mocný vládce nad Anglií a Dánskem, procházel se jednoho dne po břehu mořském, provázen jsa četnou družinou. Knut, před nímž Anglie a Dánsko v poddanské pokoře se klaněly, jehož panovnické moci Anglie a Dánsko podléhaly, prodléval kdysi na břehu mořském. Dvořané ne-přestávali velebiti skutky jeho, vynášejece jej až k nebi. Dvořané před-stíhovali se na vzájem v projevích podivu, chvalořečíce moudrosti a udatnosti jeho. Jeden z nich nazval jej králem všech králů, pánum nad zeměmi a vodami. Knut neměl k pochlebným těm řečem odpovědi; mlčel, slovem se neozval. Rozestřev svůj plášt, usadil se, přikazuje moři s důrazem, aby se ho nedotýkalo, aby ho na pokojí nechal. Bylo to v době přílivu. Brzy valily se vlny až k nohám královým, ohrožu-jícíce jej. Rozpontaný živel dorázel vždy úsilovněji na břeh, tak že král ocitl se v nebezpečí. Tu Knut povstal a pravil: „Vizte, lichotníci, jak nedosta-tečná jest moc má. Jen ten jest králem všech králů, jen ten pánum nad vodami i zeměmi nazván býti muže, z jehož všemohoucí ruky svět vyšel. Knut jest jen jeden ze služb jeho.“ „Patřte, jak malomocný jsem, jak málo zmohu. Jen ten smí býti za krále všech králů, za pána nad zeměmi a vodami ctěn a veleben, od něhož svět má původ. Já jsem jen jeden ze služb jeho.“

Johanna d'Arc.

V 14. století vymřela po meči starší linie královského rodu francouzských Kapetovců. Protože anglický král Eduard III. k trůnu, k následnictví právo si činil, vypukla krvavá válka, kteráž k nesmírné škodě, na velikou záhubu Francie celé století trvala, zuřila. Nejhůře vedlo se zemi, nesnáze, úzkosti Francie dostoupily vrcholu, dosáhly nejvyššího stupně, když nadešlo století 15. Celá severní část Francie byla v rukou anglických. Nepřítel zmocnil se všech severních krajů. Jediný Orleans byl panství cizinského prost, odpíráje dosud; avšak roku 1428. silné, četné vojsko sevřelo důležité to město, i šel o tom jeden hlas, že se neudrží, neobhájí, útoku neodrazí, všeobecná byla obava, že i tato ochranná bašta, tato vzdorná hradba padne. Bez-naděj, zoufalství rozrývaly srdce všech, teskně budoucnosti vstříc hleděli všickni, kdož s Francií upřímně smýšleli, kdož vlast upřímně milovali. V této těžké, strastné době, ve chvíli svrchovaného nebez-pečí objevila se u královského dvora vesnická dívka, hlásajíc, tvrdíc, ujišťujíc, že jest Bohem ustanovena, nebem povolána a poslána, aby Francii z moci nepřítel vyprostila, záhubě její zabránila. Johanna, — tak se nazývala — pocházela z lotrinské vesnice Dome Remy. Milý, ušlechtilý zjev, pěkný mrav, vážné chování vzbudily důvěru, nedopouštějíce, aby byla oslyšána. Johanna postavena skutečně v čelo sborů válečných. Důstojné vystoupení její ani u vojska s účinkem se neminulo, zjednávajíc ji úctu, vážnost podobnou zbožňování. Surové, nevázané, jedině za plat se bijící, za kořist a plen bojující žoldáky

přetvořila, změnila Johanna vlivem své vzácné, své neobyčejné osobnosti ve vojíny nadšené, zanícené pro vlast a krále, práhnoucí po velkých činech. V rytířské zbroji, s korouhví v ruce Johanna tálala k Orleanu. Angličané vitali ji s posměchem, metajíce po ní šípy jedovatých útržků, avšak Johanna brzy je přesvědčila, že neprávem se ji smáli, vedouc boj způsobem takovým, připravujíc jím tak těžké porážky, že jim nezbylo, než od Orleanu upnouti, s nepořízenou odtahnouti. Pokračujíc pak v boji, všude se zdarem, s úspěchem se potkávala, dobývajíc vždy nových vítězství, docházejíc vždy nových vavřínů. Nepřítel překvapen, zděšen, ustupoval, Francie radostně jásala. Johannino úsilí směřovalo především k tomu, Johannina snaha nesla se v prvé řadě za tím, aby se mladému vládci Karlu VII. slavnosti korunovační dostalo posvěcení. Chráněn vojskem Johannou vedeným Karel VII. nastoupil cestu do korunovačního města Remeše, což se ještě před krátkým časem za naprostou nemožnost pokládal, nač nikdo nedlouho před tím pomyslí si netroufal. Posvátný, významný obřad byl vykonán. Johanna, považujíc úkol svůj za skončený, prosila, aby se pod nízký krov otcovské chaty vrátiti, v zátiší poklidného života venkovského uchýliť směla, avšak král toho nedopustil, zabránil tomu. Setrvala. Nezdár, s nímž, dobývajíc s vojskem nedostatečným Paříže, se setkala, byl ji do budoucna znamením zlým, věštou neblahou. Při obléhání města Compiègne Johanna brzo potom pronevěrou, zradou upadla v zajetí Angličanů, kteříž ji jakožto čarodějku k smrti upálením odsoudili, aniž nevděční rodaci co učinili, aby ji zachránili. Hrdinná spasitelka Francie zahynula na hranici, skončila svůj Bohu a vlasti obětovaný život v plamenech.

Volba Jiřího z Poděbrad za krále českého.

Bylo dne 2. března 1458. Před radnicí staroměstskou kupil, tlačil se lid. Na náměstí staroměstském stály bezčetné zástupy lidu. Čílý ruch v davu zřejmě vydával svědectví, že se děje něco neobyčejného. Živý hovor lidu patrně k tomu poukazoval, že se připravuje něco nevšedního. A v skutku! V radní budově shromážděni byli pánové čeští, aby poslední slovo pronesli o obsazení trůnu neočekávaně uprázdněného náhlou smrtí Ladislavovou. V sínich radních pánové čeští zasedali sněmem, aby rozhodli, kdo po nenadálém úmrtí Ladislava Pohrobka za krále povýšen být má. Nadešla jedna z nejvážnějších a nejvýznamnějších chvil dějin českých. Zděnek ze Sternberka, nejvyšší purkrabí, poradiv se krátce se sněmovníky, poklekl před přítelem svým, přítomným zde pánum Jiřím z Kunštátu a z Poděbrad, a promluvil hlasem mocným: „Živ bud Jiří, král a pán náš milostivý!“ V tom okamžiku všickni ostatní koleno ohnuli, a rozradostněná prsa uvolnila si voláním, jež ohlasem hromovým z radnice na náměstí, z náměstí do ulic se neslo. V té chvíli všickni ostatní Jiřímu se poklonili, a síní zaburácelo blasné volání, jež venku

na náměstí a v ulicích stonásobnou zahlaholilo ozvěnu. Rozhoupaly se zvony, a velebná jejich mluva mísla se v radostné jásání lidu. Udeřeno na zvony, a slavnostní zvuky jejich mísimy se v nadšené plesání lidu. Pohnutí bylo všeobecné. Tak munohá tvář časem osmáhlá, zkušenostmi života zjízvená zrosila se slzami. Jiří rozechvěn děkoval, prose přítomných, aby mu neodepřeli podpory při těžkém díle panovnickém, žádaje si na nich pomocí při nesnadném úkolu, jenž na něj vložen. Sněm se zvedl, aby nově zvoleného krále do chrámu v Týně provodil. Nebylo zde niceho, co při podobné příležitosti k oslavě slouží. Bohatou náhradou za lichou nádheru a marnou okázalost byla příkladná svornost všech vrstev. Vzácná jednomyslnost národa vyvážila plně všechn lesk, přepych. V chrámu oslovil Jiřího Jan Rokycana. Mocně zazněla k závěru slavnosti klenbou píseň: sv. Václave. Dojemně nesl se ku konci prostorem chrámovým zpěv: sv. Václave.

Jednota bratří českomoravských.

Táboři vzpirajice se kompaktátum, přemoženi byli u Lipan roku 1434. V smýšlení těch, kdož porážku strany své přežili, záhubu její přetrvali, nastal teď úplný převrat, naprostá změna. Držice se zásady, majíce přesvědčení, že v pravé církvi Kristově moc a násilí místa nemají, že pravá církev Kristova moc a násilí vylučuje, odsuzovali, zamítali, zavrhevali vše, co k nim vede. Tak povstala, vznikla jednota bratří českomoravských. Vzdalujice se úradů, hodností, zříkajíce se bohatství, chudobu sobě oblibujíce, živili se bratří prací rukou svých. Nestřídmost, nádhera, lesk, okázalost, vypínání přísně byly zapovězeny. Mezi bratřími nebylo prvně ani mocných a vzněšených lidí, ani bohatců, byli to vesměs jen lidé nízce, nuzní. Život jejich byl prostý, jednoduchý. Pýcha, marnost byly v opovržení. — Kdož se chtěl bratrem zvatí, musil dátí výhosť všem radostem, jakéž připravují statky a mocné postavení, obětuje život svěj tichému konání. Avšak brzy hlásili se k jednotě lidé urození, lidé povýšení nad ostatní tu mocí, již měli, tu bohatstvím, jehož požívali. Avšak brzy toužili náležeti k jednotě tu vzněšení mužové rodem, tu držitele úradův a statků. Veden dlouhý, tuhý spor, zdaž mohou býti přijati, zdaž mají býti připuštěni. Na konec rozhodnuto v jejich prospěch, po jejich přání, avšak bylo slíbiti a se jím zavázati, že moci, bohatství ve smyslu jednoty užívatí chtějí.

Leč zřízení zemské znalo jen dvě náboženské strany v Čechách, vědělo jen o katolících a Husitech, a tak nezůstala jednota dlouho v pokoji. Již za krále Vladislava zaznamenávají dějiny druhé pronásledování. Od založení jednoty uplynulo sotva šedesát let, a již došlo po druhé ku všeobecnému stíhání. Temnice žáláři plnily se tichými, oddanými trpiteli, krev tekla na popravišti, hranice plály, avšak marně. Skálopevné přesvědčení, jímž nižádné nalehání zviklati, otřásti nedovede, vroucí zápal, jenž žádné oběti se neleká, byly jednotě ochrannou baštou, mocnou, nepřekonatelnou hradbou. Bratři byli svobody zbabování,

v okovy jímání, mučení, stínání, na hranicích utracováni. Všechn útisk, všecka hrůza mýjely se s účinkem, zůstávaly bez výsledků. Úsilí pronásledovatelů rozšíjelo se a ztroskotávalo o nezlonou výru, jež bratří silyla, a vroucí naději, jež je oživovalo. Na veliký užitek, prospěch byla jednotě záštita jednotlivých pánu, kteří tajně stíhané bratry na statech svých přechovávali, útulku jim přejice.

Za Ferdinanda I. nebylo jednotě ubližováno, nečiněno jí příkoří. Dělo se tak z ohledů na pana Konráda z Krajků, mocného příznivce jednoty, jemuž Ferdinand za povýšení na krále českého především byl zavázán. Milosf takovou zjednal jednotě pan Konrád z Krajků, věrny její stoupenc, jemuž se Ferdinand takto odváděoval, že přičiněním jeho koruny české dosáhl. Nicméně bylo postavení jednoty nejisté, její žití a bytí do budoucna nezabezpečeno; každá změna na trůně mohla jí býti osudná. Nieméně žila jednota v stálém strachu, v stálé starosti o další trvání, závisejíc na dobré vůli, shovívavosti panovníkově. Bratří snažili se proto vejiti v užší styk, v pevnější svazek s protestanty německými, i byli hlavními osnovateli, duší vzbouření, kteréž r. 1547 proti Ferdinandovi vypuklo. Hledajíce podpory, pomocí za hranicemi u protestantů německých bratří zúčastnili se proto živě vzpoury, k níž r. 1547 u nás došlo. Naproti jednotě obrátil se také veškeren hněv krále, když odporné poddané přemohl. Avšak ani tato těžká rána jednotu nezdrtila, nezahubila, ani toto pronásledování jednotu neudolalo, nesklálo. Silu její podlomila, neblahý osud zpečetila, slovo zkázy, ortel smrti nad ní vyříkla teprve porážka na Bílé Hoře r. 1620, po kteréž bratří do Lužice, Polska, Uher se vystěhovali.

Nejslavnější, nejvěhlasnější členové jednoty byli: Petr Chelčický, původce její, Lukáš, Jan Augusta, Jan Blahoslav, Jan Amos Komenský, Karel z Žerotína, Václav Budovec z Budova.

V e v e r k a.

Čím jest lesům tropickým skotačivá opice, tím jest našim hvozdům čiperná veverka. Veverka zastupuje v našich lesích opici, jest její náhradnicí. Jest to bez odporu zvířátko rozmilé. Jsouc přírodou opatřena, obmyšlena, nadána dlátkovitými, stále dorůstajícími zuby, nalezi do třídy hluďavců. V hořejší čelisti má dvé dlátkovitých zubů, jichž vyrůst nikdy se nezastavuje. Veverka rádi se tudy k hluďavcům. Zajíce, hrdina, králiček, miláček dětí, jsou s mnohými ssavci blízkými příbuznými jejimi. Usák zajíce, čtverák králiček hlásí se k ní jako k tetce svojí. Hlava veverky jest podlouhlá. Na boltcích znamenáme chvostiky, jež nemálo půvab její zvyšují, dodávajíce jí laškovného vzezření. Na boltcích vidí se chvostiky. Nejsou zajisté jejímu půvabu ke škodě, na ujmu; jimi získává naopak z dobré časti čtveračivost vzhledu svého. Černé oči planou ohněm, žárem, prozrazujíce patrně chytrost, probudilosť, svědčice zřejmě o čipernosti. V černém oku sedí šotek sám, tak jest jiskrné, bystré, pronikavé. Srst jest pod břichem bílá, po stranách a na hřbetě rudá. Souměrné,

štíhlé, pružné tělo končí ohonem též délky. K táhlému, dokonale vytvořenému tělu pojí se rovněž dlouhý chvost. Veverka nosí jej vítězně vzpřímený jako zástavu; snad ví, tuší, snad jest jí povědomo, jak jí sluší. Veverka hrdě, pyšně v podobě praporu jej vztýčeje, tak že jí čelo zastiňuje. Zdá se, že tak činí s dobrým rozmyslem, aby byla oku našemu ještě více vděk. — Podobá se, že se tak děje úmyslně, aby se nám ještě více zafbilala, zamluvila. Veverku najdeš, zastihneš jedině v lese. Povznášejíc se nad tento všední svět, v úkrytu stinného loubí pohodlné, měkké doupe si upravuje, zařizuje. Nemajíce s nízkostí nic společného, jsouc jí daleka, vysoko v korunách stromův stánek svůj rozšíří. Jest to učiněný kejkliř, vtělený neposeda. Bleskem ocitne se na nejvyšším vrcholku. Směle, krkolomnými skoky od větve k větvi se nese a proběhne tak v malé chvíli celý les. Šípkou, střelou vyšplhá se na nejvyšší vrcholek. Neohroženě, s podivuhodnou jistotou nese se s větve na větve a prorezdí, sjezdí tak v krátkém čase celý les. Jinak osvědčuje se moudrou rozvahou a usedlostí, dávajíc zahalečům a mrhačům naučení, jak s časem a jménem hospodařiti. Avšak shledáš u ní též povážlivost a rozšafnost; lenoši, marnotratujíci a jdou a smeknou. Když se za blahého léta vše raduje a těší, neskotačí a nehopkuje jen v bujném veseli, nýbrž pamětliva jsouc drsné, nehostinné zimy, pilně do doupe svého zásoby snáší, aby strádati a hlad snášeti nemusila. Nenechávajíc se lahodou léta zmámiti, nenechávajíc se radostným proudem strhnouti, aby jen zahálčivě užívala a se bavila, vzpořiná opatrně krutovlády zimy a šíhání, shromažďuje zásoby, aby nouzi, nedostatku vydaná nebyla. Potravou jsou jí oříšky, žaludy, bukvice a podobné věci.

Z a j í c.

Rád bys věděl, do které třídy ssavců sluší vřaditi zajíce? Taž se jen, ptej se hospodáře, kdy zimní příroda zvířatům polním tuhý půst ukládá, k strádání je odsuzuje. Ukáže ti pln hněvu, rozhořčenosť, nevrlosti mladé stromky, ohlodané zubem zajícovým a pochopíš. Jedná se ti o poznání, k jakým ssavcům zajíce svazek příbuzenství vize? Obrat se k rolníkovi v čas mrazův a sněhu. Dovede tě žehraje, s tváří zachmuřenou k mladým štěpům, zbabeným, zloupeným kůry zubem zajícovým. — Zajíce rovná se velikostí statné, dobře krmené kočce, jsa jen o něco delší. Hlava jeho jest kulatá. Dlouhé, pohyblivé uši nazývají se sluchy. Dlouhým, pohyblivým uším, jimž bysře stříhá, dal myslivec jméno sluchy. Okolo huby ježí se vousy. Horní pysk jest rozpoltěn. Oči vystupují z hlavy. Jsou otevřeny, dívají se do světa, i když zajíce spí, když si v spánku hoví. Zajíce jich, jak známo, při spaní nezavírá. Srsť jest barvy šedohnědé. Nohy, nazvané běhy, jsou nestejně délky; zadní předstihuji přední. Nohy, jimž v myslivecké mluvě běhy se říká, jsou nestejně dlouhé; přední nevyrovnaní se zadním. Proto uhání, pádi se to znamenitě ušákoví, když cesta stoupá, avšak zle se mu vede, když jde s kopce. Proto běží se mu lehce do kopce, kterouž výhodu draze plati, když dojde k sestupu. Zajíce vyniká mírumilovností povahy, jsa naprostoto zloby neschopen. Zajíce jest učiněná dobrota; zloba, urputnost jsou z povahy jeho vyloučeny. Rekem, hrdinou

ovšem také není, odvahy, zmužilosti u něho neočekávej, nežádej! Bázni mučen, znepokojen stále bystří sluch. Nejnepatrnejší šust dostáuje, aby se neslavně dal na útek, při čemž zajisté velebí přírodu, že ho obmyslila tak rychlými běhy. Strachem jsa jat, stále pozoruje, naslouchá. Dost malý šust, a již s větrem o závod uhání, vzdávaje přírodě dík, že mu tak hbité, čerstvé nohy, tak vytrvalý dech dala. Neříká se u nás marně: „Vzal do zaječích!“ Nejhůře vede se mu v té přičině, když se přiblíží plodonosná jeseň. Nejsmutnější časy přináší mu v přičině té požehnaný podzim. Tu pole a les zaznívají ranami z ručnic na něj namířených, palbou pušek, jimž za terč slouží, štěkotem psů, kteří jej stopují, po něm větrí. Tu na všech stranách rozléhají se blaholy myslivecké, hesla lovecká, jež na jeho bezživotí, jeho skon jsou namířena. Marně ubožák tiskne se k zemi, marně krčí se, choulí v brázdě. Nic mu neprospívá lešt, úskok, nic mu nepomůže spěšný ústup, chvatný útek. Proto jest zajíci jen v řídkém případě poprango, aby sestárnul. Proto málokterý zajíce dožije se stáří, věku. Proč má tak dobré, křehké maso, jsa všude vítaným soustem? Proč pečeně jeho tak výtečně chutná, těše se všeobecně přízni, majíce množství ctitelů. Kromě kuchařky zajímá se o zajíce též kloboučník.

K o z a.

Koza, jež se chová od nepaměti jakožto zvíře domácí, jest zajisté zvíře pozoruhodné. Koza, jež od nejdávnějších dob zároveň s koněm, kravou, ovcí a vepřem hospodáři neocenitelné služby prokazuje, zaslubuje zajisté naší pozornosti. Podlouhlou, pěkně vytvořenou hlavu zdobí dvé rohův, srpovitě vzad ohnutých. Jsou zvířeti zbraní výdatnou. Protože koza je k boji vždy pohotově, nech ji v pokoji, chráň se ji popuditi, mohl bys toho želeti, litovati. Jelikož jest koza bojechtivá, plná válečné odvahy, měj se na pozoru, neškádli, nedráždi ji, mohl bys toho pykati. S brady splývá dlouhý vous, což ji dodává zvláštního vzezření. Pod bradou má dlouhé, svislé vousy, čímž nabývá neobyčejného vzhledu. Tělo, jemuž do jisté míry souměrnosti nelze upříti, kryje krátká srst barvy bílé, šedé nebo černé. Nohy má štíhlé. Kdo si kozy jen trochu všímá, shledá, že má před sebou zvíře vrtkavé, rozmarné, svévolné. Není třeba dlouhého pozorování, aby se poznalo, že jest plna vrtochů a umíněnosti. Tu jako poplašena divoce skotačí, tu zase nehybně stojí, jakoby o křehkostech, nedostatečích toho světa rozjímalá, brzy vidíme ji, jak v největším úpalu slunečním nejpříkřejší stráni závratí neznající slézal, brzy zase, jak na pokraji propasti rozložena, trampoty své vyspává. Tu v bujných skocích po pastvišti dovádí a harcuje, tu zase bez pohnutí, jakoby přimrazena na jednom místě trvá, brzy vzdoruje, čelíc palčivým paprskům letního slunce, bez strachu a bázně po srázném úbočí, příkré straně stoupá a se točí, brzy zase na štíti, na výstupku skalním nad zející hloubí spokojeně podřímuje. Svobodu ceni, miluje nade vše, staví nejvýše, otěž, úzda, poruba se jí příči, protiví, nepovolnost, tvrdošíjnou náležejí k základním rysům povahy

její. „Volnost“, tak zní heslo její, poddanství odporem ji naplňuje, poroba jest jí nesnesitelná, podrobenosti nezná, ústupnosti nikdo u ní nehledej. Nemalá jest proto nesnáz, nesnadný jest úkol toho, kdož pase celé stádo koz, hlídá, opatruje. Politujme toho, jemuž celé stádo koz svěřeno, odevzdáno jest, na němž za celé stádo zodpovědnost leží. Pnsáček koz nemá zajisté na růžích ustláno, nikdo nemusí mu záviděti. Koze všeobecně mlsnost se vyčítá, vytýká. Skutečně způsobuje, tropí veliké škody na mladých stromcích. Kozu každý obviňuje, že je vyběračná. Skutečně nelze si mysliti většího škůdce, hubitele dorostu lesního. Nieméně jest jí na pastvě každá bylinka vítána, milá, vděk, v zimě pak odbude se pící nejchudší. Nieméně není bylinky, jíž by pohrdla, v zimě pak spokojuje se krmivem nejehatrnejším. O užitečnosti kozy jest dávno rozhodnuto. Prospěšnost kozy jest již dávno stvrzena. Pravá cena její poznává se, zjevuje se v horách, kde nahrazuje, zastupuje krávu, jsoue často jediným bohatstvím chudého horala. Nuzný horal jmenovitě kozy si vásí, kozu cení. Koza usnadňuje, umožňuje mu život, chráníc ho bídou a hladu,

K a m z í k.

Kamzík připomíná celým zjevem svým kozu, avšak tělo jeho jest silnější, nohy delší, krk tálajejší. Rohy kamzíkovy háčkovité na zad se ohýbají, brada nemá vousů. Srst jest dvojí; spodní měkká, barvy šedé, svrchní tuhá a delší, jmenovitě na hrbetě. Tato jest dle doby roční buď hnědá nebo šedá.

Co se povahy jeho týče, jest kamzík pravým protichůdcem kozy. Jakož jest ona bojechtivá, vyzývavá, jest kamzík mírumilovný, bojácný. Povahou svou nikterak se jí nepodobá. Marně bys u něho hledal výbojnou a smělosti její. „Pokoj, mír s každým,“ zdá se býti heslem jeho. Smysly kamzíkovy jsou neobyčejně vyvinuty. Kamzík vyniká nevšední bystrostí smyslů. Také jej příroda obmysnila podivuhodnou, úžasnou hbitostí údů. Mrštností údů se mu žádné jiné zvíře nevyrovnaná. S větrem o závod uháněje, pádí mistry, kde po našem zdání zvířeti jeho velikosti nelze udržetí se, ve smělému skoku mijí hluboké propasti, zející rozsedliny. Není štítu horského, výstupku skalního, kdež by noha jeho vítězou nestanula, není bloubi, přes kterou by se nepřenesl. Na rovině naproti tomu pozbývá své hbitosti, zde pohybuje se dosti těžce. Rovina mu však nesvědčí, zde jsou jeho pochyby neobratné. Ačkoliv je mu všechna možnost dána, aby v útěku záchrany hledal, přece na to nespolehlá, jsa vtělená bdělosť. Ačkoliv mu hbité, čerstvé nohy za spásu ručí, přece se bezstarostnosti neoddává, jsa neobyčejně ostrážit. Nechť jsou mu bylinky alpské, jež spásá, sebe více vděk, nechť mu sebe více lahodi, přece ani na chvíli opatrnosti nezapomíná, maje se stále na pozoru. Když si na horských bylinkách pochutnává, stále okolí obzírá, stále pozoruje, stopuje, větrí. Není divu. Steré jsou léčky, jež se mu strojí, steré jsou nástrahy, jež ho obklíčují. Jakž jinak. Bezpeční jsou pronásledovatelé, jež po něm pasou, slídí, jež ho ohrožují. Nejúhlavnějším, nejúkornejším nepřítelem jest mu člověk, ačkoliv lov

na kamzíky velikého namahání vyžaduje. Největší nebezpečí hrozí mu od člověka, nejvíce jest se mu báti člověka, přes to, že lov na kamzíky náleží k nej-obtížnějším. První, což se u lovce vyhledává, má-li se s výsledkem setkat, jest bystrý zrak. První podmínkou zdaru, úspěchu, jest dobré oko. Slovo zavrat nesmí být v slovníku jeho obsaženo. Závrat nesmí miti nad ním moci nejménší. Kraj, stopen v temno noční, dříme ještě pevný sen, když lovec na výpravu se vydává, když počiná obtížnou cestu. Společníky jsou mu horská hůl, jež stejně při výstupu, jak sestupu platně mu slouží, a spolehlivá ručnice. Noční dobou opouští lovec domov, jsa opatřen horskou holí, jež podporuje krok jeho při slézání, a dobrou ručnicí. Dříve než ledovce v záblesku vycházejícího slunce vzplanou, než se temena osněžených hor rudým nachem přiodějí, dříve než paprsky vycházejícího slunce sněžníky plamennou pochodní ozáří, musí být vysoko v horách. Jest-li se loveckému úsilí jeho podařilo, kamzíka vystopovat a jemu nadběhnouti, pak musí dobré mířiti, nebo jen rána do hlavy nebo do prsou zabezpečuje mu kořist. Je-li mu lovecké štěstí příznivo, tak aby štastně vystopovaný kamzik přišel do rány, pak budí jeho starostí, aby jej do hlavy nebo do prsou střelil, jinak se mu sotva v plen dostane.

K r t e k.

Krtek velikosti rovná se myši domácí. Krtek je zvíře myši domácí, Tělo jeho, jež má tvar válcovitý, kryje krátká, hustá, jemná srst, barvy modravě černé. Válcovité tělo porostlé jest krátkou, hustou, hebkou srstí, barvy modravě černé. Hlava prodlužuje se v citlivý rypáček. Pranepatrnná očka jsou v srsti utajena, skryta. Malíčká očka sotva lze pozorovati, tak málo jsou zaujatna. Má krtek všecku přičinu, aby si na zrak naříkal, aby si na zrak stížnost vedl. Náhradou jest mu znamenitý sluch, jímž se honosí, ač zevního ucha nemá. Za nedostatek ten odškodňuje jej bystrý sluch, jímž vyniká, ač bolteův ušních nemá. Rovněž eit jest neobyčejně vyvinut, neujde mu ani nejnepatrnnější otřes půdy. Rovněž eit vyniká jemností; spozoruje krtek každý i nejslabší záhvěv půdy. Přední nohy, jako ruce sestrojené, výtečně společně s rypáčkem při podvratané činnosti mu slouží. Přední nohy rukám podobné jsou pro něj společně s rypáčkem neocenitelné, když svou práci koná. Ryje krtek, jak známo, dlouhé podzemní chodby. Jest, jak každé dítě ví, jak ti každé dítě poví, původecem nekonečných podzemních průchodů. Pomlouvační lidé o něm roztrušují, utrhační jazykové o něm vykřikují, že jest tmářem, nepřítelem osvěty. Skutečně opouští krtek svou temnou říš, své podzemní království jen tenkráte, když o to jde, když o to se jedná, aby nabyl hebkého mechu, trávy a listí ku vystláni doupěte. Jde o něm nechvalná pověst, že se štíti světla. Skutečně vyžene jej na povrch jen péče o domácí po-hodlí. Maje totiž rád doupě měkce upravené, shání zde mech, trávu a listí. Krtek těší se nevyrovnatelné chuti k jídlu, ze kteréž přičinění množství hmyzu pohubí. Krtka neustále hlad trápí, mučí, trýzni, i padá mu proto

množství hmyzu za oběť. — Krtek jest velký nedosyta. Vždy prázdný jeho žaludek stále po potravě volá; jest proto krtek velkým hubitelem hmyzu. Krtek zajisté platné služby prokazuje, avšak jelikož jeho práce kořinkům bylinek na ujmu bývá, nebývá vždy rán viděn. Nejvíce hněvá a horší se naň zahradník. Krtek zajisté prospívá, avšak jelikož při práci kořinky rostlinek poškozuje, nepožívá vždy obliby. Jmenovitě zahradník jest zapřísahlym jeho nepřítelem, útočným protivníkem.

Lumík.

Čítanka pro školy obecné i měšťanské, díl VI. čl. 92.

Našemu křečkovi podobá se svými způsoby norvéžský lumík, jen že jest o polovičku kratší. Nás křeček má bližence v norvéžském lumíkovi, který však jest jen s polovicí dlouhý. Hlava jeho jest zavalitější, trup kulatější, než jak vidíme u křečka. Též hlavou se liší, nemá jí tak podlouhlou, a tělem, jež jest hromotnější, silnější. V bahnitých krajinách norvéžských zdržuje se mnoho lumíků. Lumík rozšířen jest po celé Skandinavii, a jsou to zdejší močálovité kraje, jež hostí mnoho lumíků. Lumík vyskytuje se v Skandinavii, a jsou to zdejší bahnité kraje, jež se těší jeho oblibě. Lumíci hrabou si díry do země, pod kameny, pod mechem. Doupě upravují si pod zemí, aneb se ubytují pod kamenem, pod mechem. Ve dne i v noci shánějí se po potravě, kteréž jim poskytuje lišeňník sobí, tráva, pupeny břízy zakrslé. Podobá se, že naň blad stále naléhá, alespoň dnem i nocí pátrá, hledá, čím by se žaludku zavděčil, čím by si chuf spravil. Kde není lišeňníku sobího, tam se lumíci nedrží. Lišeňník sobí jest jim životní podmínkou; marně bychom jich hledali tam, kde neroste. — Lišeňník sobí jest jim nevyhnutelným, neboť majej končiny, kdež se nevyskytuje. Zarputile vede si naproti jiným zvířatům, právě tak jako křečkové. K jiným zvířatům lumík jest právě takovým neurvalým urputníkem jako křeček. Co se chování a vystupování jeho naproti jiným zvířatům týče, lumík není lepší křečka. Vstoupí-li člověk na půdu, kde se lumíci usadili, nebývá hostem milým. Výbojnou povahu svou lumíci jeví i naproti člověku. — Směla troufalost neopouští lumíků ani naproti člověku. Pískotem a kňučením dávají na jevo svou mrzutost. Pískot použuje jej, jak je přítomnost jeho popuzuje, bouří. — Pískot patrně mu zvěstuje, jak jest jím protivný. Někdy rozutíkají se před ním do svých děr, někdy však dorážejí naň, zakusujíce se mu do holí i bot. Někdy moudře ustupují, někdy však naň útočí, obořují se naň, při čemž hůl i boty nejvíce zkusi. Někteří pozorovatelé vypravují, že lumíci v jistých dobách a to jednou za deset, nebo i dvacet let, stěhují se do vzdálených krajin. Přírodo-vědecká pozorování poučují nás, že lumíci po jakémusi desetiletém nebo dvacetiletém období na pouť do dalekých krajin se vydávají, daleké cesty podnikají. — Od badatelův se dovidáme, že lumíky časem choutka cestovatelská opanuje, tak že krajem táhnou.

Skřivánek.

Skřivánek náleží ku ptákům tažným. Sotva že se příroda ze zimního spánku k novému blaženému životu probrala, procitla, sotva že slunko tepleji zasvitne, zbavujíc luhu sněhové pokryvky, již se k nám dostavuje i bývá jako zvěstovatel blížícího se jara dvojnásobným jásom vítan, pozdraven. S příchodem svým neotáhl, nemešká, se neopozdí. Již první dny vesny nám ho vracejí, i vyvolává jakožto poslíček a záruka doby blaženější dvojnásobnou radost. Zobák skřiváneků je silný a rovný. Křídla má dlouhá, ocas krátký. Peří jest šedě zbarveno. Nádhery u něho neshledáš. Prostý, jednoduchý šat dalek jest vši okázalosti. Oděn jest skromně; nikdo nemůže ho viniti z marnivosti. Pěnkavu, sedmihláska najdeš v zahradě a sadě, kde květy voní a plody zrají, kosa a drozda v lese, kde mohutné sosny stelou chladivý stín, skromného skřivánka v poli skropeném horkým potem rolníkovým. Pěnkava, sedmihlásek oblibují sobě zahradu a sad, bohatý květem a ovozem, kos a drozd dávají přednost tajemnému lesu, skromnému skřivánsku stačí, vyhovuje jednotvárné pole, zbrázděné pluhem oráčovým. Zde zařizuje si svon skromnou domácnosť, stavě v důlku za hroudou ze slamných stébel hnízdečko. Zde rozvíjí si svůj stan, upravuje ze slamných stébel přibyteček. Není pochybností, že mnohý z jeho opeřených druhů při tom s větší dovedností si počíná, že větší umělost osvědčuje, na jevo dává. Za to skřivánek závodí v hudebním umění s nejslavnějšími pěvci, za to není nad něj, když pěje. Nelze popříti, že jej mnohý z jeho druhů v stavitelství předstihuje, zastihuje, že to lépe doveďe. Za to skřivánek vyrovňá se ve zpěvu nejlepším hudebníkům veselého sboru ptačího. Za jásavého zpěvu, při němž mysl okřívá, v duši se jasní, vzlétá od země, vždy výše a výše se nesa, až zraku našemu v modravých vyšinách se ztrácí. Vesele trlikuje, krajem sladce zvoně, vznáší se vysoko nad naši blavou. Marně stopuje jej, pátrá po něm náš zrak v moři etheru, jen hláhol, hlasná píseň zvěstuje nám blízko t jeho. Skřivánek má mnoho nepřátel, protivníků. Skřivánek jest vydán mnohonásobnému pronásledování. Dravý jestřáb po něm slídí, lštivá liška, krvežíznivá kolčava Zub si brousí, ostří. Jestřáb, liška, kolčava záhubou mu brozí, nástrahy strojí. Nedivme se jim, neb co znamená v očích jejich hudba, čím jest jim zpěv? Odpustme jim, nechápoú umění, nemají porozumění pro vyšší snahu. Jinak s lidmi. Zdaž to nebudí úžas, hněv, nevoli, když slyšíme, že jest rozmilý ten opeřenec na jihu evropském jen za tím účelem předmětem úsilovného lovů, aby se snědl. Jak omluviti obyvatele jižní Evropy, kteří rozmilého toho ptáčka jen k tomu cili stíhají, do tenat chytají, aby si na něm mlsná ústa pochutnala, aby jako dobré sousto, jako lahůdka hodovní stůl zdobil, oslavil?

Vlaštovka.

Vlaštovka jest ptákem tažným. Sotva že luh první zelení se přiděje, již se ozve, již zazní milé švitorčení její pod okénkem našim. Sotva že luh prvním květem se ozdobí, sotva že niva první zelení se zastkvěje, již

slyšíme ji venku pod střechou štěbetati. Vykonalala cestu dalekou, svízelnou; táhla přes vypráhlou poušť, bouřlivé moře. Pouť její byla dlouhá, trampotná, plna nespází; horká, sálavá pouť, rozpoutané moře zkázou jí hrozily. Jest vlaštovka bez odporu vytrvalou a neohrozenou cestovatelkou. Vlaštovka se nepestrí, nestkví, jsouc na prsou bíle, na hřbetě černě zbarvena, nicméně jest to švarný ptáček. Na vlaštovce nevidíme živých, skvělých barev, nieméně se nám zjevem svým zamhouvá, nieméně jest oku našemu vděk. Bystré oko moudře se dívá do světa. Něžné tílko končí tálím, vidlicovitým ocasem. Nožky jsou slabé. Vlaštovka jich jen výjimkou užívá. Tam nahoře v jasu slunečním, v bouři mraků, v závoji mlh jest její říše, její království. Azurné výšiny jsou její vlasti. Bystře vzduchem veslujíc loví hmyz, pije, koupá se. V spěšném letu uehvaenuje hmyz, hasí žízeň, lázní se schlazuje. Kdož by ji rád nepozoroval, když v hbitých, nenadálých pohybech příbytek náš obletuje, když plna něžné starostlivosti mládat si hledí, jim se věnuje a obětuje, neunavně potravy jim přinášejíc, letu je zaučujíc. Jak milý to pohled, jak učesný obraz, jak poutavé divadlo, když střelou vzduchem se mříhajíc, kolem hlav nám krouží, když mládata mateřskou svou péčí zahrnujíc, bez oddechu je krmí, sytí, hladové zobáčky plní, počátky vzduchoplavby jim vštěpuje. Což přirozenějšího, než že si ji člověk oblíbil, že ji svou přízní daří. Jaký div, že jest vlaštovka miláčkem naším, těšíc se všeobecně lásec. Běda smělci, tak praví lid, jenž svévolně hnizdo její ničí, ji vypuzuje, vyhání; násilný skutek jeho neujde zasloužené pokuty, spravedlivého trestu. Zlý osud, taková jest víra lidu, vyzývá, pohromu na hlavu svou svolává, požehnání z domu vyhání, kdož bez příčiny hnizdo vlaštovky maří, pohostinství jí odpírája.

H o l u b .

Holub náleží bez odporu k nejmilejším zjevům světa ptačího. Neznáme zajisté rozmilejšího ptáka, než jest holub. Od ptáků kurovitých, s nimiž souhlasí v mnohých vlastnostech, jsa k nim od letavých ptáků přechodem, rozeznává se štíhlejší, útlejší stavbou těla, kratšíma nohama a kratším krkem. Rovný zobák jest při kořeni měkkou blanou pokryt. Křídla má dlouhá. Peří holubí tu září úbělem a se stkvěje tu havraní připomíná peruš, tu podivujeme se na něm přitlučené šedi, tu zas vykazuje se barvou pěkně nahnědlou. Peří holuba bývá jako sníh bílé, aneb opět jako noc černé; mimo to známe holuby sivé, popelavé a hnědé. A jak rozmanitý jest i jinak úbor jeho, jak přerozličně umí se upraviti. Jeden nasadí si úhlednou chocholku, druhý honosí se pěknými výložky, jinému visí stuha kolem krku, a tu ten od páva se naučil, pochytil, jak by zjevu svému lesku dodal, maje ocas vějířovitě rozložený. Jednomu rozmilá chocholka nepochybou jest okrasou, jiného zdobí pěkný okolek, toho zde málem rádem vyznamenali, alespoň by měl, nač by jej pověsil, onen pak jako páv ocasem vějířovitě rozloženým oslniti nás ehee. Hlas holubův mile ucho dojímající nazývá se vrkání. Za potravu slouží holubu zrní všeho druhu, i musí se mu proto v době jarní

polní práce uložiti domácí vězení, musí se odsouditi k vazbě, nemá-li se hospodáři k oprávněným, k odůvodněným steskům, k spravedlivým stížnostem příčina zavdati. Holub žíví se zrním všeho druhu. Nesmí se mu proto v době setí svobody poprati, jinak zle na poli hospodaří. Holubice klade jen dvě vajíčka, avšak protože se to do roka pětkráte opakuje, holubi rozmnoužují se silně. Užitek, jež poskytuje chutným masem svým, slabou jest protiváhou škodě, již tropí na polích. Holub prospívá nám svým chutným masem, což jest vásak jen nedostatečnou náhradou za škody způsobené na polích. Nieméně jest chov holubů všeobecně rozšířen. Přízeň takovou zjednávají mu pěkné jeho vlastnosti. S důvěrou bliží se k člověku, jsa při tom prost vši dotěrnosti. Zloby nezná. Nečteme marně v pismě svatém: „Buďte sprostni jako holubice.“ Pln dojemné příťulnosti vyhledává člověka přes to, že jest mu vrozena ušlechtilá nesmělost a plachost. Hučvu jest neschopen. Nepronese bez příčiny božský učitel Kristus slova: „Buďte sprostní jako holubice.“ Veliká jest přichylnost jeho k domovu. Byv od něho vzdálen, věrně k němu se vrací. K domovu svému lne tou měrou, že ho žádnuá vzdálenost od něho odloučení nedovede. Jelikož mu byla zároveň přírodou dána vzácná vytrvalost letu, užívalo se ho druhdy jako poštovního poslíčka. Jelikož zároveň rychle a vytrvale létá, vykonával za starých časů službu poštovní.

Z m i j e.

Zmije jest u nás jediným hadem, jehož přítomnost by rozkoš naši kalila, radost naši kazila, jakouž potulka lesními pasekami za letního dne připravuje. Zmije jest u nás jediným hadem, jehož s nepokojem, s úzkostí si připomínáme, když bloudíce lesní samotou, v kapradí se boříme, travinami se proplétáme.) Příroda se postarala, aby tento škůdce našeho po-klidu lehce poznán býti mohl. Tmavý pruh, jenž se klikatí na hřbetě, jakož i okolnost, že nepřesahuje nikdy délku 80 cm.. jsou znaky tak bezpečnými, že nelze býti v pochybnosti. Tmavý, klikatý pruh, jenž na hřbetě jest vykreslen, jakož i okolnost, že nikdy není delší 80 cm., na první pohled nám ji prozrazuje. Což zmiji činí hroznou, jsou dva duté, pohyblivé, jed obsahující zuby, jimiž hořejší čelist jest vyzbrojena. Malým ssavcům přináší uštknutí okamžitou záhubu. Čím zmije postrach vzbuzuje, jsou dva duté, pohyblivé, jedovaté zuby, jež v hořejší čelisti vězí. Drobné ssavce zraňuje jimi k smrti, jež neprodleně nastává. Udála-li se nehoda za parného dne, dotkla-li se zmije zubem místa útlého, může býti jed její i člověku nebezpečen. Za nepříznivých okolností, jakož jsou: horký den, citlivost poraněného místa, může i člověk podlehnuti jedu jejímu, může jed její i člověku záhubu přinést. V případě takovém doporučuje se jako spasný prostředek, aby rána neprodleně se vyčistila, aby rychle, neodkladně jed se odstranil, čehož se dosahuje, když způsobíme řezem krvácení. Nejlépe poslouží se ovšem lékařskou pomocí. Na štěstí není zmije povahy výbojné, před člověkem prchajíc a se skrývajíc. K upokojení našemu bud podotěčeno, připomenuto, že zmije člověka nepřepadá, na něj neútočí, jdouc mu

ochotně s cesty. Uštkne jen, když byla popuzena, podrážděna, což se ovšem pouhým ušlápnutím státi může, k čemuž ovšem neopatrný krok, nahodilé dotknutí stačí. Za potravu slouží jí menší ssavci. Jsoue v zajetí, usmrcuje sice zvíře na pospas jí vydané, avšak jinak se ho nedotkne. Tak dobrovolně k smrti hladem se odsuzuje, ceníc hrdinsky volnost nad život. Zbavena byvší svobody, uštkne sice k smrti zvíře, jež její mocí propadlo, jehož v plen se jí dostalo, avšak jinak si ho nevšímá, pohrdajíce velkodusně po příkladu rekù životem ve vazbě.

S l e d.

(Čítanka pro školy obecné a měšťanské, díl VI. čl. 79.)

Sled' je ryba neveliká, jen asi 30 cm. dlouhá. Sled' náleží k drobným rybám, máje jen 30 cm. zdélí. Sled' zdržuje se v největších hlubinách moře Severního a Baltického, odkudž na podzim a v zimě táhne k mělčinám. Pravou vlastí, pravým domovem sled' jsou hlubiny moře Severního a Baltického, kteréž na podzim a v zimě opouští, vyhledávaje mělčinu. — Z jara a v létě prohání se sled' v hlubinách moře Severního a Baltického, odkudž se na podzim a v zimě stěhuje, aby mělčiny navštívil. Na pobřeží norvežském loví se sledové nejvíce v zimě, na západním skotském a irském na podzim. V čase tom konají, podnikají se na sled' na pobřeží norvežském, skotském a irském úsilovné lovy. Tou dobou propadají sledové osidluム rybákuň norvežských, skotských a irských. Sledové plují tak hustě pohromadě, že rukama bráti se mohou, že veslo mezi ně zaražené stane a stojí, a že jimi i loďka převržena býti může. Plovoucí, táhnoucí sledové tvoří tak hustý, neproderný šík, že pouhé vztáhnutí ruky stačí k lapení jich, že veslo, byvší mezi ně zaraženo, se nezvrátí, nýbrž vzprímeno, vztýčeno se drží, že i lodce nebezpečím brozí, mohouce ji snadno překotiti. Loví se do sítí velmi velikých. Vrazí-li však sledové do úzkých zálivů, tu jim rybáři zvláštními sítěmi zavrou zpátečnou cestu a snadno je vyberou. Při lovn, Jenž se děje do ohromných sítí, bývá s obzvláštní výhodou, jestliže sledové vejdon do těsných zálivů, načež se jim v ústupu zabráni. — S nejlepším úspěchem potká se, nejlepší výsledek má lov tenkráte, když sledové zbloudí do úzkého zálivu, načež rybáci o to se postarájí, aby zpět nemohli. Tu bývají pobřeží neobyčejně oživena. Tu bývají pobřeží plna čílčho ruchu, šumného života. Při přiležitosti té zaznívají pobřeží, jindy zamklá, pokrklem a lomozem. Lidé dělní všelikého druhu přicházejí za rybáři, zaměstnání hledajíce. Pracovní lid táhne se za rybáři, již výdělek mu slibují, jichž činnost otvírá i jemu pramen výživy. Jedni ryby čistí, pytvají, solí, jiní k pobříjení sudů se nabízejí, ještě jiní všeliké potraviny na prodej přinásejí. Jedni najímají se ku pracím, jež nakládání ryb s sebou přináší, jiní chystají, upravují potřebné sudy, ještě jiní jakožto prodavači potravin získu hledají. Tak poskytuje nepatrný sled' převelikému množství lidí práce a výdělku. Tak na nepatrném sledi žití a bytí tisícův lidí závisí.

D u b.

Dub pokládá se právem za ozdobu listnatých lesů našich. Dub bez odporu jest chloubou listnatých lesů našich. Dubu právem mezi listnatými stromy nejpředujejší místo se přiznává. V něm dvě vzácné vlastnosti v ladný celek se pojí, druží: mohutnost a krása. Příroda obdařila jej nejen silou, ale i vnadou. Dub bezpečně jest zakotven kořeny, jež široce pod zemi se rozvětvují. Pevně, nehnutě stojí, když druhové jeho, zmitání jsouce divou bouří, sténají a vzdychají. Kořeny dubu hluboko, široko v zemi se rozkládají, mocně jej upovíjejí. Marně doléhá, doráží naň litá bouře; necht jiní se koří, dub neskloní svého hrdého čela. Kmen jeho vyrůstá přímě a nabývá značného objemu. Silné větve široce se rozpráhují, mocně od kmene odstávají. tvořice pěknou korunu, v níž rádi hnizdí zpěvní opeřenci. Tmavozelený list tvaru vejčitého lehce se poznává po hlubokých výřezích. Tmavozelený list tvaru vejčitého nápadný jest chobotovými výkrojkami. Plody jeho, žaludy nazvané, jsou chuti trpké. Dub líbuje si, prospívá nejlépe na místech výše položených. Vlhko mu neslouží, nejde mu k dubu, ueni mu přízniyo. Roste velmi pomalu, jen znenáhla. Dvě stě, tři sta let uplyne, zmizí, než se vývoj jeho dokončí. Dvě stě, tři sta let ujde, než k úplnému vývoji dospěje. Za to jest mu dlouhý život dán. Jsou případy, že tisíciletí přetrval. Za to dochází vysokého věku. Ví se o dubech i tisíciletých. Koruna dubu, jsouc husta, vydychuje množství vodních par, což bývá často příčinou, že vzdorného velikána toho blesk sraží, rozříší, zdrtí. Z husté koruny vystupuje hojně vodních par, čímž nezřídka se stavá, eož mívá zhusta za následek, že si jej zhoubný blesk za oběť vyhlízdne, že mu blesk předčasný konec připravi. Největší užitek poskytuje, nejplatněji slouží dub svým dřevem, jež, jak známo, zhoubným ūčinkům, škodnému vlivu vzdachu, jmenovitě pak vlnku vítězně vzdoruje, odolává. Největší ceny dodává dubu v očích našich jeho dřevo, jemuž mnohem méně než dřevu jinému od vzdachu, jmenovitě pak od vlnky zkáza hrozí. Kůra pro výdatnou dávku třísloviny koželuhovi jest vitálna. Žaludy slouží za píci, zužitkují se jako krmivo. Z duběnek, jež bodnutím hmyzu na listech vznikají, jež na listech hmyzem zraněných vyrůstají, dělá se inkoust.

B o r a.

Boron nazývá se studený severovýchodní vítr v zemích krasových. Bora vane v zimě, v letě; není času ročního, který by ji byl prost, ve kterém by ulehla. Není všude stejně silná. Nejdívější si vede, nejvíce rádi v zálivu Kvarnerském; odtud jde panství její přes chorvatský Senj až po dalmatský Zader. Rovněž prudce bouří v Dubrovniku, Kotoru a Terstu.

Veliké, ba nesmírné jsou někdy škody, jež stropí, jež zaviní. Bora vyvraci a láme stromy, smítajíc zároveň prst, takže po horách holý zůstává kámen, čímž nemálo přispívá k smutnému vzhledu

Krasu. Bora nejen na sta statných kmenů za oběť si vyžaduje, nýbrž odnáší s sebou zároveň prst, tak že nezbývá po horách, v čem by se rostlina ujala, zakotvila, do čeho by kořinky zapustila. Tak zavíruje hora nehostinnost, již Kras je proslulý. Bora snáší střechy, ač se v zemích krasových co možná nejpevněji robí, obtěžkávajice se kromě toho balvany. Bora trhá, bourá střechy, přes to, že se úpravě stavbě jejich všemožná péče věnuje, jakož i že se těžkými kameny upěvňuje. Bora bývá dopravě na překážku. Hračkou poráží vůz i s potahem, ano stalo se nejednou, že všemocné páre žezlo vlády vymkla, že se pro burácení její vlaky zastaviti musily. Není nic neobyčejného, že se vůz i s potahem na zemi očte, ano vi se o případech, že nad mobutnou parou zvítězila, že pro rádění její vlak jízdu přerušti musil. Proti ledovému dechu bory žádný šat, žádný kožich není dostatečnou obranou, ať sebe více se hališ, přece chvěješ se a třeseš. Marně utahuješ úze svůj šat, marně zavinuješ se v kožích, bora nedá si bránit, mráz proniká tvé údy. Jemný, drobný sníh, jež říči nezřídka s sebou přináší, vniká i nejjemnějšími skulinami, takže ani dvojitá okna, dvojité dvěře, byť sebe lépe přiléhaly, nemilému vetřelci přístupu nezamezí. — Bora je postrachem lodí, budí hrůzu plaveců po moři Jaderském plujících. Bedlivý kapitán pilně upírá zraky své k pevnině. Jakmile se nad Krasem břeh provázejícím lehké, bílé mráčky vynoří, již také nazní rozkaz jeho: „Dolů s plachtami!“ Úkolu svého dbalý kapitán nepřestává pevninu pozorovati, obraceje k ní zpytavě zraky své. Jakmile postřehl, že hřbet Krasu, na břehu se pnoná, v oblačky se hali, již také velí: „Sviňe plachty!“ Je-li mu možnost dána, zajede v místa chráněná, kdež bora nad lodí moci nemá. Není-li místa bezpečnost slibujícího vzdálen, neopomene je vyhledati. Nesmí se dlouho rozmyšleti, nesmí otáleti, váhati, mohl by snadno zmeškat, mohl by se snadno opozdit. Sotva uplyne několik minut od poplašného znamení, jehož se mu dostalo, již se také bora prvním nárazem ohlási, ozve. Od výstrahy dané mine jen krátká chvíle, a již začne lodi zápas s mořem, rozpoutaným borou.

K r a s.

Kras, jenž Kraňsko, Přimoří, Chorvátsko, Dalmácií, Bosnu a Hercegovinu prostupuje, jež vůbec po celém západě poloostrova Balkánského stopovati lze, vyznačuje se na mnoze vlastnostmi, o něž se s žádným jiným horstvem nesdílí, má svou zvláštní povahu a růz. Kras, jenž v jižních zemích říše Rakousko-Uherské se vypíná, jenž vůbec celý východní břeh Adrie provázi, v nejedné příčině, po mnohě stránce od hor jiných se rozenuvá, liší, různí.

Především jest při něm nápadná nehostinnost, nevlidnost jeho. Celkem vzat, nehledic k jednotlivým částem, jest Kras jedinou smutnou, skalnatou poušť. Tu shledati lze, naskytují se širé okršky, kdež oko marně pátrá po míscečku, kteréž by mu bylo zelení svou vděk, kteréž by mu lahodilo, na němž by se zálibou, s radostí mohlo spočinouti. Horským krajem tím putujes mnohy hodiny a neshledáš místa, jež by tě zelení svou, svěžím rostlinstvem svým zvalo, vábne ti kynulo, osvěžení ti slibují. Daleko široko nevidí se, neznamená se nic

než neplodný kámen, tvrdá, holá, všeho života zbavená, vnady zloupená skála. Takovým jeví se Kras jmenovitě na pobřeží Adrie. Smutného pravidla toho milou výjimkou jest, z výroku toho vyňat jest Kras kraňský a chorvatský, jehož úbočí, stráně krásné, statné lesy šatí. Tu poznává se zároveň, jaký byl Kras druhý, prve než jej hrabív Benáťcané spustošili, hledajíce dřeva na stavbu lodí a hrádů šlechtických. Tu čerpá se zároveň poučení, jaký měl Kras vzbled, jakou tvářnost, prve než lesy jeho bezohledným Benáťcanům padly za oběť, jež zde bez smilování, v pravdě po vandalsku stromy káceli, aby pyšné paláce a lodě budovali.

Osobitost Krasu zakládá se dále na útvaru jeho údolí, jež jsou z pravidla uzavřena a tím podobna nálevce. Skalní stěny, kolkolem strmící, nepřipouštějí jiného východu, leč přes hory. V údolích těch, někdy obsáhlých, od Slovineč "doliny, polje" zvaných, rozšíří rolník stánek svůj, tu jedině půda krasová stopu rádla jeho poslušně přijímá, tu jedině se za klopotnou práci odsluhuje, tu jedině za namahání a úsilí odměny neodpírá. Potoky a řeky údolím, takovým tekoucí, přísedše na konec, nemajíce odtoku, ztrácejí se v podzemních děrách, ponorech. Vody krasové vůbec rády a často pod povrch zemský sestupují, aby se pak jinde zase objevily, aby o kus cesty dále, rozloučivše se s temnostmi, boží světlo pozdravily. Tak sobě vede kraňská Lublanice, podobně má se to s Timokem v Přímoří.

K svéráznosti Krasu přispívá divokosť tvarů a tím neschudnosť cest. Kam se obrátiš, všude nedostupný štít, závratný sráz, zející propast. Stráně příkře se staví, úbočí strmě v údolí spadají, tak že noha nemá, oč by se opřela, na čem by se zachytila.

Jiným příznakem Krasu jsou jeskyně jeho a jiné vydutiny. Vyskytuji se v množství úžasném, jest jich tolik, jako nikde jinde. Tak čitá Kraňsko neméně než šedesát velkých jeskyň. Postojua, v lůnu Krasu zapuštěná, náleží k divům přírody, k znamenitostem evropským.

Lesní výjev.

Zátiší lesní hostinně nás přijalo ve svůj klín. Kráčejíce pod zelenou klenbou věkovitých stromů, s dychtivostí vdechujeme vláhy vzduch, nasycený vonnou pryskyřicí, prsa šíří se nám pocitem rozkoše. Větvoví splítá se nad hlavou naší v nádherný baldachýn. Jako pozdrav lepších, krásnějších světů ovívá nás sladký výdech jedlí a smrků; jest nám tak volno u srdece, tak blaze. Vyhleďnuvše sobě příhodné, pohovu slibující místečko, usedáme do vysoké, atlasem se třpytící trávy. Před námi rozkládá se louka, na niž kvítí se pestří a stkví, až zrak přechází. Hle tam ta mez, jak vábuč nám kyne měkkým pažitem, protkaným mateřídouškou! Kdož by odolal? Vidíme odtud pěknou na louku plnou květné ozdoby. Kolem louky stojí mohutnou hradbou, strážcům jsouce podobny, statné buky. Louku obstopují vysoké, krásné buky, jakoby ji těly svými chrániti chtěly. Na louce leží plný slunečný jas, kdežto v lese tajemné šero vládne. Jen tu a onde zlatý svit se prodere klenbou, kresle rozkošné obrázky na mechové půdě. Louka stopena jest v jasné záři sluneční, kdežto les v přímí se balí. Jen tu a onde

slunce zeleným krovem cestu si klestí, zlatými šípy k zemi míří, zlaté zářehy do mechů zapouštějí. Všude ticho, leč že ptáček sladce zašveholí, aneb že objemný čmelák, útlá včelka na vzdusné potulce do ucha ti zahučí. Jak klidno zde a pokojno! Jasnější, zřeteluji, zaznívá mlčením tím píseň koncertistů lesních, bzkot poletujícího hmyzu. V tom ozve se zahvízdnutí. Naproti nám vynořila se z hustého kroví hlava statného srnce; zkumným okem rozhlíží se vůkol. Naproti nám vyhlídá z houštiny jako z rámečku hlava srnce. Opatrně, bedlivě vyšetruje a obzírá okolí. Výsledky pátrání jej patrně uspokojují; střelou přelítí příkop, jenž lonu od lesa dělí. Zdá se mu patrně, že jest vše v pořádku; jediný skok přes příkop, a již stane na lonce. Ještě jednou podrobuje okolí přísné prohlídce, potom zahvízdne po druhé. Na znamení to objeví se srnka s mládětem. Neváhajíc, zahrcuje na louku. Mládě váhá, otáli, mešká, příkop je leká, nedostává se mu odvahy, konečně se vzmůží, skočí a padne mečeje na přední nožky do trávy. Přikvapí matka, lichotíc mláděti, načež ono hopkujíc jí následuje. Šípkou jest matka u něho, k němu se tulí, načež ono za ní se bera. Pasou se. S napjatostí sledujeme každý pohyb milých těch zvířat, s potěšením pozorujeme, kterak si na šfavnatých travinách pochutnávají. Nespoštěme s nich oka. Jest radoš pohleděti, kterak hodujíce půvabně se pohybují. Tajime dech, sedíme bez hnutí jako přimrazeni, aby chom lich nezaplašili. Však běda! Větev, o níž jsme se opirali, se zlomí, a praskot její nemine se obávaného účinku. Zděšeně prchají zvířata okamžik, a již zmizela. Jsme zase sami.

D e š f.

Jaro minulo, nastalo léto. Již třešně se zapalují, již červeň jejich listům proskakuje. Oprehal květ, jenž z jara stromy zdobil, v zahradách zraje sladký plod. Slunce vysílá své nejžhavější šípy. Slunce celuje zemi nejpalečivějšími paprsky, hřeje močně, páli, praží. Dnové míjejí, aniž mráček temný blankyt nebeský zastíní. Mine řada dní, aniž se blankyt zakalil, zatemnil. Vláhy zbavená země puká, tráva žloutne, kvítí luční vadne, ba ani strom a keř nemají tě svěžestí jako jindy. Mnohonásobné trhliny svědčí, jak je půda vyprahlá, vysušena, tráva usychá, v květnicích je pusto, ba i ten strom a keř nějak zaraženě, smutně zde stojí. Dost nepatrné zavanutí větru stačí, aby se celé spousty prachu do výše vznesly. Zafonkne větrík, a vzduchem zavíří kotouče prachu. Konečně zjeví se na západě mráček, k němu přidají se jiné, až se celá obloha zahalí. Konečně vystoupne na západě mráček, k němu přidruží se jiné, až se celá obloha sedým příkrovem zastří. Švitořivé vlaštovice poletují střelou při samé zemi se mihajíce. Kohout vypjav se, zpytavě oko k nebi obrací. Rosnička se ozývá, křičí, seč sily její jsou, až uši zahluší. Chodec zrychluje krok, aby přišel pod ochrannou střechu, než líjak se spustí. Chodec spěšněj kráčí, aby dosáhl útulku, než začne pršeti. S tváří mrzutou, zkaboněnou sbírá hospodyně prádlo, pod širým nebem rozprostřené. S patrnou nevolí, se zřejmou mrzutostí snímá hospodyně s provazům prádlo, jež krátce před tím na

bělidle rozvěsila. Uznává, že jest vláhy potřebí, ale proč nepřišel déšť včera? Přeje rolníkům a zahradníkům deště, ale proč prší právě dnes? Lidé vynášeji z dusných světnic květiny, aby je vlažička nemilého prachu zbavila. Lidé stavějí květiny v světnicích pěstované na příhodná místa, aby s nich rosa nebeská tříše a mořici prach smylo. Děti pobíhají čile, vyvolávajíce: „Prší, prší, deštíčku,“ anebo později: „Prší, prší, jen se leje.“ Již se snášeji první těžké kapky, teď houstnou, až se déšť proudem k zemi lije. Jak to šumí, šelestí, víří, burácí! Roury okapné nejsou s to, aby pojaly obsáhlé spousty vod, a přetékají. Roury okapné nestáčí vodám, čímž malé vodopády povstávají. Se zlou se potáže, kdož záchraný hledaje v taková místa se uchýlí. Běda tomu, kdož dešti unikaje, tam se octne. Ulicemi valí se celé bystřiny. Kde je dlažba nerovná, povstávají louže, předmět to touhy svévolných, skotačivých hochů. Nemohou se dočkat, až déšť mine, a jen strach před trestem je zdržuje, aby si na vodníky nezahráli. Jsou plni netrpělivosti. Jak by se to brouzdalo a šplouchalo, ale líjavec nepřestává. Jen pomyslení na metlu drží je na uzdě. Tak prší celé hodiny k velké radosti, k nemalému uspokojení rolníků a zahradníků. Konečně se slunce mraky vítězně prodere, konečně se chmury rozptýlí. Veseleji zaznívá šveholení ptactva, liběji voní květiny, vzduch jest pln lahody, prsa naše se šíří blahým citem. Hlasněji prozpívají, jásají ptáci, květiny šíří opojnější vůni, je nám tak volno, tak milo, tak bláze.

Proměna hmyzu.

Hmyzové jsou ovšem zvířátka malinká, nepatrná, nicméně nelze jím zajímavosti upříti, nieméně více, než kterákoli jiná, vybízejí k pozorování, poutají pozornost. Komu by nebylo nápadné svorné spolužití včel, kdož by neučasl nad stavbami prováděnými mravenci, kdo nepodivil by se najmě změnám, jimž hmyzové jsou podrobeni? Pomíjejíce všechno ostatního poukazujeme jen k rádu, jenž mezi včelami panuje, k obrovským stavbám, jichž mravenec bývá přívodec. Podivuhodné jsou rovněž změny, jimž hmyzové podléhají. Vizme motýle. Z vajíčka vylihne se nepatrný červík, ošklivá housenka, od níž s nelibostí se odvracíme, již se děsíme, jež nás odporem naplňuje. Má se k světu. Podobá se, jakoby jedině k ožírání listí a květů byla stvořena. Vyniká neobyčejnou ēlostí, počínajíc si nejinak, než jakoby ty stromy se svým listem a květem jedině jí k libosti a na pospas rostly. — O podnikavosti její zřejmě svědec vydavají, neobyčejně schopnosti života výmluvným dokladem jsou sady a zelnice zpustošené k žalu hospodářově. Pojednou však housenka pozbývá své bodré myslí, propadajíc jakémusi druhu strnulosti. Pojednou mine dobrý její rozmar, chnu se ztrácejí, housenka stává se netečnou, trudnomylnou. Nemá stání, až si nějaké zákoutí najde, kdež se zapřede. Jakýsi nepokoj s místem na místo ji pudí a pohání, až se v nějakém úkrytu zakukl. V závitku svém leží nehybně jako v nějaké hrobce, jevic jen tenkráte známku života, jestliže nešetrná ruka smělcova její kukly se dotkne. V závitku odpočívá zdánlivě

mrtva. Ze nezahynula, vidí se jen z mírného pohybu, jestliže někdo klid její ruší. Když pak po delším čase kukla se otevře, vynoří se z ní živočich křídlatý, jenž s dřívějším tvorem nic společného nemá, rovnaje se mu jako jasný, slunný den nevlidné noci, jsa rovněž tak sličný, vnadný, jako onen nezhledný, odporný. Neděle uplynou a z těsného objetí kukly vyprostí se, z temna dočasně hrobky vzlétne živočich docela jiné podoby, živočich okřídlenec, jenž ničím svého předchůdce nepřipomíná, jsa rovněž tak oku vdět, jako onen k nelibosti. Země ho již nevíže, v modravých výšinách hledej říše jeho. Od květiny ku květině se vznášeje, s nimi v půvabu, leposti závodě, sladkou šťávu z nich ssaje. Není již k zemi připoután, na hroudou odkázán, vlastí jeho jest obor vzduchový. Pyšně pluje, obletuje květiny, jež kalich svůj mu otvírají, aby jej výčastovaly medovou pastvou. Proto byl motýl starým národním symbolem nesmrtnosti, proto bohyni Psyche, duši, s křídly motýlimi zobrazovali. Starí národnové spatřovali proto v motýli obraz, obdobu nesmrtnosti, a bohyně Psyche, duše, zjevuje se vždy s křídly motýlimi.

Neděle na vesnici.

Opět minul týden se svými všedními starostmi, s úsilovnou snahou o vezdejší chléb, den Páně nastal. Skončila se řada dní pracovních, máme boží neděli. Bílý den dávno již zaplašil nevlídnou noc, ničméne dědina v ticho se hroutí, ničméně všudy klid a pokoj. Ač již slunce s lože svého povstalo, jasně kraj ozařujíc, přece není po dědině znamenati života. Však to patří k příjemnostem svátečního dne, že si přispíme. Však jest výsadou dne svátečního, že ranní spánek prodloužíme. Užívajíce práva, svobody, jež sváteční den přináší, hovíme si o něco déle v sladké dřímotě. Užijme chvíliky té, abychom se přesvědčili, poznali, zdaž se dědina naše řádujími, pilnými hospodyněmi honositi může. Zatím se můžeme poohlédnouti, zda zdejší hospodyně náležitě dostaly sobotním povinnostem, zdaž sobotní úkol svůj, jak se sluší, vykonaly, zdaž vše v patřičný pořádek uvedly, tak jak si toho význam dne žádá. Komu čest, tomu čest! Pěkně obilné domky hostině nám kynou. Cesty k nim a zápraží posypávaj jsou drobným pískem. Čistotou stkvoucí se okna lesknou a třpytí se v záři vycházejíceho slunce. Všude znamenáš lad. Nikde neshledáš se s něčím, co by oko tvé uráželo. Budiž jim chvála vzdána! Úpravné domky zdají se vítati nás a pobízeti, abychom vstoupili. Cesty a zápraží kryje drobný písek. Jasné odrážejí se paprsky rannoho sluneca v umyťích okusech. Vše stojí na místě patřičném. Však již se probouzí život. Po dvoře pobíhá čeládka, žertujíce a smejíce se. Odpočinek, jemuž smí se oddati, pomyšlení na zábavu, jež jí večer pod lipami nastává, naplňuje ji růžovým rozmararem, uvádí ji v nejlepší náladu. Marnivé dívčiny s patřným, zřejmým zalíbením upravují si fábory nedělního šatu, pyšně, hrdě vykračují si hoši v nové kamizole. S neutajenou radostí dívají se ještě dívčiny po sobě, zptytujíce, jak jim nedělní úbor sluší, a hoši nejsou lepší, jsou rovněž pošetili a malicherní. Vizte jen, jak je sváteční kamizola blahým sebevědomím naplňuje. Před statkem prohání se zástup vystrojených dětí. Očekávají rodiče, aby je k službám Božím provodily. Hlasitá zábava jejich přes tu chvíli láká matku

z domu; okřikuje mládež, nakazuje důrazně, přísně, aby dbajíc pěkných šatů se mírnila. Před statkem hrají si, jak mohou, čistě oblečené děti. Jsou připraveny, majíce se přidružiti k starším, aby s nimi do kostela se vydaly. Hlukem jejich znepokojena, objevuje se matka přes tu chvíli na zápraží, napomínajíc jich, aby čtveráctvím šatu nepokazily. Ozve se výmluvnou řečí hlas zvonu kostelního, svolávaje křestany k pobožnosti. S věže skromného kostelíka zační hlahol zvonku, věříc k společné modlitbě zvoucí. Se všech stran spě e lid k svatyni, kdež jej povznázející zvuk varhan, libě páchnoucí kadidlo, zářící svěla oltářní vítají. Stezka kostelní ožívuje. Mladí, staří, pán i sluha kráčejí po ní, aby dřímu Páně navštívili, Jeuž jím jasné planoucími světy, velebným hlaholem varhan a oblakem vonného dýmu kyne. Upracované ruce, plné mozolů, jež celý týden těžce klopotily, oddechu si nepřejíce, únavy neznajíce, zde se spínají k prosbě, duch se povznáší k nebi, myšlenky hledají Boha. — A jakož dědina, tak i luh a les jiného jsou vzhledu, jinou mají tvářnost. Umlkly pro dnes pádné rány sekery dřevařovy, stichla jeho pila. Volně pobíhá zvěř, nejsouc plašena vražedným výstřelem myslivcovým. Na polích, po lukách marně oko tvé pátrá po dělnících. Sekera a pila dřevařova odpočívajíce v samotách lesních ozvěny dnes nebudi, aniž zahoukne rána z ručnice zvěři na postrach a zděšení. Opuštěna stojí dnes pole i luka. Stojíme tu sami! Jest nám, jakoby ten blaukyt nad hlavou naši se klenoucí krásnější byl než jindy, jakoby to slunce jasněji zářilo, jakoby to ptactvo libeznější pělo!

Letní večer na vsi.

Již se s námi slunce rozloučilo, dokončivši denní dráhu svou; po haslo jeho oblažující světlo, stíny rostou a houstnou. Již slunce za horou zmizelo, zdroj světla zanikl, den se vzdává vlády. Jen západ plane ještě zlatou záplayou, jež sazí ohnivé růže v okna nízkých chatrčí. Jen západ stékáje se ještě čarorvým leskem, a požáry jeho sdílejí se okénkům nízkých chatrčí, v nichž jakoby hořelo. Chladněji proudí vzduch; tvorstvo, denním parnem zemaleném, okřívá osvěžujícím dechem jeho. Obtížné horko, jímž vše hynulo, ustupuje libezněmu chladu. Hospodář končí své dílo, pohlížeje s uspokojením na vykonanou práci, a spěchá pod nízkou střechu chaty své, aby si po klopotě a namahání oddechl, strmáceným údlem pohověl. Vykonán jest denní úkol rolníkův. Unaven, zemalen, avšak uspokojen vraci se domů pod hostinný krov skromného přibytku, těše se na odpočinek,jenž mu zde kyne, jemuž se nyní smí oddati. Nivy a luhy osamotní, klid rozkládá se krajinou. Rueh, jenž na lukturách a polích panoval, zaniká, pokojvládno širým okolím. Také ptačí hlahol umlká, tichne. Jen tu a onde ještě některý z pěvců na rozloučenou se ozve, jakoby nám dobrou noc dával. Také ptáčkové dopěli svoji písceň. Jen tu a onde některý z nich, k spánku se chystaje, naposledy zašvihol. S kostelní věže zahlaholil večerní zvon; zbožně žehná se vesničan znamením kříže, šeptaje vroucí modlitbu. Ve vsi vyzvánějí Anděl Páně, a mozolné ruce se spínají, ret odříkává „Otče náš“. Veselé plane oheň v kuchyni. Čilá hospodyně hbitě se otáčí kolem hrnců. Sloužíc ochotně

hospodáři a čeledi, prosté jídlo jim předkládá, jež jim však hladovým lépe chutná než rozmařilému, linému boháči nejvzácnější lahůdky. V kuchyních je živo. Hospodyně chystá na stůl, k němuž hospodář s čeledí přisedá. O chub k jídlu není nouze, plně sáhá každý do společné misky, nenechávaje se nutiti, pobízeti, neboť „hlad nejlepší kuchař“, praví přísloví. Po večeři beseduje se venku na zápráží anebo pod lipou. Staří lidé sdělují si své zkušenosti, kde jak co bylo před léty, a jak jest nyní, mládež směje se a zpívá. Pojedše, usedají před chatu, aneb v zahrádce u domku. Staří baví se hovorem, povídajice si o tom, co jo v životě potkalo, mládež žertuje a dovádí. Zatím noc nastoupila vládu svoji. Na nebi jiskří se hvězd bez počtu, vyjde i luna, polévajíc svým kouzelným světlem luh i háj. Po obloze rozsoto jest na tisice zářivých hvězd, a uprostřed nich měsíček, jasný a stříbrný. Znenáhla umlkají hlasys, jest čas jít na lože, zítřejší den klopočtnou práci ukládá. Vše hříží se v sen.

Vánoce.

Radostné, všem žádoucí a s netrpělivostí očekávané, všem srdečím vitané a drahé vánoce se blíží. Kdybys toho nevěděl, poznáš to po člém ruchu, jenž zavládl v hlavních ulicích. Šhon a šum, jenž nastal v hlavních třídách, zřejmě tomu nasvědčuje. Obchodník závodí s obchodníkem, zboží své co možná nejvzábnější na odiv vystavuje, aby na jistou kupce přilákalo, aby se odběratelům doporučelo, zamluovalo. Obchodník suší se obchodníka předstihnouti, zastínit, věnuje veškerou péči ladnému uspořádání výkladní skříně, aby se neminula na kupce s žádoucím účinkem. Nejskvělejší vzhled mají, nejnádhernější vystrojeny jsou krámy hračkářů. Tu také vždy, ať je kdykoliv, najdeš drobného obecenstva, jež s patrným nadšením, zřejmým zalibením pozoruje, prohlíží, nemohouc se skvostného divadla nasytiti. Tu není nikdy prázdro, drobné postavy dětský kupí se zde. Zírájí s upřímným podivem na vystavené předměty; potleujíce je téměř očima, nemohou se ani odtrhnouti. Nedabají mrazu, od něhož líčko se jim zarídívá, údy křehnou a tuhnou, vidi jen ty netušené zázraky tam za sklem, a srdcečko radostí jím skáče. Necítí zimy, jež na ně doléhá, mají oči jen pro ty úžasné zjevy za sklem, a dech se jim tají. Hoši vybírají si v duchu šavle, flinty, bubny a koně, dívenky zase podivují se vystrojeným loutkám, všickni zmírajíce toužebným přáním, aby pod stromkem štědrovečerním některý ten předmět svého podivu našli. Však si dobré matičky jejich marně hlavu nelámou, od rána do večera počítajíce, kterak by se to neb ono mohlo pojednat, aby domácí rozpočet se neprekročil. Však se marně tváře laskavých matiček jejich nejeví den co den starostlivějšími. Nebohé, rády by se každému zavděčily, každému radostné překvapení uchystaly, a časy jsou tak zlé, výdělky tak bidnou, peněz tak málo. Vánoce jsou jen jednou do roka, a jášot uspokojených, rozjařených dětí, jaká to hudba uchu mateřskému. Vánoce mají svá právo, svou výsadu. Děti nemohou býti bez radosti. Což se to poslouchá, když jášají a výskná. Přináší proto hospodyně, kdykoliv ji cesta vede do města,

nějaký ten raneček domů, ukládajíc vše na místo bezpečné, kdež by toho zvědavost dětská nevyslídila. Vrať se proto hospodyně ze svých pochůzek vždy s nějakým břemenem, jež pak z dobrých příšin v hlubinách nějaké zámek opatřen skříně zmizí. Však mají i děti trampoty své, nejsou starosti ušetřeny. Jmenovitě jsou to dívčiny. Pletou, háčkují, vyšívají, vše potají, aby milovaným rodičům připravily radostné překvapení. Mladé jejich prstinky ve chvílích k tomu příhodných hbitě a vytrvale se ohýbají, ohrazejí, aby tu dědečkovi, tu tetě pilnosti podaly důkaz své lásky. Za takových příprav blíží se den toužebně očekávaný. Hospodyně mají plné ruce práce, nevědouce skutečně, co dříve počítí, čeho se chápati. Především se musí vše uvést v pořádek. I myje se, drhne, cídi, oprášuje, rovná. Především jest se jim starati o rádný úklid. Včhet, kartáč, smeták, utěrák opaňují pole, jevřea horčenou činost, tak že nikde ani prášku nezůstává. A což kuchyně, strůjce! Jen aby se vánočky podařily! Nemalé pozornosti, dovednosti vyžaduje, nemalou práci stojí ryba, jež na stole v několikráté úpravě se objevuje; nestáčí jen ryba na černo, musí se též smažiti, snad i péci. Konečně jest vše uchystáno. Vábně, neodolatelně kyne v jídelně prostřený stůl. Talíře, sklenice, úbory ladně rozestavené leskuou se a září, vybízejice přímo, abychom přisedli. Nemá-li kdo hladu a chuti, — což si nelze ani mysliti, vždyť se postil, — poctí je pří pohledu na stůl svátečně vyzdobený, upravený. Děti pojídají roztržité. Trpělivost jejich jest podrobena přísné zkoušce. Ubývá jí co chvíle, každým okamžikem; nemohou se dočkat, až znamení zazní. Děti jsou plny nepokoje, nemají stání. Chvějice se radostným rozpleněním, uslouchají bystře, kdy se pokyne. Konečně, teď! Nedbajice napomínání, jako přival ženou se tam, kde radosť je čeká. Jasné září světla vánočního stromku. Již vynášel si každý, co mu Ježíšek přinesl, čím ho obdařil. S uspokojením prohlíží si dárek, ukazuje druhým, chlubě se jím. Odevšad zaznívají výkřiky podivu, volání, smích. Dospělí pozorujíce vše, připomínají si, kterak i oni kdysi jako blažené děti jásali, obnovují paměť uplynulého mládí, zašlého štěstí, a oko rosí slza pohnutí.

Zábava na ledě.

Není větší radosti nad tu, kteráž kyne čilé mládeži na ledové pláni. Kdo ví o pěknější zábavě nad tu, kteréž šťastná mládež se oddává na zamrzlé hladině vodní. — Ze zábav, jež výsadou jsou bujaré mládeže, radovánky na ledě staví nejvýše. Hle, tam ten hluček skotačivých hochů! Nedbajice zimy, jež tvář je páli, odklizují horlivě sníh, aby si upravili krouzačku. Necítí mrazu, jenž na ně doléhá, odstraňují čile sníh, aby si pořídili krouzačku. Teď jeden za druhým v nejrozličnějším držení těla, tu stojí, tu zase sedě, šípkou přes ni letí. Tu ten padl, a již leží jich několik v jednom chumáči. Jeden z nich se octne na zemi, a již ostatní za ním běžíce, přes něj se svalí. Nehoda taková není výtečné náladě jejich nikterak na ujmu. Příhoda ta, možno-li, jen zvýší jejich veselost, tím neutrpí dobrý jejich rozmar. Nečekej nikdo, že ušetří jeho sluchu. Křičí, smějí

se, až se to široko daleko rozléhá. Běda našim uším. Jásavým jejich pokříkem zaznívá okolí. Než nechme jich a podívejme se na kluziště. Jak okřídleni uhánějí bruslaři po lesklé hladině. V rytmickém tempu vznášeji se bruslaři po hladké ploše. Pohyby jejich plné pružnosti nadlouho upoutati dovedou pozornost naší. Oko naše nasytitи se nemůže ladných pohybův. — Oko pozorovatelovo se zálibou sleduje úměrné pohyby jejich. Jeden z nich nad jiné vyniká, zvláštní dovednost dává na jevo, zvláště směle si vede. Vítězně, sebevědomě rozhlíží se vůkol. Četně diváctvojí patrně pýchou naplníuje. Umění jeho budi pozornost, což ještěností jeho lichotí. Však pýcha předchází pád. Tu leží. Hbitě se vzchopí, dozínávaje na sobě pravdivost slov: Stane-li se ti neštěstí, o posměch se nestarej. Oetnul se na zemi. Kvapně vstává; nehoda jeho jej poučuje, jak neceitelným, škodolibým tvorem nás blížní býtí dovede; stal se ohudák terčem jízlivých vtipův. Tu zas utkví zrak nás na dívce, kteráž v umění bruslařské se zasvěcuje. Křečovitě drží se svého rytíře, strach vepsan jest ji v kvetoucí tvář. Tu zase zabaví nás zjev dívky, kteráž se počátky umění bruslařského vpravují. Pevně svírá ruku svého učitele; úzkost hledí ji z očí. Hružou naplníuje ji myslénka, že by se zemí blíže seznámiti se mohla. — Však vari, s cesty, pozor! Kolem nás mihnu se sáně. Sedí v nich dívenka. Ruměná tvářinka její rozmile vyhlédá z teplých obalů. Veselé tleská ručinkama, očka jí září, zvonivý smích daleko se rozléhá. Vděčně vzhlíží k bratříčkovi, kterýž sáně pohání. Tvář její jest mrázem zardělá, oko plno radosti, tu jásá a se směje, tu zase bratříčka chválí, kterýž se jejím službám věnuje, rytířsky obětuje.

Ký div, že nastala obleva mládež nelibostí naplníuje. Nenamítala by ničeho, kdyby mravy do máje potrvaly. Pochopitelně, že se mladý svět na stoupající teplomér kaboní, mračí. Kdyby se dělo po jeho přání, prodloužily by se mravy do nekonečna.

Na nádraží.

Není pestřejšího obrazu, než jaký se staví před zraky naše na stanici při výpravě vlaku. Kdož trápen jsa snad dlouhou chvílí zabavení hledá, necht zajde sobě na stanici kráteč před odjezdem vlaku. Prostory, nedávno pusté, zamlklé, oživují, zaznívajíce hlaholem lidských hlasův a kroků. Místnosti, kdež nedlouho před tím mrtvé vládlo ticho, jsou nyní plny šumu a hluku. Nerušený klid dříve zde vládnoucí ustoupil nepokoji, povýku. Tu přichází nám vstří jeden z odjíždějících. S tváří jeho lze vyčísti zřejmou nevrlost, patrná tu stopa mrzutosti. Tu namane se nám do cesty jeden z odjíždějících. Zamračené, zakaboněné čelo nepřipouští pochybnosti o nemilé náladě jeho. Obávaje se, že by mohl zmeškat, puzen jsa strachem, že se opozdí, přichvátal již před půl hodinou, spocen, udýchán. Nemoha se dočkat, nyní stále na hodinky se dívá, zdaž okamžik osvobození se bliží. Netrpělivostí jsa mučen, trápen, stále hodinek svých se dotazuje, zdaž bude již z budu vykoupen. — Přiklopýtá nosíc břemeno vlekoucí. Zbaví se tíže, z hluboka oddychuje a rukávem perlíci se pot stirá. Pod břemensem se prohýbuje, klestí si posluha cestu. Složiv je, uvolní hrudi s é

hlubokým výdechém a rukávem skráň potom zvlhlou, skropenou usušuje. Dostaví se majitel zavazadel. Vyplácí nosiči mzdu, kteráž se mu však nezdá být dostatečnou. Vzniká malá hádka, v níž nosiče vítězí. Vyrovnaná s nosičem účet, při čemž si posluha stěžuje, reptá, že se mu ublížuje, že jest zkracen, že není dosti odměněn. Dojde k malému sporu, trochu se hádají. Pánovi jest povoliti, musí nosiči přidati. Onde setká se náš zrak s dívkou, jež rozpačitě kolem se rozhlíží. Plachý pohled její praví nám, jak jest jí teskno a úzko. Všechno nasvědčuje, že odchází do ciziny, aby tam prací rukou svých chleba si dobývala. Soustrast naše jí náleží, není při ní nikoho, jehož něžná péče, milá pozornosť by jí zmužilosti, odvahy dodávala. Nemýlme se asi předpokládajíce, že jde za službou. Nelze nám jinak, musíme jí politovati, vidouce ji zde tak samotinkou opuštěnou, bez přítele, jehož laskavé slovo by ji povzbuzovalo. Jinak jest s hochem, jenž tam s rodiči se loučí. Otec vážně se rozhlíží, kdežto matka s milovaného synka oka nespouští. Přísně dívá se otec před sebe, kdežto matka zrak svůj stápi ve tvář drahého synka, od ní se neodvracejíce. Zatím začaly se jízdní lístky vydávati. Obecenstvo se tisní a tlačí. Každý se namáhá, aby se dostal v před, při čemž se nejednou nedbá slušnosti. Jak jsou pošetili, vždyť vlak nesmí odjeti, jich nepojma. Zatím pan kasír zahájil svou činnost. Okáno, při němž sedí, obklíčuje dav. Žádnemu se nechce ēekati, jeden hledí druhého předsílnouti, předhoniti, eož se nejednou děje na úkor práva a dobrého mravu. Bláhoví jsou všickni. Vždyť rád nepřipouští, aby někdo tu zůstal, pro každého musí se ve vlaku místo najít. Zazní znamení. Trhlo to námi. Meškali jsme náhodou v sousedství nádražního zvonu. Kdo ví, jak zaburácti umí, pochopí nás. Ulcknuti poskočíme. Stanoviště naše bylo při samém nádražním zvonu. Kdo má toho zkušenosť, jak zvon takový dovede blučeti, porozumí nám. Více než námi, škublo to matkou. S pláčem vine syna v náruč, žehná jej křížem, a mladík celuje ruku její. Více než my ulekla se matka. Slzy roní, tiskne syna k prsům, ruka její křížem známená čelo jeho, a mladík ruku tu polibky pokryvá. Nastane shon, vše se žene k vlaku, každý se namáhá, aby si opatřil místo co možná výhodné. Rozpoutá se vřava, vše spěchá k vlaku, zřetel každého jest obrácen k tomu, aby se co možná nejpříjemněji umístil. Nádražní zřízenici pobíhají volajíce a pokřikujice. Dvířka vozů s lomozem se otvírají a zapadají. Krátká chvíle, jedna, dvě minuty, a vše jest v pořádku, vše jest vyřízeno, ukončeno. Zazní v českých luzích známé „fertig“, a vlak se hne. Z oken vynořují se postavy, kynouce rukou, mávajíce šátky, okamžik — a vlak ztrácí se v dálí.

Vítězný průvod v Římě.

Vítězný průvod byl římským vojevůdcům předmětem nejvřejších tužeb. Nejvyššho vyznamenání, jehož se římskému podmaniteli mohlo dostati, byl vítězný průvod. — Římský vůdce zajisté po ničem tak nedychtil, nepráhnul, jak aby směl slavit vítězný vjezd do Říma. — Římského vojevůdce nemohlo větší štěstí potkat, než když mu povolen byl vítězný vjezd do hlavního města. Nevyrovnatelná, omamující byla nádhera, okázalost, jakouž Řím

se zastkyél při takové příležitosti. Slavnost taková děla se s nesmírným přepychem, leskem, nádherou. Třídy a náměstí, jimiž průvod se ubíral, stkvěly se pestrou ozdobou květů. Oblaka vonného dýmu zahalovala oltáře, zřízené k tomu účelu. Oblaka libě páchnoucího dýmu vystupovala s obětních oltářů, jež se zvlášť k této slavnosti stavěly. V čele průvodu kráčeli, průvod zahajovali hudebníci a zpěváci. Následovala obětná zvířata, na nichž úpravu nešetřeno ani zlatým plechem, jímž rohy obijeny, ani kvítím, ani fábory. Za nimi vedena byla obětná zvířata v příslušné, významné chvíli vhodné úpravě. Pak vezena bohatá kořist ve válce uloupená, nepříteli odňatá. Poklady zlaté a stříbrné, předměty nejrůznějšího druhu vyzbovovaly úžas, naplňovaly četné diváky radostným podivením. Při tom také nemohly se pohrešovati, nesměly scházeti podoby podivněných nepřátel, na dlouhých žerdích nesené. Za kořistí vlečení byli nejpřednejší zajateci. Nejednou brali se tou cestou i králové, jsouce spoutáni, v prach poníženi, škodolibým poznámkám a nelítostným pohledem davu vydání. Nejednou bylo při tom viděti i krále okovy spjaté, pokořené, posměchu zevlujícího obecenstva na pospas vydané. Konečně zjevil se i triumfator. Nádherný vůz tálil čtyři vedle sebe zapřažení bělouši. Sebevědomě, pyšně zvědala šíji ušlechtilá zvířata, deptající půdu kopytem, jakoby věděla, jaké cti jsou účastna. Brjně vzpíralo se čtyřpřeži. Orové tušili snad, koho vezou. Nezřídka zastupovali, nahrazovali je, nejednou sloužili triumfatorovi také slonové, ba i tygři a lvy. Oslavenec vavřínem věnčený halil se v nachové roucho, jež se zlatým vyšíváním stkvělo; sňato bylo na tu dobu se sochy Jovovy. Oslavenec oděn byl v purpurový šat bohatě zlatem vyšitý, Jenž jindy krášlil sochu nejvyššího boha Jova na Kapitolu, skráň jeho stínil vavřín. V levé ruce držel rovněž vavřínový věnec, kdežto pravice trhala žezlo ze slonové kosti. Za jeho hrdě vztýčenou postavou znamenati bylo otroka, Jenž mlu korunu nad hlavou držel, neprestávaje opakovati slova: „Pamatuj, že jsi člověkem.“ Oslavy triumfatorovy účastnila se jeho rodina. Kdežto mladší dítky ve voze k otci se tulily, provázeli jej starší synové koňmo nebo seděli na koních otce vezoucích. Kdežto mladším dítkám ve voze místa dopřáno, starší synové jeli při voze koňmo. Za vozem ubírali se měštané biele odění, s nimi senatoři a konsulové. Průvod uzavírali legie, jež s triumfátorem bojovaly. Na konec kráčely legie, jež se súčastnily všeobecné výpravy. Cílem průvodu byl Kapitol. Zde přinesla se oběť Jupiterovi, jemuž zároveň věnoval se všechn vavřín, jímž vojínové byli věnčeni. Zde uctěn jest Jupiter obětí; k nohám božstva složil se též všechn vavřín, jímž prve bojovníci se honosili. Slavnost končila se velkolepou hostinou, vystrojenou lidu římskému. Po čtyřdenním triumfu svém Caesar hostil lid při 22.000 stolů nejvybranějšími potravy, nejvzácnějšími nápoji.

Husa na obranu.

Nevím o zvířeti, jež by většimu pronásledování bylo vydáno, než husa. Zuá-li kdo zvíře, jemuž by tolik urážek snášet, zakoušet bylo, jako huse! Je-li pod sluncem bytosť tak zneuznaná, tak nespravedlivě hanobená a tupoňá jako husa! A přece husa má hojně vlastnosti nepopíratelně pěkných, ba honosí se mnohými přednostmi.

Husa je sdílná, vyznává vše, co ví, své družce. Daleka jsouc hanebného pokrytectví, nectné přetváry, ničeho netají, nezamlčuje, nekryje. Jest to povaha otevřená, přímá. Utrhačný svět ji nerozumí a vyčítá jí stěbetavost. Však to zavdává zlým lidem vitanou příčinu, aby ji stěbetalkou nazvali, přezděli.

Skromnost, pokora jsou zajisté krásné vlastnosti. Při huse je shledáváme. A jaký jest za to světa vděk, jaká jest za to světa odměna? Říká se o ní, že je hloupá. Husa jest zvíře skromné, pokorné. Chloba jest jí neznáma, vypínavosti nedbá. A jak se jí za to svět odsluhuje? Kdo neslyšel o ní ve vší opravdivosti tvrditi, že je hloupá. Husa a hloupá! Jaká to nespravedlivost, jaká křivda! Vizme ji jen, ana dlouhý krk svůj natahuje, krajinu obzírá. Modré její oko, pohlížejíc k obloze, prostorem nekonečným bloudí nic jinak, než jakoby dráhy těl nebeských měřila. Všimněte si jí jen, když s nataženým krkem krajinu zpytavě vyšetruje. Oko důmyslně k nebi upřené podrobuje nezničerný vesmír pozorování svému nic jinak, než jakby nauky o povrácení světu v hystré hlavě řešila.

Husa jest bez odporu zvíře odhodlané, srdnaté. Komu není spravedlivost lichým pojinem, musí připustiti, že jest husa zvíře udatné a zmužilé! Zkusme to jen a přiblížme se k jejím housatům. Tu jedovatě syče, po nás se rozběhne, a běda nám, jsme-li povahy bázlivé. Necht se nikdo nezmýlí a k mládatům jejím se zlým úmyslem se neblíži. Tu zlostně, plna rálečně odvahy, po něm se rozběhne. Nobohý tu, kdož se jí postaviti, hnávu jejímu čeliti nedovede. Což to nebyla ostatně husa, kteráž hrdý Kapitol spasila? Pronikavý pokřík její vyburcoval posádku ze spánku a nadchnul ji k rekovnosti. A kdo, ptáme se, zachránil pyšný Kapitol? Byrný lulas její zbudil nedbalé ohlášec a naplnil je zmužilostí. Jak veliký a vznesený to čin! Bez husy nebylo by Říma a tim ani jeho velikánů, výtečníků. Zachovavši nám Ovidia, Virgilia, Horatia, dobyla sobě husa o římskou literaturu zásluh nesmrtelných, a jelikož na základě klassické vyvinula se ostatní literatura světová, husa má zásluhu též o vzdělanost všech národů.

Husa dbá čistoty, od husy můžeme se přiučiti úpravnosti. Každé její pírko září nedotknutým úbalem. Jak ublazené, bělonuké jest peří její! Není pěknějšího pohledu, než jaký poskytuje nám husa, když s družkou svou kachnou po hladině rybníka plove. Komu by se nazalsbila, když ve společnosti sestry kachy v zrcadle rybníku se zhlíží.

A komu vše to nestačí, nepopře alespoň, že není nad husu, když s pekáče kyne vábnou vůní. A kdož přes to, co uvedeno, na příkrém úsudku trvá, připustí alespoň, že jí není rovnou, když mu ji na míse líbě páchnoucí přinesou. Muso její vyniká chutí, sádlo je zdravé. Sladce odpočívá se

na prachových poduškách. Kdož poskytuje milé pohově naší měkkého peří než ona? A což husí brka! Ovšem nyní je nahrazují péra ocelová, avšak jindy věda bez přispění husy se neobešla. Nyní jsou areif péra ocelová v obýčejí, avšak před nemohlými časy ještě stkvěly se husí brk ve znaku učenecově. Protož všechna čest a sláva huse, klobouk dolů před husou!

Ježek a krtek

Přirovnání.

Ježka a krty počítáme k hmyzožravcům. Hlava jejich jest příostřena, tělo válcovité, nohy krátké. Oba vyhrabávají si pod zemí doupata, vykládajíce je měkce travou, listím a mechem. Brlohy obou, hecet vystlané, pohodlně upravené, jsou pod zemí. Oba dobývají si zásluh, oba prokazují nám platné služby jakožto hubitelé hmyzu. V obou má hmyz, člověku vděk, člověku k užitku, zarputilé pronásledovatele, odpovědné protivníky.

Ježek jest větší než krtek. Tělo ježkovo pokryto jest ostrými ostny, pichlavými bodlinami, jež ho náležitě chrání; krtek jest ve svém černém hebkém kožíšku úplně bezbraný. Doupě ježkovo jest mělké, krtek sestupuje hluboko pod zemí. Ježkovi jsou kromě hmyzu také jiná menší zvířata, jakož i sladké plody vhod; krtek hlavně hmyz požírá, na hmyzu si pochutnává. Ježek dovede kromě hmyzu též jiná menší zvířata, jakož i ovoce ceniti; krtek nejraději se žíví hmyzem. Ježek rád opouští doupě, aby se nahoře ve vzduchu proběhl, krtek obyčejně pod zemí se zdržuje. Ježka lze často nahoře na povrchu stihnoti, krty, nepřítele osváty, zarytého tmáře, zřídka potkáš. Ježka lze ochočiti, a tu prohání se čile po kuchyních a pekárnách; krtek jest v té příčině naprostě nepřistupen, s krtkem po stránce té niceho nepořídíš, nesvedeš. Ježek uvyká lidem, jsa pak důvěrným hostem vříbytků lidských, čehož plachá povaha krtyova nepřipouští, k čemuž u samotářského krtyka nikdy nedojde.

Husa a kachna.

Přirovnání.

Husa rovněž jako kachna náleží do řádu ptáků vodních. Nohy jich jsou opatřeny plovací blancu. Protože jsou posunuty na zad, prokazují jim při plavbě služby neocenitelné. Obě mají nohy k plování způsobilé a zároveň na zad pošinuté, z kterých příčinou jim na vodě k nemalé jsou platnosti, což jim je na vodě výhodou velikou. Obě pohybují se na souši těžce, kolibavě. Oběma jest chůze nesnadná; zajisté ještě nikdo netvídil, že by byla chůze jejich půvabná. Zobák jich jest ploský, tupý. Obě kryje husté, těsně přiléhavé peří, jež vody nepropouští, jímž voda neproniká. Obě vyskytuju se v rozličných odrůdách.

Husa předstihuje kachnu velikostí. Kachna velikostí huse se nevyrovná. I krk její jest delší. Též hlas jinak zní, jinak ucho naše dojímá. Husa se snáze obejde, snáze obстоjí bez vody než kachna. Huse noní voda tak nevyhnutelná, nezbytná, snáze se bez ní spokojí, snáze jí postrádá. Peří husí má větší cenu, požívá větší vážnosti než peří kachní, nehleděc k tomu, že se jejích brků s prospěchem užívati může. Peří husí vyhovuje více požadavkům hospodyně, jest jí milejší, vitanější než peří kachní, nepočítaje to, že jejími brky lze psát, že si jejími brky písat dobré posloužiti může. Naproti tomu vynikají vejce, maso a sádro kachní chutí, lahodí více naší chuti, jsou nám vitanějším soustem. Náhradou za to kachna má chutnější sádro, maso a vejce.

Květy a naděje.

Přirovnání.

Květy rovněž jako naděje jsou zjevy prchavé. Květy rovněž jako naděje nemají dlouhého trvání, rychle pomíjejíce. Květem stkví se strom rok co rok, pokud míza jím koluje, jím proudí; stromy mladé odívají se nejbohatěji. Zdobu květovou přináší stromu, pokud života schopen jest, každé obnovující se, vracející se jaro; strom mladý nejbohatěji obmyštěn, obdařen bývá. Tak nadějí každý věk okřívá, avšak nejvíce v ní žije důvěřivé mládí. Tak naděje starce i jinocha oblažuje, avšak jasná, nezkalená mysl důvěřivého mládí jest ji nejvíce přístupná. Mladý, živočišný nezkušený člověk nejpevněji doufá. — „Mnoho květů, malo ovoce,“ vzdýchá teskně, žaluje, stýská si smutně sadař, vida v jeseni stromy prázdné, jež z jara hojnou úrodu, bohatou sklizeň slibovaly. Zloba živlů květ hubí a ničí. Mnoho květů vypučí, ale jen málokterý žádoucí plodem nás obdaří. Květ hyne, zkáze propadá od bouře, mrazu a jiné nepohody, z nesčíslných těch květů, jimž strom se honosí, málokterý v plod vyspěje. Tak nepřízeň okolnosti nadějim našim přináší zmar, z mnoha nadějí, jimž jsme se těšili, málo zbyvá, jimž v zápěti trpké sklamání by nekrácelo. Nepřízní okolnosti, zlobou lidskou za své berou naděje naše, jen málokterá z nadějí, jimž jsme se oddávali, vyplní se, uskuteční se. — Nedabajíce toho, těšíme se vždy nově z květů, jež v nadou svou osvěžují oko naše. Nevšímajíce si toho, radujeme se z květů, neboť jsou bledanou pestrou oku našemu. Podobně jsou i naděje, byť i klamné, šalebné, klesající myslí povzbuzením, ochabujícím, umdlévajícím silám vzpruhou. Podobně i naděje, ač šálí, přece pobádají, sílí, křísi.

Pouť a život.

Přirovnání.

Člověk jest ve světě cizincem, život jeho jest pouť.

Podnikajíce cestu, vyměřujeme ji určitý čas. Chystajíce se na cestu, stanovujeme, jak dlouho bude trvat. Tak se to má i s naším životem. Ani život netrvá věčně, nejsme zde pro vždy. I nám jest se vrátili

jednou k tomu, od něhož jsme vyšli. — Poutník ubírá se k místu svého určení, spěje za svým cílem, jehož nesmí se zřetele pouštěti, nechce-li škody doznati, aneb i zkáze propadnouti. Podobně vytýčena jest člověku meta a to dvojí. Prvá jmenuje se smrť, práh věčnosti; musí zemřít, musí se světem se rozžehnat. Druhá zove se zdokonalení; žádost duše jeho musí k tomu směřovati, snaha jeho má za tím se nésti, aby se Bohu blížil, Bohu podobnějším se stával. Bědu mu, ztracen jest, jestliže toho zapomíná. — Cesta, po níž poutník kráčí, jest někdy snadná, plna vděků, jindy zase obtížná, plna nesnází, protivenství. Stezka, již poutník se bere, vede jej tu utěšeným krajem, Jenž šveholem ptactva, jasem a vánici květin, požehnáním polí vábne mu kyne, veselé naří se usmívá, kde kámen o nohu jeho nezavadí, tu zase pustou stepí, vypráhlonou pouští, zblavenou veškeré vnady. Podobně dnové, jež žijeme, sobě se nepodobají. Tu se nám blaženým úsměvem tvář jasná, tu zase oko palčivá slza smutku rosi, tu se smějeme a jásáme, tu teskuíme a pláčeeme. Rovněž tak střídají se v životě vezdejší radost a žalost, rozkoš a strast. — Putujice, zastavujeme kroky své, abychom oddechem okřáli, nových sil nabylí; nelze zajisté jiti stále a stále bez odpočinku, zotavení. Obého jest rovněž člověku potřebí, aby pod břemenem života neklesl, nemá-li v zápase života podlehnuti. — Putujice pilně po někom pátráme, po někom se pídíme, jehož zkušenosť by cestě naší dala pravý směr. Bez vůdce a jeho pokynů zbloudí noha naše na scestí, kde zrada číhá, záhuba hrozí. Zdaž není i nám poutníkům pozemským rady potřebí, zdaž nám není vedení nezbytné, zdaž obstáti můžeme bez poučení, nemáme-li se minouti s cestou ctnosti, nemají-li nás bludičky zapovězeného požitku, nedovolené rozkoše zavéstí v bařiny pošetlosti, v propasť nepravosti a hříchů — Poutník rád k poutníkovi se připojuje, druhá sobě vyhledává. Ve společnosti rychleji, veseleji cesta míjí. Podobně dobrý přítel života těžký úkol nám usnadňuje. Podporování jsouce láskou, snáze života trampoty přemáháme, nad překážkami vítězíme.

Řeka a život.

Přirovnání.

Život náš případně k řece se přirovnává.

Vizme řeku při jejím počátku! Jak lehce lze ji přerušiti, překaziti slabý její proud. Málomocnost je také příznakem prvních našich dnů, i jest třeba veškeré ostrážitosti, bdělosti lásky mateřské, aby mladý život náš nezanikl, nebyl zkažen. Nepatrné jsou počátky řeky; dosti malá vše stačí, aby byla zastavena. Slaby, křehký jest také člověk v první době svého žití. Malicherná vše může se státi příčinou jeho záhuby. — Přítoky, jež se do řeky vlévají, rozhojňují její vody, přivádějí jí posilu, řeka mohutní, nabývá šířky a hloubky. Podobně muožicími se léty přibývá tělesných i duševních sil, rozvíjejí se schopnosti člověka. Dítě, jež ochrany žádalo, vyspívá v statečného muže a ženu. — Na pouti,

již řeka koná, jest jí přemáhati mnohou překážku. Tu stisněna, chycena, vězněna v úzkém korytě horského údolí, pracně ku předu se dere, tu zase obrovské balvany v cestu se jí staví, volnému toku brání, tu náhlý sklon k smělému skoku ji donucuje. Viz, jak tam skalnou stěnami jsoue savčena šumí, kypí a víří, jak přes tělo mohutných balvanů pěnu svou valí a rozlévá, jak v divém skoku po srázu v zející hloub se vrhá. Podobně jest i člověku nesnáze přemáhati, podobně i člověk s protivenstvími o své bytí a žití zoufalý boj podstupuje. Marně hledáš člověka, jehož dnové by míjeli klidně, v pokoji, jehož loď by nebyla bouřemi zmítána. — Řeka, byť sebe delší, dochází cíle svého. Splývajíc s mořem v jedno, mizí bez stopy. Též nás život končí. Smrt nás čeká, mizíme, a též památku naše po čase zaniká. I daň života našeho jest nemuho. Klesáme v hrob, odeházíme tam, odkud není návratu. Po čase nebude se o nás věděti. Ayšák jakož řeka jen zdánlivě zaniká, jelikož její vody i dále trvají, tak končí život nás jen po jedné stránce, tak očekává nás po smrti jeho pokračování.

Jaro a mládí.

Přirovnání.

Kdož by neviděl, komu by nebylo zřejmo, že mládí podobá se jaru. Jaký to oblažující ruch zavládne přírodu, když nastává vesny čas! Zajisté z podivu tu nevycházíme, žasnouti nepřestáváme. Zde ta mez byla ještě včera holá, pustá. Snesl se teplý deštíček, přiletěl vláhy větríček, a zítra kyne tobě zdobou nesčetných kvítků, zítra pozdravi tě opojným libodechem modravých flálek. Vlaštovky jsou již zde, co nevidět ozve se v houštině slavík a sedmihlásek, zavolá v háji kukačka. Z jara na tisice semen klíčí a vzelází, pučící tráva z omladlé země vylezá, strom a keř listím se odiyá, květem záobi. Nový šťastnější život počíná. A tak i s dítětem. S rozkoší, s pýchou milující rodiče pozorují, kterak okovy dětské málo mocnosti se střásají, kterak na těle i na duchu prospívá, kterak z temna nevědomosti k světlu poznání a vzdělání se probouzí. Tak v dítěti každý nastalý den nové schopnosti budí. Střeženo, chráněno láskou mateřskou, vedeno péčí učitelů vyvíjí se v lhoty jeho mohutní. — Jaro jest dobou radovánek a plesů. Rozprchlý, rozptýlily se zimní mlhy, vzduh jest křišťálový, zjasnila se obloha, a s blankytěného nebe září slunce, plášť zlatým svitem pošmourné stíny, rozsévajíc jas. Volněji oddychuje naše hrud, prsa naše tisně zbavová radostně se šíří, rychlejší jest srdece našeho tluk. Podobně mládí. Nevědouce nic o bouřích života, jež později často vratkovou lodí života zmítají, o trpkých zkouškách, pod nimiž později klesáme, žijeme život radostný. Jasná, veselá jest také mysl dítěte. Nemá zdání o životě těžkých zápasech, o jeho trudu. Bez žalů, bez starosti míjejí mu dny v samém plesu. — Jaro i mládí mají svá nebezpečí, svá úskalí. Úroda polní, květ zahradní tu nočnímu mrazu, tu rozpoutanému živilu padá za oběť,

tu zase hmyz je ničí a marí. Tak zlé choroby předčasně podlamují sily dítěte, mladé tělo jeho moří a hubí, tak miláčkové naši v předčasný klesají hrob, tak nám je nelítostná smrt uchvacuje, z náručí rve. — Vidouce bujnou zeleň, bohatý květ jarní, předpovídáme si hojnou žen, těšíme se na výdatnou sklizeň. Spolehajíc na síly své, důvěřujíc svým schopnostem, mladí doufají v šťastnou budoucnost. Přijdou časové a přinesou bolestné sklamání. Jaro i mladí jsou dobou bohatých nadějí, radostného očekávání. Zdaž se také splní, zdaž se uskuteční, zdaž nám veselže? Jaro i mladí nemají dlouhého trvání, rychle prchají, brzy uplynou, záhy zmizejí. Hleďme jich proto moudře použití. Dbejme, ať neodejdou tak, abychom z nich netěžili.

Člověk spořivý a lakomec.

(Příklad.)

Člověk spořivý rovněž jako lakomec vynasnažuje se všemožně, aby nabyl jméní, čehož doufá dosíci spořením. Člověk spořivý tak jako lakomec k tomu snažně zřetel obrací, aby majetek svůj rozmanžil, k čemuž mu spoření má pomoc. — Touha spořivého rovněž jako lakomceva k tomu se nese, aby si dopomohl k majetku. — Přepych, okázelost jsou jim lhostejny. Lesk, nádhera nemají nad nimi žádné moc. Oba míjejí úzkostně každou výlohu. Oba se vyhýbají každé výloze, oba se střehou útraty, oba jdou každě výloze všemožně s cesty.

Spořivý však nenuzuje se, nestrádá! Lakomec upírá sobě i to, nepoprává si ani toho, čeho je mu nevyhnutelně třeba, a vydává tak nezřídka sebe i svoji rodinu bídě nejtrpčí. Lakomec onezuje potřeby své tou měrou, že jest bída dobrovolným jeho údělem. Spořivý cení peníze jako prostředek, lakomec spatřuje v nich svůj cíl. Spořivý neupře bližnímu nouzí stísněnému své pomoci. Spořivý rád bídě bližního svého ulevuje almužnou, jsa chndákoví láskavým dárcem, ruka jeho neužněnemu uzavřena. Lakomec tvrdě se odvrací od nebožáka. Lakomec nemá pro bídou svého bližního smilování. Srdeček lakomcevo při pohledu na bídou se nechvěje. Spořivý svědomí své pro zisk neobtíží, dobývaje majetku poctivě. Spořivý pro peníze viny na sebe neuvalí, od stezky spravedlnosti se neuchýlí. Lakomci jest každý prostředek vítán, kterýž mu kyne ke zbohatnutí. Lakomec snadno zabojuje na křivolakou cestu podvodu a klamu, jsa schopen všeho, jedná-li se o obohacení. Spořivý požívá vážnosti, úcty. Lakomec jest předmětem všeobecného pohrdání. Strádá po celý život, aby se mu dědicové vysmáli. Od lakomce svět s opovržením se odvrací. Nuzuje se celý život, aby z něho dědicové posměch si stropili.

Zloděj a utrhač.

Přirovnání.

Zloděj i utrhač přestupují přikázání boží, prohřešují se proti zákonům mravnosti, provínují se na svých bližních. Oba pokládáme, považujeme za své škůdce, neboť oba usilují o naši škodu. Oba jmenujeme, nazýváme svými nepřátely, neboť záměry a úmysly obou směřují k násemu poškození. Oběma se každý poctivý člověk vyhýbá od obou s pohrdáním se odvraci. Oběma každý poctivý člověk opovrhuje. Oba budí nelibost, ošklivost lidí počestných.

Zloděj olupuje nás o majetek, ovoce a odměnu pilné práce, horlivé snahy, úsilovné spořivosti. Zloděj zbavuje nás statku, odcizuje nám jmění, jehož jsme nabýli přičinlivosti a šetrnosti, k němuž nám přle a hospodárnost dopomohly. Utrhač hubí, ničí naší čest, získanou životem bez výtky. Utrhač máří naší dobrou pověst, nabýtou bezúhonným, v poctivosti stráveným životem. Za škodu zlodějem způsobenou můžeme dojítí náhrady. Škodu, kterouž nám zloděj připravil, lze odčiniti, napraviti. Obnoviti zkalený, ztemnělý lesk dobrého jména, očistiti je jest těžko, někdy i nemožno. Ztracené cti těžce, nesnadno se dobývá. Proti zloději hradíme se pevnou závorou, opatrností, dobré zámky a bdělost jsou nám záštítou. Avšak kdož má tu moc, aby zlolajný jazyk utrhačeňv spoutal, kdo jest s to, aby nectná ústa utrhačova umlčel, aby nás proti hanebným útokům utrhačovým pojistil? Škodu, již jsme od zloděje doznali, znamenáme, spozorujeme z pravidla brzy. Škoda, pochodiči od zloděje, jeví se nám obyčejně záhy. že nám utrhač kus dobrého jména urval, dovidáme se v nejobyčejnějším případě pozdě, ba nezřídka nás to vůbec tajno zůstává. Jak často naproti tomu netušíme dlouho, že jsme na své dobré pověsti utrpěli, jak často o tom vůbec vědomí nenabudeme. Zloděje svádí, žene, puní ku krádeži mnohdy nedostatek, bída, blad, což mu může být i do některé míry omluvou, čímž i poněkud jednání jeho se vysvětluje. Utrhači je pouze a jedině zloba popudem, špatnost pohnutkou. Zloděj propadá velmi často zasloužené pokutě, zloději jest v nejčastějším případě za provinění pykat. Jak často utrhač páše hanebné své dílo zjevně a veřejně bez jakýchkoliv nemilých následků. Utrhač vyvíjí veřejně zhoubnou činnost svou, aniž se mu v tom brání, aniž jej trest zasáhne.

Přítel a lichotník.

Přirovnání.

Stává se nezřídka, že lichotník mylně se pokládá za přítele, vidí se často, že lichotník za přítele bývá považován. A přece jaký to rozdíl! Lichotník uchází se o lásku naši, protože mu z ní zisk kyně, poněvadž z ní výhod se naděje; kdežto přítel, neznaje nízkých po-

hnutek a popudů, jen nás samy má na zřeteli. Lichotník, vyhledávají nás, druží se k nám, jde za svými zájmy, za svým prospěchem, kdežto přítel tak jedině pro nás samy jedná, čini. — Lichotníka zaplašuje také od nás první neštěstí, jež nás potká, jež na nás dolehne, kdežto přítel věrně u nás vytrvává, děj se co děj, bud' co bud'. Zproněvěří-li se nám štěstí, opustí nás také pochlebník, odvrací se od nás. Přítel věruost nám zachovávaje, neustoupí od nás, nechť jakákoliv rána hrozící záhubou na nás dopadá. — Lichotník ještěnosti naší slouže, marnivost naši živě, při každé přiležitosti do nebe nás vynáší. Necht jest věc sebe nepatrnější, cena její sebe menší, pochvalné pozornosti jeho neuje. — Avšak ani tím se nespokojí, ani to mu nepostačí. Jednejme pošetile, dopouštějme se převrácenosti, velebíci jeho hlas přece se ozve. Bychom i sebe více chybotali, z úst jeho nezazní slova výtky, hanby, užrž spíše omluvy, velebny. — Pochlebuňk jest s námi vždy svrchovaně spokojen, nemaje nikdy námitek. Jinak to vypadá, když s ním nejsme. Tu tichne, hymnus jeho umlká, neboť není při něm v nejmenším úmyslu, vůle, aby dobrou pověst, aby slávu našeho jména šířil, a můžeme být po vděčni, jestliže se velebitel v hánce, anebo snad i v hanobitele nezmění. Jinak má se to, když jsme nepřítomni. Tu pojednou nie neví o výtečnosti naší, neboť záleží mu na tom pramálo, aby nás v očích světa povýšil, ba můžeme být povděčni, jestliže pouhým mlčením vyvázneme. Přítel naproti tomu chválí jedině jen to, co chvály zasluhuje, a to zřídka a váhaje, neboť cti naši skromnost. Neshoduje-li se s méněním naším, nesouhlasí-li s našimi názory, není-li srozuměn s naším počináním, nepokrytě se vysloví, otevřeně nám odpoví. Maje blaho naše na paměti, neváhá upozornit, že chybujeme, že nesprávně jednáme, byť se mu i bylo obávat, že mu šlechetná přímost jeho přinese nepřijemnosti. Maje snahu, aby nám prospěl, netají se se svým smýšlením a pozvěda hlasu varovného, byť i naši nelibost tím zbulil, náš hněv vyvolal. Za to ví mnoho pochvalného o nás, když jsme vzdáleni, když toho neslyšíme. Tu ochotně upozorňuje na naše přednosti a etnosti, vzdávaje zaslouženou čest skutkům našim.

Nedávejme se proto mámiti pěknou řečí pochlebníkovou, nepoprávejme sluchu lahodným jeho slovům, v nichž jen zrada se skrývá. Chraňme se ho, varujme se ho, vyhýbejme se mu jako jedovatému hadu. Hleďme si získati skutečného přítele a naklonívše si ho, také ho hleděme udržeti. Vyhledávajme skutečného přítele, a podaří-li se nám to, bud' naší snahu, abychom si ho zachovali.

Zvykej pořádku.

Jsou chyby, jež se nepatrnými býti zdají, jež bývají shovívavě omlouvány a promíjeny, kteréž však nieméně nejhorší následky mají. K vadám, k nedostatkům takovým naleží nepořádek.

Běda domácnosti, kdež nepořádek se uhnízdil. Křikem, vádou zazuňují stěny její. Mrzutosti, jež se stále opakují, nemilé výstupy,

jez denně se vyskytuji, zaplascuj spokojenosť, hubi štěstí krku rodinného. Hospodyně, jiz přinázej ostříhati mír a pokoj domácí, stává se skůdečem, hubitelkou jeho.

Pořádek budíz proto heslem tvým!

Chceš-li udržeti pořádek, vykaž vše mu patřené místo, dej každou věc tam, kam náleží. Majíte po ruce, řeho denně užíváte, nebudete nic hledati ani sháněti. Pak nedojde nikdy k trapné honbě po kartáci, když se řat má čistiti, po mužkách a jehle, když se má šití. Tím uspoříte si zároveň mnohon vylehu, ušetříte nejeden krejcar, posloužíte pokladně své. Neleží-li vše na hore, jsou-li náležité opatřeny, sníže se uchovávají, dôleží vydří, kdežto jinak snadno zkázu berou, na zmar přichází. Vzpomeňme jen, kolik jehel a špendliků se vymete, co sirek se rozházi, mnoho-li nádobi zbytečně se rozbití.

Chceš-li udržeti pořádek, konej vše v čas, neodkládej denního úkolu, nemeškej s povinnosti, neotálej. Dnes možno správku chattrního oděvu vyřídit několika stehy v krátké chvíli, zitra k tomu nestačí hodina, ba zitra snad již ani provéstí se nemůže.

Chceš-li udržeti pořádek, dej výhost každé povrelnosti a nedbalosti, konej vše pečlivě, věnuj se povinnostem svým cele, svědomitě. Komu jest obtížno vytrvatí při práci, komu se při ni trpělivosti nedostává, nemůže ji rádně provéstí. Příslovi nepraví marně: „Práce kvapná, málo platna.“

Co zdobi divku?

Divce nelze větší cti vzdátí, než když se o ní slyší, že ji zdobi domácí etnosti. Divce nemožno vydati lepšího svědectví, než když jde o ní pověst, že jest ozdobena domácimi etnostmi. K domácím etnostem náleží především čistota, pořádek. Jak mile dojímá nás domácnost, svěřena její péci. Jak jest nám volno, útulno v domácnosti, kde vládne. Všemu vykázáno jest patřené místo. Vše stojí a leží tu, kam náleží. Tu nie neví se o zmatcích, jež by přičiny zavdávaly k mrzutostem, k nemilým výstupům.

K domácím etnostem náleží pilnosť, přičinlivosť. Heslem jejím jest práce! S veselou myslí, s jasnou tváří jde po svých denních pracích, spatřuje ve věrném plnění uloženého úkolu své blaho a štěstí, nalézájíc v něm své uspokojení. Práce jest jejím živlem. Povinnost nečini ji někdy nevrlou, mrzutou, pracuje s chutí, veselý popávek majíte na rtech, spokojenosť v srdeci. Zahálka se jí protivi, přičí. Rovněž nepřipadá jí mrhati sily a čas věčni, jež nemají rozumného účelu. Zahálka nemá nad ni mocí. Podobně nevidíme jí, že by sily a čas utrácela, mařila malichernostmi a planými hříškami.

K domácím etnostem náleží spořivost, šetrnosť, hospodárnosť. Pamatujíce naučení, kteréž se udílí v Babičce Boženy Němcové slovy: „Setrnu hospodyně pro pírko přes plot skočí,“ ničim nepohrdá, ničim nepohodi. co by ještě nějakým způsobem k platnosti a užitku býti mohlo, řídíce se naučením Babičky Boženy Němcové, bedlivě všeho si hledí, aby nic na

zmar nepříšlo, co by ještě prospěti, posloužiti mohlo. Neplýtvá, nerozhasuje, nýbrž ukládá, střádá. Nejméně pak vydává drahé peníze, ten mnohdy těžce vyzískaný, mozolně vydělaný groš, za šperk a nádheru. Nejméně pak slouží okázlosti, přepychu, tomuto hubiteli domácího štěstí, ienž tolí rodin uvrhly ve zkázu.

K domácím ctnostem náleží skromnost. Skromnost učí dívku, aby se spokojila s osudem ji vyměřeným, určeným, pobádá k šlechetnému sebezapření, bez něhož žádné štěstí se neobejde, nejméně pak štěstí ženské. Skromnost vnuší dívce onu spokojenosť myslí, jež smířuje s každým osudem, ono šlechetné sebezapření, jež bývá první podmínkou lidského štěstí, najmě ženského. Nikdy neslyší se od ní, že by se bouřila proti poměrům, ve které ji božská prozřetelnost postavila. Nikdy nezazní z úst jejích reptání proti postavení, jež ji nevypytatelné soudy určily. Bez bluku žije v zátiší domu otcovského, nalézajíc zde své uspokojení, své blaho. Rodinný kruh jest rájem jejím, z něhož netouží.

Spánek obrazem malomocnosti lidské!

Kdo chce viděti člověka v celé, nepokryté malomocnosti jeho, kdo si chce uvědomiti, jak jest slab, obrat zřetel svůj k spánku. Není přesvědčivějšího obrazu naši slabosti, naši malomocnosti, než spánek.

Necht někdo pokusí se o to, aby se uchránil spaní, aby sladkou mráketu, jež víčka mu klíží, zahnal, aby se vymknul panství jeho, járho jeho se sebe střásl. Možná, že to několik dní dokáže, že se mu to pro nějaký čas zdaří, když nutnosť velí a káže, když tvrdá povinnost tomu chce, tak poroučí, avšak na konec, nechť jakkoliv se vzpírá, přece podlehne. Jakož se musíme smířiti se stářím, nemohouce zadržeti plynoucího času, zastaviti postup let, jakož se jednou musíme vzdáti života, podrobiti smrti, rovněž jest se nám skloniti před žezlem spánku. Jakož nám nelze zameziti, aby nás stáří neskličilo, aby nás smrť neskosila, rovněž tak nelze nám předejít, aby nás spaní nepřemohl.

Vizme toho, ienž v spánku jest pohřízen! Snad jest to člověk plný odvahy, ráznosti, člověk činů, prahoucí po tom, aby svět pověstí vykonaných skutků naplnil, aby jméno své nehnoucími zásluhami oslavil. Snad jest to člověk zlatého srdce, člověk vzneceného smýšlení a konání, dychtící po tom, aby okolí své oblažil, bližním sebeobětováním prospěl. Snad jest to člověk velkých schopností, člověk učený, dovedný, jehož hluboká moudrost zaslhuje podivení, jehož mistrovství vyvolává nadšení. Snad jest to člověk mocný, jemuž tisícové v němě pokoře se klání. A nyní? Marně hledáš toho sled a stopu. Zmizela všechna velikost a mohutnost. Vznešený vládce rovněž jako podrobený otrok, osvícený rovněž jako duchem chudý, obmezený stejný mají vzhled, od sebe se nelišíce.

A jak málomocný jest spící člověk! Smysly jeho ustaly v činnosti své, tělesné i duševní sily obestlá mrluba. Bez ostychu přiblížiti se může, vysmátí, žert z něho stropiti si nyní může ten, jenž

jindy, jsa jemu poddán, služebný, v bázni před ním se chvěje. Plameny zžírají jeho statek, škůdná ruka směle uchvacuje jeho majetek, podlý vrah strojí mu záhubu, aniž jest s to, aby jméni své obhájil, aby odrazil útok, aby sebe ochránil.

Vzpomínka a naděje zdrojem útěchy.

Když zlatý věk lidstvu byl ztracen, tu, jak vypravuje, sděluje nám stará báj, bohové, jati jsouce útrpností, dali mu nahradou naději a vzpmínsku. Od těch dob člověk má v naději a vzpmínce průvodky ně milé a laskavé, onu najmě, když jaro života na něj se směje, tuto, když břímě let jej k zemi schyluje.

Když první zklamání ostrým ostnem duši naši bodá a nám ne-připraveným, překvapeným se zdá, že se světy řítí, když první strast nás kruší, první bolitro naše rve, když zloba osudu na nás doléhá, záhubou nám hrozí, když nepřízeň jeho k úpadu nás štve, když křívda, příkoří, nevděk život nás otravují, tu bylo by nám zoufati v hoři a v zármutku našem, nezbývalo by, než abychom podlebli utrpení svému, kdyby nebylo naděje. Miliony jsou lidí, jež naděje spasila, zachránila, zachovala, dodavši jim sil k dalšímu boji. Naděje to jest, jež hojí rány duše, vlévajíc do nich blaživý balzám sladké útěchy, jež v bolesti úlevu zjednává, jež stesk a žalobu konejší, jež kříší a oživuje. Dechem jejím sklíčená, skleslá mysl okřívá, zemléný duch k novým činům se vzproužuje, srdce radostným vznětům zase se otvírá. Komu hvězda její září, červánek její plane, bohat jest, byť všeho byl pozbyl, všecko ztratil. Jen ten jest v skutku chud a neštasten, jen ten jest v pravdě hoden politování, koho opustila, od koho se odvrátila, ustoupila.

Léta mijejí, přikvapí stáří a zpustošen, holý stojí strom života. Vichřice uplynulých dní odnesla listí, urvala květ, zloupila ovoce. V samotě, opuštěnosti, sklíčenosti pozdního věku zbývá nám vzpmínka jakožto milá těšitelka. Vzpomínka ohřívá chladnou hrud, v niž oheň života hasne, kouzlí zpět blahé zjevy zašlých časů, v ni ještě jednou žijeme života blahý, krásný sen.

Cena zdraví.

„Zdraví poklad pravý,“ dí přísloví, a to důvodně, oprávněně.

Viz jen boháče, jehož tělesné ústrojí zlým neduhem hyne, jehož životní síly nevyléčitelná nemoc tráví. Pobledl prož zlata mámivý lesk a třpyt, jež mu plní pokladny. Lhostejně, netečně pohlíží na stkvělou, oslnující úpravu sídla svého, ničím mu nejsou nádhera, přepych, jež ho obklopují, protivny jsou mu zástupy pokorných sluhů, již čekají na jeho pokyn. Rád zřekl by se bohatství, za nímž tolik

horoucích tužeb se nese, jemuž tolík horečného úsilí bylo určeno, po němž člověk s nasazením všech sil se pachtí, rád by zaměnil nadbytek svůj, hojnou za trpkou nouzi, kdyby si tím mohl kupit zdraví. Tvrdý život chudasův, jenž mozolně, v potu tváří sporou skyvu chleba sobě vydělává, nemaje nic než zdravé údy, jest předmětem jeho ždání, jeho vroucích přání. Jak závidí chudákovi, s nesnázemi života bojujícímu, jenž zdraví se těší, údy svými vládne.

Choré, neduživé, nemocné tělo jest pámem, jenž steré ohledy nám ukládá, mnichonásobnými pouty nás jímá. Veta po svobodě nedovolnosti naší, jestliže nás nemoc ve svých spárech drží, jestliže jsme nemoci propadli. Vtělé lékařova jest nám zákonem. Abychom se proti ní neprohřešili, jest se nám vzdátí tak mnohého nade vše milého pozitku, jest se nám zřeknouti tak mnohé nevinné radosti. Táhne nás to ven, pudí nás to do přírody, rádi bychom na procházku, avšak nikoliv, teploměr klesl, jest chladno, fouká, vane ostrý vítr. Vonná mez nás zve k pohově, rádi bychom spočinuli na hebkém, kyprém mechu, kdež stromy stín stelou, avšak nikoliv, včera pršelo, je vlnko. Příkazů, nařízení, zá povědí není konce.

Choré, neduživé, nemocné tělo zbavuje nás schopnosti života. Věšic těžké olovo utrpení na perutě jeho, podlamuje nemoc sílu ducha našeho. Pod vlivem jejím malátníme, někdejší bodrost, jarost ustupuje sklízenosti, zasmušilosti, někdejší mohutnost málomocnosti. Ten tam jest dobrý rozmar, jenž nám druhdy trampoty snášeti pomáhal. Jsme mrzuti, nevrlí, netrpěliví. Tak býváme sobě i okolí na obtíž. Umlká radosť v domě, kde vzdechy trpitelovy ozvěnu budí. Pohled na jeho bídu, na jeho soužení olovem leží na všem, dusíc každé hlasité slovo.

Nemoc jest nám nezřídka nepřekonatelnou překážkou v plnění povinností. Berouc nám možnost práce, zbraňuje nám v povolání, zbavuje nás výdělku, vydává nás nedostatku, ochuzuje, ožebračuje. Tak mnohou rodinu druhdy v šťastných poměrech žijici, blahobytu se těšíci, uvedla nemoc na pokraj záhuby, aneb uvrhla i v propast zkázy.

Jest zajisté zdraví statkem neocenitelným, jemuž nic se nevyrovňá. Važme si ho proto, šetřme ho, nepodkopávejme ho. Zachovávajíce moudrou míru jak v práci tak v radovánkách, nepřepínajíce sil svých, nemrhejme jím, sice jinak budeeme toho želati, litovati.

Láska dětinná.

Není posvátnějších svazků nad ty, jež dítě poutají k rodičům. Příroda je stvořila, láska upevnila.

Vizme rodiče! Blahu milovaného dítěte náleží nejlepší hnuty srdce, nejšlechetnejší vzněty myslí jejich, štěstí jeho náležejí všechny myšlenky, náleží veškerá touha, snaha, veškerá úsilí. Nic jim není nemožné, když jedná se o ně, když na jeho zájmu, prospěchu záleží.

Nezištná láska jejich ničeho se nelekajíc, schopna jest každé oběti, ochotna jest vždy a všudy k sebezapírání. Bez reptání zříkají se posilujícího spánku, upírají si klid, odpočinek noční, aby u lůžka nemocného miláčka běděli. S radostí ukládají si klopotnou práci, jež je přemáhá, ničí, tráví život v horečné, úsilovné činnosti, oddechu si nepoprávajíce, odhodlaně zápasí s trampotami, zmužile čelí protivěstvím, trpí, snáší, aby jeho potřebám za dost se stalo, aby je vším opatřili, aby ničeho nepostrádalo, aby mladé jeho dni v příjemném dostatku, v radosti plynuly.

Hanebnosti, špatnosti dopouští se proto dítě, jež od rodičů se odvraci, jím srdce své zavírá, jich si neváží. Zvrhlé, zkažené jest proto dítě, jež rodičům povíunou daň lásky, úcty odpírá, lhostejností je uráží, bezcitnou chladností je zarmoucuje. Právem zádá se na dítěti, nejsvětější jeho povinnosti, jíž nic sprostřit je nemůže, jest, aby vroucí, bezměrnou tu lásku splácelo. Děti také z pravidla, ac nezkušené, světa neznalé, pudem jsou vedeny, k rodičům lnou. Skutečně také láska rodičů nezůstává bez ozvěny, dochází ohlasu; dítě tuší, čeho rozumem nepoznává, na rodiče ihpí, k nim se tuli a vine. I u národnův, na nejnižším stupni rozvoje duševního stojících, s dětinnou oddaností se shledáváme. „Zbab mě života, jen nehaň, nehanob, nezlehčuj mých rodičů,“ tak zní přísloví divochův amerických. Jdi k národnům nevzdělaným, surovým, a poznáš, že i u nich srdeč dítěte náleží rodičům. „Usmrť mě, jen nesahej na čest mých rodičů,“ slýší se z úst rudochův amerických.

Však pěkná řeč ničím není, nic neznamená. Jestliže skutek účinně k ní nepřistupuje, bezcenné plevě se rovná. Slovo nestačí, čin musí pravdu jeho spečetiti.

Chtějí-li děti lásku svou osvědčiti, musí býti poslušny. Bývá jim to nezřídka za těžko, obtížno. Nejlepším důkazem lásky dětinné jest podrobenost. Nebývá dětem vždy lehká a snadná. Kéž by vzpomněly, že to s nimi rodiče vždy a ve všem upřímně myslí, kéž by na mysl si uvedly, že vždy a ve všem jejich prospěch, blaho mají na zřeteli, kéž by uvěřily, že každá rada, kterouž jim uděluji, každý pokyn, rozkaz, jehož se jim od nich dostává, každý požadavek, kterýž na ně kladou, každé ustanovení, kteréž o nich činí, mají původ ve snaze, aby jim prospěli, posloužili, pramení v touze, aby štěstí jejich založili, upevnili, do budoucna pojistili, zabezpečili. Blaze dětem, jestliže na rodiče spolehajíce, jim důvěřujíce, láskyplnému vedení jejich se podřizují, záměru jejich vzdorem nemaří, jim se nevzpírají, byť i jinam žádostmi svými spěly, byť i jinak soudily a smýšlely.

Chtějí-li děti laskou svou se osvědčiti, musí býti vděčny. Kdož spočitá všechna dobrdiní, jež z rukou rodičů přijaly, jimiž je neskonala dobrota srdce jejich zasypávala, zahrnovala. Nyní dotklo se jich snad neštěstí, nyní drtí je snad těžká, železná ruka nepřátelského, nelitostného osudu, aneb jsou snad staří, mldlí, zmořeni, unavená ruka klesá, posněžená hlava níže se sklání, tělesné i duševní sily ochabují, hynou, neschopnost ku práci se dostavuje, každým dnem vrůstajíce. Běda dítěti, jež zarmoucené rodiče v nesnázích, v strasti

opouští, jež je trpkému nedostatku, bolestné bídě nelítostně zůstavuje, samo v hojnosti, přebytku žijíc, v přepychu, rozmařlosti si hovíc, jež se srdcem zatvrzelým na sklíčenosť jejich se dívá, povinné pomocí jim nepřejic, podpory tisíckrát zasloužené odpírajic, jež podvečer jejich života svou láskyplnou vděčností nezjasní.

Chtějí-li děti lásku k rodičům osvědčiti, musí památku jejich ctiti. Pomyšlení na ně, kteří jim byli zářivým vzorem neporušené záchovalosti, zdržuj je všeho, co by si u rovu jejich s výčitkou připomenouti musily, co by jim pomýšlejicim na jejich bezúhonnosť tvář ruměncem studu zbarvilo. Poctivé jméno, neposkvrněná pověst, jež po nich zdědily, bud jím nad vše svaté, nezkalený jejich lesk nedotknutelný.

Přátelství.

Z nejušlechtilejších citů, jež Tvůrce člověku v srdeci vstípil, v prsa vložil, z nejčistších radostí, jež život lidský ozařuje, ostkvívá, z nejkrásnejších zjevů, s nimiž na cestách života se setkáváme, jest přátelství lidí dobrých. Žel, že se ho tak často zneužívá, neboť není zajisté vždy svazkem přátelským, co zaň se prohlašuje, co za něj bývá pokládáno.

V čem záleží přátelství; jaký jest slova toho význam, jak se mu má rozuměti? Přátelství jest spojení dvou příbuzných duši za tím cílem, abychom snáze vznešených účelů života dosíci, k tomu cíli, abychom bezpečněji k vyšinám lidské dokonalosti dospěti mohli.

Zájem, jejž nám věrný, upřímný druh osvědčuje, účast, již nám věnuje, rozmnožuje štěstí, jehož nám osudem práno, jež nám blahým losem souzeno, jež nám dobrovitým nebem sesláno. Triumfy ukojené etižadosti, úspěchy úsilovných snah, splnění vroucích tužeb, odměna neunavné činnosti, ovoce vytrvalé píle dvojnásobné nabývají ceny, stonásobný mají význam, když společně se srdcem nám oddaným, pro nás upřímně tlukoucím z nich se těšíme, jich užíváme. Dostalo se nám povýšení, po němž jsme práhli, jsouce opanování dychtivosti po slávě, dílo naše korunoval žádoucí zdár, příčinlivost pomohla nám k bohatému zisku, tak že v blahobytu, nadbytku žijeme, a přece, nemáme-li přitele, jsme chudí. Opuštěni, osamocení strádáme v hojnosti, hyneme smutně, klesáme na výsluní života.

Je-li nám přítel žádoucí, když Štěstěna na nás se usmívá, nás přízní svou obinýší, dary nás zasypává, zahrnuje, tož potřebujeme ho tím více, když trpíme, zkoušíme, když drsuá ruka neštěsti nás se dotkla, tož jest nám tím nevyhnutelnější, tím nezbytnější, když v zápasu životním přemoženi jsouce podleháme, když neuprosné, slepé fatum za oběť si nás vyhlidlo, když zloba lidská dni naše otravuje. Tenkráte pravý přítel neopouštěje nás, věrně při nás stojí, slovem sladké útěchy nás povzbuzuje, skutkem podporuje; jsa rádeem, pomocníkem naším, hojí, léčí soucitnou rukou rány nám zasazené. Jeho zájem, jeho soustrast nás silí, pokleslou dřívěru naši oživuje,

naději v nás křísi. Včerná prsa jeho jsou nám ochrannou hradbou, za niž se utíkáme, mocným štítem, jenž nás proti útokům kryje. Přítel jest to, který v nás i tenkráte ještě věří, když nás ostatní svět odsuzuje, zamítá, nás se zírá. Nepraví marně naše přísloví: „Nehrad' se plotem, ale přátely.“ „Přátelská láska lepší kamenných hradeb.“ „Upřímný přítel za bratra.“

Přátelství veliký případá, veliký přidělen jest úkol, co se tkne našeho rozvoje, přátelství nemalý má význam, váhu pro nás duševní vývoj, pro naše ušlechtění. Podléhajíce vlivu jeho, ochotně přisvědčujeme, přistupujeme k tomu, bez zdráhání konáme to, čemu jsme se vzpírali, vzpouzeli, když milující rodiče, pečlivý učitel nás pobádali. Oč se marně pokoušela důtklivá rada, vážné napomínání našich pěstitelů, toho často dosáhne u nás, obdrží bez těžkosti přítel. Příklad přátelství jest nám vzpruhou nevyrovnatelného, nejvýdatnějšího účinku. Následujíce přítele, hravě překonáváme, co se nám dříve nemožným zdálo.

Vědomosti nad bohatství.

Vše dychtí, práhne po zlatě. Zajisté že nám třpytný, zvonivý ten kov, nezneužívá-li se ho, v nejedné přičině prospěti, platně posloužíti může; nicméně klesá cena jeho, když jej přirovnáme k vědomostem. Ač statky pozemské, v dobrých jsouce rukou, v nejedné přičině velikou mají cenn, přece jest vědění pokladem nad ně dražším, vzácnějším.

Statků pozemských můžeme pozbýti, nejsouce vždy s to, abychom je uhlídali, nemajíce vždy moci hájiti jich. Tu podvodník strojí nám nástrahy, chystá na nás léčky, a my neprohlédajíce nekalých úmyslů, upadáme v jeho tenata, onde zloděj tajně, krokem podloudným k nám se vplíží, v příbytek náš se vloudí, aby nám připravil škodu, jindy násilí lupičovo ochzuje nás, opět jindy majetek náš nepředvídaným událostem, rozpoutaným živilům padá za oběť. Malomocně se díváme, jak dravá povodeň uchvacuje, odnáší, jak zhoubný požár tráví, sžírá odměnu, výtěžek úsilovné píle, neunavné klopoty, ovoce dlouholetého strádání. Hodina stačí, aby bohatec byl chudákem. Z člověka zámožného obratem ruky může se státi nebohý žebrák, jenž milosrdensví bližního se dovolává, útrpnosti srdeči laskavých se doprošuje. Čemu jsme se přiučili, na věky nám zůstává, nemůže nám býti vzato, odcizeno, uloupeno. Pokladům vědění netřeba závor, zámkův, ohraď, bdělosti strážcův, ostrážitosti hlídačův, nikdo na světě nemá k nim moc, jsou nám pro vždy zabezpečeny, pojistištěny. Kdo si osvojil důkladné vědomosti, kdo se náležitě, všeestranně vzdělal, pro toho se vždy chleba najde, ten se vždy užívá, ten se ve světě nestratí, nezanikne.

Statky pozemské bývají nezřídka nezaslouženým darem slepé náhody, k bohatství pomůže nejednou rozmar vrtnavé Štěstěny. — Vědomosti nemůže nám nikdo odkázati, jich nelze zděditi, aniž jinak lehce získati. K výšinám vzdělanosti, osvěty jedině vlastní silou se povznášíme. Vědomosti dodávají nám proto ceny, naplňují nás sebe-vědomím, jakéhož nám peníze nikdy dáti nemohou.

Prospěch z přírodních věd.

Žádné odvětví lidského vědění doby novější nejeví takových pokroků, nehonosí se tak šťastnými a krásnými výsledky, jako vědy přírodní. Na žádném jiném poli duševní práce nepracovalo se v posledních dobách tak úspěšně, tak zdáně, nebylo totiž provedeno a vykonáno, jako na poli věd přírodních.) Veliký jest nyní význam přírodních věd, nevystihlá jest jejich důležitosť, váha.

Z věd přírodních dovídáme se, jak zabrániti pohromě, předejítí zhoubě, kterou nám mnohé zjevy přírodní hrozí. (Vědy přírodní poučují nás, jak zamezti škodné účinky některých sil přírodních.) Od nich dostává se nám výstrahy, abychom se neobklopalí železem, když hrom burácí a blesky se křížují, ony varují nás, abychom svých mrtvých v dosahu lidských příhytků nepohřbívali atd. atd.

Přírodní vědy přinášejí nám nesčíslné příjemnosti života, zjednávají nám mnohonásobné výhody v denním konání našem. Novodobé osvětlení a vytápení, způsob, jakým se nyní orba a řemesla provozují, všecky ty stroje, jež pracovnou silu zmnohonásobňují, snímajíce s člověka těž klopotné práce, pod kterouž druhdy klesal, vše zakládá se na náležité znalosti přírody a jejich zákonů. Rychle, letem ptáka spějeme nyní na křídlech páry od konce světa ke konci, překonávajíce hravě vzdálenosti jindy nepřeklenutelné. Lidem, od nichž šíré prostory nás dělí, lze nejen v krátké chvíli zprávu dátí, nýbrž možno s nimi hovořit, s nimi se umlouvati. Pomoci fotografie zachycujeme nejen věrnou podobu miláčků svých, než ji zjevují se nám i taje hvězdného nebe, dosud i nejbedlivějšímu pozorování hvězdářskému nepřistupné, neproniknutelné.

Přírodní vědy nám nejen slouží, prospívají, ony nás také povznášejí. Jimi jsouce nesení, dospíváme výšin druhdy netušených, vymaňujíce se z temnot duševních. Tak mnohý směšný, malicherný předsudek, jenž věky měl platnost, byl odstraněn, tak mnohý osudný, nebezpečný blud, v němž lidstvo trvalo, a jenž nesčíslných obětí sobě vyžádal, potřen byl vědami přírodními. Přírodní vědy podvrátily a srazily tak mnohou modlu předsudku a bludu, jíž druhdy zaslepenost lidská se klaněla. Pověře zasazena byla rána přímo smrtelná. Vzpomeňme, s jakou hružou předkové naši pozorovali, kterak noční nebe skvělým zjevem vlasatice se zdobí, vzpomeňme, jak se děsili, když proudící se déšť rudě se zbarvil. Bijíce se v prsu, věštíli válku, očekávali mor a hlad. Zjevivší se vlasatice, rudě zbarvená voda k zemi jako vláha se snášející vyvolávaly postraeh, naplnovaly všechea svět obavou jakožto známení všelikého soužení. Pokojně, klidně dívá se vzdělaný člověk nové doby na zjevy ty, maje pro ně vysvětlení, uměje si je vyložiti, věda, jaký jest jejich původ.

Přírodní vědy nás ušlechťují, zjemňujíce mysl naši. Přírodní vědy přispívají k naší mravní dokonalosti, jimi stáváme se lepšími. Vidouce nesmírnost, nevystihlost, neobsáhlost světa, vidouce harmonii a rád, jež v něm vládnou, pochopujeme a nabýváme přesvědčení, jak mocný,

moudrý jest ten, jenž všeho toho jest příčinou, jenž vše to spravuje a řídí. Které koleno neohnulo by se při poznání takovém ve zbožné úctě, která ústa neozvala by se hlasným, vroucím chvalozpěvem? Přirovnávajíc sebe ke všemu tomu, co nás tajemně obklopuje, chápeme tím více svoji nepatrnost. To tam jest všecko vypínání, mizí hrdoš a pych, v pokoře chýlí se hlava naše.

Nezavírejme proto srdece svého přírodě, nýbrž k ní se obracujme, k ní se utíkejme, v ní radosť, útěchu života hledejme. Krásně praví náš Jablonský:

Jestí jedna velká kniha,
bez úhony, bez vady,
a ta velká, svatá kniha
jestí kniha přírody.

Čítej pilně v knize této,
máš-li srdece citelné,
písmo její jesti těžké,
ale přece čitelné.

Úvaha novoroční.

Život, jeho povinnosti, zájmy a radosti tak nás zabavují, tak naši pozornosť poutají, že všeho ostatního zapomínáme, vše ostatní z myslí pouštíme. Jen chvíle zvláště významné mohou nás vytrhnouti z bezmyšlenkovitosti naší, vybízejíce nás, abychom přemyšleli, rozjimali. Jsou okamžiky, jež mysl naši mocně vzrušují, jež u nikoho s účinkem se nemíjejí, takže alespoň na chvíli vytrhneme se ze závratného kola denní činnosti, denních starostí a zábav, oddávajíce se vážným úvahám. Takovou chvíli jest doba novoroční. Není zajisté člověka, jenž by nebyl večer, jímž starý rok s námi se loučí, svátečně, slavnostně naladěn. V předvečer Nového roku totiž kdo se ubránil pobnutí. Tu mnohé jindy jasné čelo, mnohá jindy usměvavá tvář zasmušile, vážně v dlaň se kloní.

Zase jeden rok! Dvanácte měsíců dělí nás od té chvíle, kdy se zjevil. Roční počasí vystřídalo se v lahodné změně. Byli jsme svědky, kterak omládlá země jarní písni zajásala, kterak sálavými paprsky letního slunce plod v poli dospíval a zrál, radovali jsme se bohatství požehnané jeseni, viděli jsme, kterak umdlená příroda k zimnímu spánku se chystá. Dlouhý to zajisté čas, a přece jak rychle uplynul.

Zase jeden rok! A co přinesl? Mnohý z nás ovšem s povděkem naří vzpomíná, mnohý mu ovšem blahořečí. Štěstěna navštívivši jej, zahrnula ho dary svými. Přinesla mu statky, bohatství, ozářila jméno jeho slávou, splnila jeho dávné žádosti, dovedla ho k cíli vroucích tužeb, korunovala jeho dílo blaživým výsledkem, získala mu řadu milujících, oddaných přátel. Bůže štěstí vlivně naří se usmívá, bohatě jej obmyslilo. Rozmnožilo jeho majetek, rozhojnilo jeho blahobyt, povýšilo jej nad ostatní, tak že v úctě, pokoře před ním se kloní, požehnalo jeho práci, dobylo mu

lásky, naklonilo mu srdece. Dosažena jest vytýčená meta, uskutečněna jsou jeho přání. Avšak mnohem, mnohem více jest těch, kteří zaroseným okem za ním hledí, se steskem na rtech s ním se loučí, na něj hořce nařikajíce, výčitkami jej zasypávají, těžké obžaloby proti němu vznásejí. Jedenomu zničil blahé naděje, jimiž se kolébal, zmařil krásné vidiny, v nichž se kochal, tak že se mu svět v pravé smutné podobě zjevil. Jedenomu piňesl bolestné sklamání. Nebohý! Důvěroval, spoléhal, doufal, ale byl podveden, obelstěn, zrazen. Na druhého uvalil těžké břímě bídý, strádání. Jmění, na něž spoléhal, zmizelo, peníze se rozkutálely. Stojí tu s prázdnýma rukama, ochuzen, ozebračen. Trampoty, jichž prve neznał, starosti, o nichž se mu nezazdálo, naléhají naň a dorážejí podobně lačným supům, hrozíce záhubou. Druhého vyhnal z ráje blahobytu. Před rokem ještě máje všeho dost, oplýváje vším, žil v nadbytku. Někdejší zámožnost ustoupila bídě. Dnes se nuzuje, strádá; zápase o denní chléb, tesklivě budoucnosti vstříč hledí. Jiného zbavil podpory duši milujících, vydaří ho trpké osamocenosti, odsoudív ho k smutné opuštěnosti. Před rokem upřímná srdece pro něj tloukla, před rokem bytostí nad vše milé a drahé k němu oddané se vinuly, ozářujíce jeho život láskou. Nelitostná smrť mu je pokosila, chladný hrob nad nimi pro vždy se zavřel. Jinému zas urval miláčky jeho. Před rokem se s nimi těšil, radoval, oblažen, hýčkán jsa láskou jejich. Neuprosná smrť přervala něžné svazky srdeč, odvedla je v onen kraj, s jehož běhů, jak praví básník, žádný poutník se nevraci. Marně matka rozpiná po děčku toužebnou náruč, nikdy již nezahledí se v milou jeho tvář; marně sirotec lkají nad rovem rodičů, nikdy již láskyplně vstříč jim nepřijdou.

Stojíme na práhu nového roku. Kolikráte ještě svítne nám hvězda jeho, kolikráte se ho dočkáme, kolikráte jej ještě uvítáme, pozdravíme? Kdož nám to zjedí? Brzy snad, dříve než se nadějeme, ukáženo bude dni našich. Blaze těm, kdož pokladu života nezmrhali, jimž píšeř života falešně a hluše nevyzněla, kdo platně žili, zdarně působili. Zkoumajme, zdaž k nim naležíme, tažme se svědomí svého, zdaž jsme mezi nimi. Ještě jest čas, abychom lepší nastoupili cestu. Spěchejme, neotálejme s nápravou, pokud nám toho možnost dárna, prve než bude pozdě.

Nelze mi vystačiti!

Mnoho se vede nářků v tomto slzavém údolí; nejčastěji ozývá se nepopiratelně stesk: „Nelze mi vystačiti!“ Kdož neslyšel, kterak si ten neb onen stěžuje, že se mu při jeho příjmech všeličhos nedostává. Žaloba ta jest bohužel všeobecná. Setkáváme se s ní u chudášů i boháčů, rozlhá se v nepatrnych vískač i skvělých městech. Není místa, není stavu, jenž by o ní nevzděl, kterýž by byl vyňat. Význam neblahých těch slov jest samozřejmý: Výlohy, jež podnikáme, jsou nad naše síly, nad schopnost placení. Nevyziskáme, nevyděláme tolik, kolik spotřebujeme. Osudným těm slovům lehce je rozuměti. Značí, že výdaje

naše nejsou v patřičném poměru ku příjmu, neshodují se s nimi, převyšuje je. Nelze popřít, že jest na světě mnoho chudostí, jimž nepřízeň osudu odpírá tvrdě i věci nejnutnější. Těm ovšem i úsilovná, oddechu neznající činnost, úmorná píle, vzorná šetrnost ochranou není proti peněžní tísni. Nelze popřít, že jest ve světě mnoho nebožáků, již i nejpotřebnějších věcí postrádají, jimž se i nezbytného nedostává. Ti ovšem při nejnamáhavější práci, při nejúzkostlivějším spojení s nesnázemi peněžními bojují a se potýkají. Avšak nelze též neviděti, že veliký jest rovněž počet těch, již sami stesků těch jsou přičinou, není též pochybnost, že mnozí sami vinu nesou. Jak často prohlašuje se za nezbytné, považuje se za nevyhnutelné, co jest vlastně jen života přijemnosti a ozdobou, jak často zapomíná se, že lesk, nádhera nejsou života podmínkou. Ten přináší oběti, sily jeho přesahují, aby byt svůj velkopanským pohodlím opatřil, onen, aby zálibu nějakou ukojil. Ten prázdní pokladnu, drancuje kapsu, aby přibytek po příkladu vzneseňých bohatců zařídil, onen aby choutec nějaké za dost učinil. Jeden nemůže si představiti život bez vybrané kuchyně, v níž by se veškeré pochoutky ročního období nevystřídaly, druhému zase nelze obstáti, aby hosty vítaje, před nimi se nestkýval. Jeden uvaluje na sebe vydání, jimž nestraší, aby mohl hodovati, druhý aby v radovánkách s přátely hýřil, klamným blaho-bytem se honose a vychloubáje. Kdo neví, jaké břemeno poplatkův a dani uvaluje na lidi marnivé přepych a proměnlivá móda? Komu není známo, jakým vyděračem, lupičem jest u lidí ješitných nádhera a móda se svými vrtochy?

Avšak na tom není dosť, to není vše. Všimněme si jen bliže lidí, již bědují a sí nařikají, a uvidíme v nejčastějších případech, že se jim nedostává vlastnosti, že při nich není ctností, jež k blahobytu pomáhají, množice statek nás, zvyšujíce výdělek, násobice zisk. Lenoch nenáleží bohužel ke zjevům vzácným. Tak mnohý člověk je zdrav, sílen, má nadání, těší se schopnostem, avšak z nich netěší, nechávaje je hříšně ladem ležeti. Práce se mu protiví, příčí. Klada chabě ruce v klin, oddává se tupé, nectné zahálce. Což jest na sváte lidí pohodlných! Bůh nadal je zdravím a silami, obmyslil je vlohami, mohli by se přičiniti. Avšak práce odporem je naplněje, jsoue jim obtíži. Vyhýbají se jí, hovíce si v pusté, neplodné nečinnosti. A přece dí přísloví: „Z pilnosti se štěstí rodí, lenost holou bídu plodí.“ „Kdo dělá, vydělá.“ „Kdo dbá, ten má.“ „Jesle ke skotu nechodi“

K přičinění, snaze družiti se musí pořádek. Kde řád nevládne, mnohá škoda vzniká, kde pořádek se neudržuje, mnohá zbytečná výloha povstává. Nedostatek jeho zle se tresce, krutě se mstí, zavádávají přičiny k tak muohému vydání, jehož jsme se mohli jinak uvárovat. — Jiným ochranným prostředkem jest šetrnost, ta šetrnost, jež nás učí, aby chom ničím nepohrdali, co by ještě mohlo posloužiti. Kdo si opatrně všeho hledí, nic lehkomyslně nemrhá, mnoho uspoří a uhospodaří, jakož nás přísloví ujištěuje: „Kdo šetří, má za tří.“

Zřekněme se vad, dejme výhost nedostatkům, a věc se napraví. Odstraňme přičiny, a stesk umlkne, stichne. Kdož myslí, že jest te

nemožné, nechť si vzpomene, jak prostě vedli sobě naši předkové, jak jednoduše druhdy se žilo. Tu nebylo lesku, okázalosti, za to tím více pravé spokojenosti, skutečného štěstí.

Není všecko zlato, co se třpytí.

Zlato ze vzácných kovů pro svůj čarowný třpyt, pro neporušitelnost nejvýše se staví, nejvíce se cení. Lidé úsilovně po něm se pídí a shánějí, horečně po něm prahnou a dychtí. Záře, lesk, neporušitelnost zjednávají zlatu mezi vzácnými kovy místo nejpřednější, nade všecky kovy je povýšují. Žádost zlata, touha po něm jest proto všeobecná. Avšak jsou také kovy všední, jimž umělým způsobem třpytu dodati lze, tak že zlatu se podobají. Člověk nezkušený, jsa zmámen, podveden, snadno za zlato pokládá, co jest jen pouhým jeho padělkem. Člověk věci neznalý, necháváje se myliti, klamati, prohlašuje v zaslepenosti své za zlato, což jest jen jeho bezcenným napodobením.

Jakož u kovu nerozhoduje třpyt, nýbrž neporušitelnost jeho, tak střezme se dáti u lidí slepě na pěkný zevnějšek, vábný vzhled, nýbrž zkoumejme, jaká jest jejich vniterná cena, jejich skutečná hodnota. Jakož u kovu třpyt šálí a klame, tak bývá úsudek nás o lidem zevnějškem maten. Stkvělý způsob života, jakýž ten neb onen vede, nádhera, již staví na odiv, vzbuzuje v nás domnění, že máme před sebou šťastného majetníka nevyvážitelných pokladů, nevyčerpateльнého jmění. Kdybychom měli příležitost pozorovati ho, když bez svědků mezi svými stěnami prodlévá, poznali bychom, že se tak děje mylně. Vidouce, kterak ten neb onen okázale si vede, máme jej za šťastného bohatce. Kdyby nám bylo lze nalhlédouti v domácnost jeho, přesvědčili bychom se, že není k tomu příšiny, že jest to blud. Avšak dejme tomu, že bohatství to není zdánlivé, nýbrž skutečné. Kdo může za to ručiti, kdo může nás tím ujistiti, že v stkvělému jeho sídle, kteréž vzbuzuje podiv a závist, skutečně bytuje spokojenost, že zde skutečně štěstí svůj stánek má. Často, častěji, než si myslíme, jest zde naopak domovem tajný zármutek, jest zde denním hostem skrytý bol. Sáhneš po jablku, jež tě svým vnadným vzhledem vábi, rozkrojíš a nalezneš červa. Jiný člověk žije skutečně v blahé bojnosti, v příjemném nadbytku. Každé jeho přání může být splněno, každá choutka ukojena, každé zálibě může být za dosť učiněno. S žehravým okem pohlíží naň dav, pokládaje jej za nejblaženějšího člověka pod sluncem, za nejštastnějšího všech smrtelůsků. Jaká myšlka. Veškeren přepych není mu záchrannou proti hoři, kteréž tajně ho zžírá, naproti utrpení, jinž skrytě byne. Lhouťoučkoholí na své poklady; uzávřen, nepřístupen každé radosti, z ničeho se netěší. Však na jablku s pěkným, uzardělým líškem též se nepozná, že je červ uvnitř hladá. — Povýšení, vyznamenání, čest mají rovněž své závistníky. Kdyby lidé takoví tušili, jaké nesnesitelné břímě starostí spočívá mnohdy na tom, kdož jest povýšen, řevnivost jejich proměnila by se v soustrast, v politování. Jindy zase moc a sláva zdají se nám býti vrholem pozemského štěstí, k závisti nás vybízejice a zavádějice. Kdybychom věděli, jakými boji, zápasy jich se dosahuje, s jakým utrpením jsou spojeny, umlkli bychom, stichli bychom. — Máš snad milého přítele,

jemuž slepě věříš, na nějž spoléháš, neboť nepřestává tě ujišťovat svou oddaností. Kéž shledá jej zkušebný kámen času, jmenovitě pak proměnlivosti osudu, že byl zlatem, kéž nebyl jsi zmámen pouhým zdáním! Svazky přátelské poutají tě k osobě, jež cele tebe zaujala, jež má veškerou tvou důvěru. Jsi přesvědčen o upřímnosti její, neboť denně tě jiubezpečuje. Mine čas, aneb štěstí tvé promění se v neštěstí, a hle, již se k tobě nezná, již se k tobě nehlásí. Bezcenným padélkem ukázalo se býtí to, což jsi povážoval za zlato.

Proto zkoumejme, zpytujme, hleďme vyšetřiti věci podstatu a pak teprv suďme. „Opatrnost“, tak zní první životní pravidlo lidí moudrých a rozsáfných.

Není růže bez trnů.

Vnadná jest růže na sadě kvetoucí! Jaký to opejný libodech, jaká nádhera barev a tvarů! Nasytiti se nemůžeš krásného pohledu. Avšak měj se na pozoru, kdož jí trháš. Než se naděješ, zabodne, zaryje, zatne se ti do prstu ostrý trn, až krev vytryskne. Růži, královnu květin, vládkyni sadu, nejvnadnější dítko Flotino, neshledáš bez škůdného trnů, jež hrozí ruce, kteráž jí škubé. — Růže, již z květin největší poeta se vzdává, již si každý z květiu nejvíce oblibuje, střeže bodavé trny. zraňuje toho, kdož se jí zmochuje.

Jako při růži příjemné s nepřijemným, milé s nemilým spojeno jest, tak i ve světě. Nejinak jest tomu v životě se vším, co cenu vyniká. — Podobně má se to ve světě s každým statkem, s každým štěstím, podobně není radosti, aby neměla kořínu v trudu, není požitku, aby nebyl kalen nějakou trpkostí. Kdo zápasu, boje se štíti, protivné věci se vyhýbá, hořkého se leká, nedosáhne po čem dychtí, práhne, touží, nedojde toho, čeho sobě přeje, zádá. Nechceš-li přemáhati, porážeti překážky v cestu se ti stavějí, neumiš-li vítěziti nad obtížemi, s cílem svým se mineš, k metě vytyčené nedospěješ. Statkův musíš si dobyti, samy ti nepřijdou, úsilí tvé je musí osudně vyunatiti. — Povaha slabá a chabá zdržeti se dává překážkami zapomínajíc, že žádná cesta života bez nich se neobejdě. Povaha rázná vítězi nad protivenstvím, trampotou, nezoufá, a tak boj o bytí dokonává, vycházejíc z něho jako vítěz. — Marně hledáš stavu a doby, marně pídiš se po světa kraji, kdež bys byl v bezpečí naproti bolestem, svízelům, útrapám. Není stavu, není místa, není času, aby nebylo člověku snášeti, trpěti, zakoušeti. — Blouznivé, dívčivé mládí představuje si ovšem rádo život jako sen růžový, kterýž však později tvrdá skutečnost neuprosně zaplašuje, z něhož je skutečnost vybureuje. Mladý, nezkušený, světa neznalý člověk maluje si ovšem rád obraz života bez stínů, baryami neživějšími; přijdou časové a přinesou mu trpké, bolestné zklamání.

Pracujme proto, přičinme se, tužme své síly, vytrvejme, neumdlivejme, když trudy života na nás doléhají, mysl naši kruší. a růžový štěstí neodepře nám svých oblažujících květů.

Milada věnuje přítelkyni růžový štěp jakožto dárek k jmeninám.

Drahá přítelkyně!

Kvítí! Kdož by je nemiloval, kdož by se s láskou k němu neskláněl, komu by nebylo k potěše, k radosti? Dítky Flořiny jsou též Tvými miláčky, oblíbenci, kteráž okolnost mi vnuclla myšlenku, abych Ti k nastalým jmeninám tento růžový štěp poslala, provázejíc jej nejupřímnějším blahopřáním. Muohé a rozmanité jsou dary, jimiž příroda letní nás k oblažení našemu zahrani. Květinám náleží mezi nimi bez odporu místo nejpřednější. Ty sama, přítelkyně drahá, máš v nich velkou oblibu. Ty sama jsi nadšenou vyznavačkou kultu květinového, což mě povzbuzuje, abych Ti k Tvým letošním jmeninám věnovala tento růžový květ, připojujíc k němu srdečné blahopřání. Není-li pravda, že jej s úsměvem uvítáš, že na něj vlivným okem pohlédneš, že Ti bude vděk? Já ráda pěstím květiny, trávíce s nimi prázdný čas, volné chvíle. Jak vidíš, neděje se tak bez výsledku, bez úspěchu, jak vidíš, poškává se mé dilo, mé konání se zdarem. Vypěstovala jsem jej sama, jest to můj ošetřovanec, a jsem hrda, že se mi tak vydařil, že nebyla péče má marná. Libodech jeho ovívej Tě jako vzkaž, jímž Tě přítelkyně Tvá svou vroucí láskou ujišťuje. Nech Ti květ jeho poví, jak jsi mi milá a drahá. — Nech Ti vypravuje o mém věrném, nezlovném přátelství, o mé oddauosti.

Líbá Tě na tisíckráte

Tvá

upřímná přítelkyně

V Praze, dne 29. června 1892.

Milada.

Milada činí přítelkyni své výčítky pro dlouhé mlčení.

Drahá přítelkyně!

Jsem se svou trpělivostí u konce, jest vyčerpána, déle toho nesnesu, déle to nevydržím. Marně se namáhám, abych se domyslila, dopátrala, co vlastně s Tebou se děje, co v tom vězí, že všecky listy bez odpovědi necháváš. Marně napínám svůj um, abych rozřesila záhadu Tvého tvrdošíjného mlčení. Jsi snad nemocna? Lehká chuvavost brzy mine, a o těžké chorobě by se mi odjinud zprávy dostalo. Lehká chuvavost nemá dlouhého trvání, o těžké chorobě bych se jinak doveděla. Zabavují Tě tak příliš povinnosti Tvé, že nemáš pokdy? Pochybují. Jsi snad prací zanesena, přemožena, nedostává se Ti času? Nevřím. Dejme tomu, že jsi skutečně pilně zaměstnána. Několik rádků důvěrné přítelkyni napsaných, na papír letem vržených, vyřídí se v krátké chvíli. A kdyby tomu na krásně tak bylo, myslím, tvrdím, že bys nieméně při dobré vůli nalezla chvíliku, abys důvěrné přítelkyni krátee dopsala. Stihla Tě snad nějaká nehoda? Tušíš, že by okolnost taková novým

mohla býti důvodem, abys mne oslovila. Potkalo Tě nějaké neštosti, navštívilo Tě snad nějaké protivenství? Zdaž bych v případě tom neměla tím větší právo na sdílnost Tvou? Aneb utichl, vychladl v prsou Tvých cit přáteleství, kdysi pro vždy slibeného, připověděného? Zapíráš je, zříkáš se těch něžných svazků, jež uás k sobě poutaly? Přestala jsem Ti býti již milou, nejsem Ti již, čím jsem bývala, když jsi mne svou láskou ujišťovala, ubezpečovala? Hleď, jak chmurné myšlenky ve mně vznikají, jak smutné domněnky v mysli mé kličí.

Pospěš, abys rozptýlila, rozplašila pochybnosti své

znepokojené přítelkyně

V Praze, dne 10. února 1892.

Milady.

Milada píše nemocnému bratrovi.

Milý bratře!

Konečně dostalo se nám od Tebe listu. Netřeba Ti dovozovat, jak jsme se ulekli. Zlá nemoc mučí Tě a sklíčeje tři neděle, a my nemáme o tom zdání. Konečně dočkali jsme od Tebe zpráv, Můžeš si představiti, jak nám bylo. Těžká choroba poutá Tě na lůžko, aniž to tušíme. Mlčení Tvé nás ovšem naplňovalo nepokojem, avšak konejšili jsme se tím, že Ti pro pilnou práci ku psaní času nezbývá. Mlčení Tvé vzbuzovalo sice naše obavy, avšak zaplašovali jsme je, těšili jsme se tím, že jsi neodkladnou prací zaměstnán. Chváliti Tě za to nemůžeme, bys byl i měl úmysl nejlepší, i prosíme Tebe snažně, abys již nikdy pod žádnou zámkou tak nejednal. Přiměla Tě k tomu zajisté vůle nejlepší, nieméně nejsme a nemůžeme být s Tebou srozuměni, a já vybízím Tě důrazně, abys již nikdy nic podobného neprovedl. Pišeš nám, milovaný bratře, že se Ti již lépe vede. Jest to také pravda? Můžeme slovu Tvému věřiti? Vidiš, jak je důvěra naše podvrácena. Pravíš ve svém listě, že se Tvůj stav valně polepšil, že všechno nebezpečí minulo, ustoupilo. S úzkostí tážeme se, zdaž tomu skutečně tak. Hle, jak jsme nedůvěřiví. Jaké štěstí, že jsi v cizině nalezl, že Ti Boh seskal přátele tak upřímné, tak oddané, kteří se Tebe ujmají, o Tebe pečují. Cítíme se jim býti pro všechny časy zavázáni. Nebe odmění se jim za obětavou jejich lásku. Jak děkovati nebi, že jsi nebyl v neštěstí svém opuštěn, že věrní přátelé, plní ochoty, Tobě se věnovali, Tebe ochátrujíce, opatrujíce, o Tebe se starajíce. Naše vděčnost jest jim pro vždy pojíšetua. Nikdy jim toho nezapomeneme. Budeme si to vždy vděčně připomínati. Nebe přej jim za šlechetnosť jejich hojně odplaty.

S listem svým posílám Ti šest láhví zavařeného ovoce, můj to kuchařský výrobek. Hrozilo jim nejednou velké nebezpečí od našich mlsálků, na štěstí jsem je zachránila. Naši malí mlsálkové nejednou na ně se dobývali, na štěstí jsem je vždy odbyla. Bylo by mi velkým potěšením, kdybych slyšela, že Ti chutnalo. Způsobilo by mi radost velikou, kdybych se Ti jím zavděčila.

K závěrku prosím Tě snažně, abys se šetřil. Nemohu skončiti, abych Tě nenapomenula, abys byl opatrny a zdraví svého dbalý. Pozdravuje
Tě a libá

Tvá

upřímná sestra

Milada.

V Praze, dne 20. února 1892.

Milada pozdravujíc se z těžké choroby, piše přítelkyni své.

Drahá přítelkyně!

Konečně minul čas těžké, zlé zkoušky, bolestného utrpení. Ko-
nečně nadešla doba vykoupení ze strasti a bidy. Jsem sice ještě
slába, tvář má jest ubledlá, vpadlá, avšak prsa, sproštěna, osvobozena
jsouce sklčující tísň, volně se dmou a dýší, duch rozpíná zase křídla
svá. Slabost ode mne sice ještě neustoupila, tvář má zřejmě nese znak přestálé
choroby, avšak uvolněná prsa se šíří, mysl okřívá. Žiji! Teskní dnové, kdy
anděl smrti nade mnou se vznášel, zdají se mi býti zlým, mátožným
snem. V hlavě mé jest pusto, zdá se mi, jako bych z těžkého sna se probouzela.
Nelze mi vypsat, vyličit, jak mi bylo, když jsem ponejprv dusnou
světnici opouštěla, abych venku pookřála. Nemohu vypověděti, co se ve
mně dalo, když jsem se octla ponejprv pod širým nebem, ve volné přírodě. Nikdy
před tím nezdála se mi obloha tak blankytnou, zpěv ptactva tak
líbezným, zeleň tak svěží. Jak nevýslověmile usmíval se na mně modrojas
oblohy, jak vábně zněla, jak sladce zvonila v ucho moje píseň ptačí, jak lahodila
oku mému a blažila zeleň luk. Zlaté paprsky sluneční vnikaly až v duši
mou, byla bych celý svět objímalá. Září sluneční jasnilo se v duši mé,
byla bych celý, celý svět k srdeci přivinula, v náruč tiskla.

Koho nikdy zdraví neopustilo, komu se nikdy nezpronevřilo,
není s to, aby si představil, jak nám jest, když smrť hrozí, stude-
ným prstem nám kynouc. Ten neumí také zdraví oceniti. Kdo vždy
nezlomným silám se těšil, nemůže se vmyslit v tu náladu, v ten stav, když
mněm se býti blízkými prahu věčnosti. Ten neví, jak neocenitelným statkem,
jakým nevyrovnatelným pokladem jest zdraví.

Ty, drahá přítelkyně, osvědčovala jsi po celý čas největší zájem,
jevila největší účastenství, těšíc sklíčené rodiče mé. Ty, drahá přítel-
kyně, byla jsi po celý čas choroby mé plna laskavé pozornosti, jsouce zarmou-
ceným rodičům těšitelkou. Buď Ti za to mnohokrátě děkováno.

Tvá

upřímná přítelkyně

Milada.

V Praze, dne 20. května 1892.

**Milada žijíc v samotě venkovské, líčí přítelkyni své vycházku,
kterou podnikla v době zimní.**

Drahá přítelkyně!

Projevila jsi nedávno přání, doléháš a dostupuješ na mne stále, abych Ti život svůj vyličila podrobněji. Dopisy mé Tě neuspokojují, nevyhovují Ti, káráš mě, vyčítas jím stručnost, žádajíce si obšírnějších zpráv o životě mému. Uvádíš mě v rozpaky. Tichý, jednotvárný je život venkovský, postrádaje vši rozmanitosti. Ocituji se tím v nesnázích. V životě, jak se vede na venkově, den věrně dni se podobá. Není-liž se mi báti, že Tě vypiscováním jeho nuditi budu, že Tě omrzím? Takž se mi i dnes látky nedostává, a mám-li přání Tvému vyhověti, nezbývá mi, než rozhovořiti se o procházce, ze které jsem se právě navrátala. Takž nevím ani dnes, čím list vyplnit, leč bych Ti vyličila procházku, kterouž jsem právě podnikla. Véz totiž, že nás vánice a kruté mrazy po celou dobu věznily. Dnes teprve nastal obrat. Jest mi připomenouti, že nás zlá nepohoda třeskutá zima po delší dobu v domácím zajetí držela. Dnes už den teprve přinesl vitanou zmrzlou. Cílem vycházky mé byl lesík, Tobě dobrě povědomý a známý, kdež jsme si času letního často v hebkém mechuhověly. Za cíl vycházky určen byl lesík, jež dobře znáš, jehož chladivému stínu jsme za parahé léta blahořečily. Mlhý, jež se z rána nad krajem vznášely, trhaly se, až se rozptýlily. Mlhý, jimiž z rána kraj byl zahalen, ustupovaly, až docela zmizely. Slunko, vítěz jejich, vysílalo na zemi své nejjasnější paprsky. Slunce, podmanivší je, zazářilo plným leskem, tvář jeho vzplanula nejjasnějším ohněm, kraj tonul v záplavě zlata. Jaký to vzněšený obraz, jaké to velkolepé divadlo! Širé nivy, pohřbené v sněhu, oděly se nádherou svrchovanou. Sněhový příkrov zastýval se leskem čarodým, jemuž není rovno. Bylo mi jako v říši kouzelnic a vil. Zde smaragd a rubín, onde topas blesky šlehal. Nejbohatší klenotnice králů jest chuda. Veškeré poklady východu blednou proti kráse té. Nemohouc snést tolík jasu, jsouc oslněna, zmámena, uchýlila jsem se v les. Větve mohutných sosen sklánely se k zemi pod břemenem sněhu, kterýž tu jako věž, onde jako pyramida se skupil, tam filigranovou ozdobou se vznásel. Kde v létě švehol ptačí sladce zvonil, kde čilá veveřice v smělé, odvážné skoku se stromu na strom se nesla, kde pod každým listem život se tajil, tam vládl nyní velebný, ničím nerušený klid. Kde druhdy jásváře písň opeřených pěvou ohlas budily, kde čiperná veveřice veselé skotačí, mrštnost, hbitost svých údav zkoušela, kde každý list byl životu stanem ochranným, tam nyní hluboké panovalo mlčení. Bylo mi jako v chrámu, jako v modlitebni, kde hlaholná píseň tiché pobožnosti ustoupila, kde zpěvy doznely, aby každý v tichu Boha svého vzýval. Přibližila jsem se k sosně a zatrásla jsem ji. Drobný sníh jako prach dolů se nesa, zahalil mne závojem. Kříštaly sněhové, k zemi se snášejet, třpytné roušky rusalinky mi připomínaly. Trvalo dlouho, než jsem se hříčky té nasytila. Teprv zima prudčeji na mne naléhající dovedla mne zahnati domů. Nemohla jsem se od zábavy té odtrhnouti. Laškování nebylo konce, až zima, vždy citlivější na mne dorázející, k návratu mne donutila.

Takové zábavy, přítelkyně drahá, mají vesničané.
Pozdravuje Tě co nejsrdečněji

Tvá

upřímná přítelkyně

V Ratibořicích, dne 15. ledna 1892.

Milada.

Milada těší přítelkyni, již matka zemřela.

Milená přítelkyně!

Buď vůle Tvá, když nad hrobecm stojíce
útěch se zhoštujeme nejblažších,
když sevřeny bolem nám bledou líce
nad ztrátou pokladů těch nejdražších.
Ó dej v té smutné době, by se sneslo,
když před sebou svět pustý spatřujem,
v duch nás jej slyšo ono sladké heslo:
Tvój, Pane, dar zde Tobě vracujem,
Buď věčně vůle Tvá!

Čelakovský.

Zpráva o úmrtí drahé matky Tvé přebolestně se mne dotkla. Zvěst o smrti milované matky Tvé mne naplnila hořkým žalem. Ruka boží těče na Tobě spočinula. Ztratit matku tak laskavou a pečlivou, jako byla Tvá, ztratit ji v květu jejího věku náhle a neočekávaně, totě velké neštěstí. Osud připravil Ti těžkou zkoušku, uchystal hořké utrpení. Dobrá matka Vaše opustila Vás předčasně, nenadále; jaká to zdrcující rána. Oprávněny jsou zajisté palčivé slzy, jež proléváš, jež líce Tvoje smáčeji. Popřej jím volného proutu. Kdož by Ti v tom mohl brániti? Posvátný jest zajisté bol, jemuž se oddáváš. Plač, žaluj nebi strasf svou. Nikdo nemůže Ti proto zazlívat. Avšak vzpamatuj, vzchop se též. Nechť se vzpíráti tomu, co božská Prozřetelnost ve své nevyzpytatelné moudrosti usoudila, ustanovila. Avšak vzmž se též, nechť reptati proti váli boží, kteráž jest vždy nejlepší, bez níž ani vlásek s hlavy nesejdé. Jsi v rodině nejstarší, na Tobě jest, abys zemřelou máteř u svých bratří a sester zastupovala. Veděj je příkladem svým, oblažuj je láskou svou. Jakоžto nejstarší z dítěk máš povinnost uhraditi zesnulou matinku bratřím a sestrám. Pobádej je vzorem svým k dobrému, bud jim záštítou. Osud zavazuje Tě, to dobrě vím, k povinnosti těžké. Tím větší bude zásluha, jestliže jí dostojíš, vyhoviš. Pilná práce bude zároveň Tvé skličené myslí lékem. Umím oceniti úkol, jenž na Tebe se vkládá. Jest zajisté nesnadný. Tím větší oti dojdeš, tím větší chvály dobudeš, jestliže mu za dost učiniš. Úsilovná činnost nejlépe zhojí rány duše Tvé. Končic, chei Tě ujistiti, že u mne vždy pro všechny starosti své nalezneš pochopení, jakož i nejlepší vůli a ochotu přispěti Tobě. K závěrku dovoluji si připomenouti, že Ti chei ráda býti ve

všem nápmoena, i vybízím Tě jménem přátelství, kteréž jsme si slíbily, kteréž nás poutá, abys se ke mně ve všem s plnou důvěrou obracela.

Buď statečna, buď silna, tak volá k Tobě

Tvá

Milada.

V Praze, dne 21. ledna 1892.

Milada poučuje sestru o lavinách.

Drahá sestro!

Chvalná zvědochtivost Tvá ukládá mi, abych si u Tebe zahrála na učitelku, čemuž se s veškerou ochotou podvoluji, prosíc jen za poshovění, nebo cítím svou nedostatečnost. Živý zájem, který věnujesh přírodě a jejím zjevům a úkazům, zavádí Tě k požadavku, pro mne zajistě cestnému, jemuž ráda vyhovím, pokud má slabé síly staří,

Laviny, o nichž chceš být poučena, jsou jednak zimní, jednak letní. Promluvme si dnes o onéch.

Stává se, že vichr, jenž vysoko v horách zvýšenou silou burácí, řádí, zuří, spousty čerstvě napadlého sněhu uchvacuje a s sebou unáší. Přihodí se, že větrem, jenž vysoko v horách v buran se mění, stupňuje, spousty nedávno napadlého sněhu se zvednou, s ním letíce. Běda místu, kdež se sila větru zlomí. Ohromné spousty sněhové rázem sypou se k zemi, pojímajice druhdy celou vesnici ve svůj klin. Veta po tom místě, kdež vítr ulehne. Spousty sněhové, jež v okamžiku k zemi spadnou, pohřbí druhdy celou vesnici. Jindy zase prudký náraz větru působí, zavdává přičinu, že lehký, sypký sníh po úbočí dolů na kvapnou pouf se vydá. Jindy zase náhlý náraz větru hne sněhy tak, že v hbitém chvatu dolů plíši. Rítící se lavina trhá, uchvacuje s sebou sněhy sousední, a tak vznrůstá každým okamžikem rychlosť, váha, tlak. Jak mohutný jest právě tlak, vidí se, poznává se z toho, že balvany, stavení, jež lavině v cestě nestály, mimo jichž dosah lavina sjela, účinkem tlaku vzduchového do výše vymrštěny, stranou postrčeny, vzduchem daleko zaneseny bývají. Nejedna chata vykonala následkem tlaku vzduchu povětrnou pouf přes zející hloub a strž. Nejedna chýže očtnula se takovým způsobem na druhé straně propasti.

Tolik o lavinách zimních.

Nedůvěřujíc výmluvnosti své, bojím se, že bych Tě mohla unaviti. Končím proto; příště napišu více. Mají pochybnost o svém učitelském nadání a snad také o Tvé výtrvalosti, trpělivosti, nechávám si pokračování pro list příští.

Pozdravuje Tě srdečně Tvá

Milada.

V Praze, dne 2. ledna 1892.

Milada poučuje sestru o lavinách (pokračování).

Drahá sestro!

Pochvala, již vzdáváš mému výkladu, již se mi od Tebe dostalo, těší mě nemálo. Neotulím proto a pokračuji, jak jsem slíbila. Ujištění Tvé, že jsem se Ti svým výkladem zavděčila, jest mi pobídka, abych v něm pokračovala.

Jaké jsou příčiny lavin jarních?

Když po dlouhé, kruté, urputné zimě konečně obleva nastává, mírnější povětrnost se dostavuje, vlažné větry počínají vátí, teplo mocně účinkuje na sněhy, jež v horách se nahromadily, jež v horách se kupí. Dechem jeho taje především ona vrstva sněhová, jež přímo země se dotýká. Tak těsné sloučení země a sněhu se ruší a maří. Působením jeho rozpuští se nejspodnější vrstva sněhová, jež jest půdě nejkližší. Tak úzké spojení jich za své bere. Sněhy, vlastní tíž dolů puzené, hnáne, snadno se trhají, pilice v údoli, při čemž tytéž zákony mají platnosť jako při pádu lavin zimních, což provázeno bývá týmiž úkazy jako pád lavin zimních. Účinky lavin jarní jsou možno-li ještě hroznější. Není to lehký, sypký sníh lavin zimních, nýbrž těžký, pevný, dlouhým ležením zhoustlý sníh, ba prodlením času v led přetvořený, změněný. Lidé a zvířata, zastižení lavinou jarní, vyváznou životem v případech nejrůžších, jsou z pravidla ztraceni, obětováni. Náraz na tělo bývá tak mocný, že přeráží údy, láme vaz a páteř. Těžký sníh tak neprodysně k tělu se přimyká, že smrť pouhým udušením nastává, tak úzce a těsně oběť sevře, že se zatkne a při tom tak se utluče, upěchuje, že člověk zasypáný, jemuž snad jako zázrakem nějakým nebylo ublíženo, jenž přešťastnou náhodou zůstal bez pohromy, z něho si nepomůže, z něho se nevypracuje, byť jen po ramena v něm vézel, byť jen z části byl zasypán. — Laviny jinak ještě spoustu a záhubu šíří. Laviny jinak ještě škody a to nezwárné způsobují, bývají jinak ještě příčinou pohromy. Stává se, že sřítivší se lavina potok v běhu zastavuje, že koryto říční zahradí, uepe. Vody, nemajíce odtoku, dmou se, až zvýšená jejich síla, zvitězíví nad překážkou, hráz protrbne. Rozpoutaný živel rve pak břehy, bere lávky, unáší mosty, boří stavení, vyvrácí stromy. Běda kraji níže položenému. Dravý proud náhle uvolněného potoka mění jej v smutnou poně, porážeje, niče, hubě vše, což v dráhu se mu staví.

Výklad můj jest u konce. Ujišťujíc Tě veškerou ochotou svou v případě, že bys snad opět po nějakém vysvětlení zatoužila, trvám s mnohými pozdravy

Tvou

upřímnou sestrou,

Milada.

V Praze, dne 15. ledna 1892.

Milada poučuje přítelkyni o letohrádku královny Anny.

Drahá přítelkyně!

Při poslední své návštěvě v Praze zajímal jsi se patrně o letohrádek královny Anny. Když jsi posledně zavítala v naši Prahu, dávala jsi na jevo živý zájem o letohrádek královny Anny. Včera zavedla nás tam velectěná sl. učitelka, při čemž dostalo se nám náležitého vysvětlení. Znajíc chvalnou Tvoji zvědovitost, neváhám Ti sdělit, co jsem uslyšela. Pamětlivá jsoue Tvých stesků, že je Ti tak málo o Ferdinandem známo. s přeháněním sděliti Tobě, co jsem zvěděla. Letohrádek vystavěn byl králem Ferdinandem I. (1526—1564) k radosti královny Anny, již velice cítil. Krásnou tu stavbu podnikl král Ferdinand I. (1526—1564) a to na počest choti své, jež měla všechnu jeho lásku a vážnost.

Spatřujeme tu před sebou renaissanční sloh, který v 15. století napodobením starých staveb římských vznikl, odkudž i jeho jméno. Provedeno jest oním slohem, kterýž povstal napodobením staveb starých Římanů, a kterýž proto nazýván jest slohem renaissačním, totiž slohem znovuzrození. — Ferdinand povolal k tomu cíli umělce z Italie, první a nejvýtečnější to pěstitelky onoho slohu. Ferdinand svěřil provedení tohoto díla umělcům vlastským, nebot rodáci Petrarkovi prvně slohem tím stavěli, jsouce jeho nepřekonatelnými mistry. Francesco Ferrabosco di Lagno, Paole della Stella ne-sklamali nadějí v ně kladených, hodnými se ukázali důvěry jim věnované, splnivše svrchovanou měrou očekávání. Marně by se hledala v celé střední Evropě budova, jež by se této naší památky vyrovnala, po bok postavit směla. Letohrádek královny Anny náleží k nejzdařilejším památkám toho druhu, vynikaje, pokud střední Evropy se týče, nade všecky ostatní. Rovně výtečné výkony podali též ostatní pracovníci. Se stejnou zásluhou dostali úkolu svému též ostatní, kdož díla se zúčastnili. V letohrádku často prodlévala dobrá královna Anna, jež Čechy upřímně milovala, jakož se ukázalo na smrtelném loži, kdy choti svému zemi českou doporučela. Letohrádek často hostil šlechetnou královnu Annu, jež byla nám vlastkyní laskavou, jakož na jevo dala v poslední chvíli své, kdy umírajíc, na choti pro své Čechy milosti a přízně žádala. Nejslavnější doba letohrádku spadá v panování císaře Rudolfa II. 1576—1612. Tenkráte byl svědkem okázalých radovánek a obřadů. Nejvíce lesku přineslo letohrádku panování císaře Rudolfa II. Tenkráte konaly se v Belvederu stkvělé slavnosti dvorské, přijímała se zde poselství cizích mocnářů. Sem uchýlil se též Rudolf II., unikaje radostným hlaholům, z města zaznívajícím, když Praha vstříč jásala Matyáši, kterýž jej zbavil trůnu. Stěny ty viděly později Rudolfa II., zoufajícího, když Matyáš slavně do Prahy vjízděl, aby na jeho místě otěží vlády se ujal. Když Praha přestala být městem sídelním, krásná budova osamotněvší, upadala v zapomenutí. Ponížení její dostoupilo vrcholu za císaře Josefa II. 1780—1790., kterýž ji dělostřelecům za laboratoř propůjčil. Nejhůře se jí vedlo, když za panování císaře Josefa II. (1780 až 1790.) přikázána byla dělostřelecům za pracovnu. Vandalsmu toho spasil ji nejvyšší purkrabí Karel Chotek, kterýž císaře Ferdinanda Dobrotivého

na krásy její upozornil, poroučuje ji přízni jeho. Na veliké štěstí ujal se jí purkrabí Karel Chotek, kterýž poukazuje k umělecké její ceně, vřele u císaře Ferdinanda za její ušetření se přimlouval. Dělostřelci byli vypovězeni, načež některé nejdůležitější opravy se provedly. Obrazy, jež sál v hořejším poschodi zdobí, provedeny byly od r. 1851—1865 zásluhou Pražské Jednoty Umělecké, jež vedla na to náklad 50.000 zl. Pocházejí od Lhoty, Svobody, Trenkwalda, Laufera.

Končím již. Těšilo by mě, kdybych zvěděla, že jsem se Ti krátkým náčrtkem tímto zavděčila.

Pozdravuje Tě srdečně

Tvá

upřímná přítelkyně

Milada.

V Praze, dne 25. května 1890.

Milada zve přítelkyni, aby společně s ní užila vstupenky k hudební produkci.

Drahá přítelkyně!

Těším se velmi, že se mi naskytuje příležitost, abych se Ti trochu zavděčila. Mám pro Tebe sdělení, jež, jak doufám, nebude Ti nemilé. Zítra provozuje se Dvořákovo oratorium Sv. Lidmila. Bratr Jan zapatřil k večeru tomu dva lístky. Díky bratu Janovi, jsem šťastnou majetnicí dvou vstupenek. Byly mně a sestře určeny, Dnes překvapil nás telegram, jenž sestru na rychlo zve k tetě do Berouna. I nabízím Ti tu vstupenku. Telegram dnes došly ukládá sestře, aby neodkladně k tetě do Berouna jela. Způsobila bys mi nemalou radost, kdybys její vstupenky užila. Poněvadž se o umění hudební živě zajímáš, doufám, že pozvání mého nezamítneš. Hudba je Ti nade vše, jsi její horlivou a nadanou předstitelkou, naději se tedy, že svoliš. Zítřejší večer je pro Prahu celou událostí. Uslyšíme poprvé dílo mistra Dvořáka, kteréž v Anglii tolik podivu, nadšení vzbudilo. Zítřejší produkci Praha očekává s napětím. Jedná se o provedení skladby mistra Dvořáka, jež v Anglii došla skvělého ocenění. Pražské obecenstvo zajisté neopomene osvědčiti, že cti slavné muže naše. Rodáci jeho chopí se zajisté té příležitosti, aby ukázali, jak si ho váží. Jelikož všecky solové partie jsou v rukou nejosvědčenějších sil naší opery, dojde dílo plné plnosti, i smíme se těšiti na požitek nevšední. Protože obsazení solových partií je skvělé, — účinkují první sily naší opery, — vyniknou všecky přednosti a krásy skladby, i očekávají nás chvíle vzácné, nezapomenutelné.

Prosí o brzkou odpověď, jsem Tvojí upřímnou přítelkyní.

Milada.

V Praze, dne 3. března 1887.

Milada zve přítelkyni svoji, aby se účastnila výletu na Karlův Týn.

Drahá přítelkyně!

S nastalým jarem přicházejí mé jmeniny. Včera sdělila mi předrahá matička, že v ten den podnikneme vycházku. Za cíl ustanoven jest památný Karlův Týn. S vracejícím se jarem dostaví se i svátek můj. Včera mi slibeno předobrou matičkou, že si na oslavu toho dne vyjedeme na Karlův Týn. Představíš si, jak jsem zajásala. Tušíš asi, s jakým plesem jsem zvěst tu vyslechla. Karlův Týn náleží k nejpamátnějším místům naší vlasti. Zde odehrávaly se zajímavé události, mistrným pérem nedostižného Třebízského vylíčené. Karlovu Týnu náleží mezi slavnými hrady českými snad nejpřednější místo. — Není hradu českého, který by eo do historických upomínek s Karlovým Týnem mohl závoditi, jemu se vyrovnat. Výtečný nás Třebízský rád a často čtenáře své tam uvádí. Netoužila jsem proto již dávno po ničem vřeleji, než abych Karlův Týn spatřiti mohla. Zamýšlenou vycházkou uskuteční se, dojde svého splnění mé dávné a snažné přání. Dobrá matička má vědouc, jak k Tobě, přítelkyně drahá, lnu, zve Tě, abys k nám se přidružila. Karlův Týn jest Ti rovněž neznám; těším se nadějí, že neodoláš touze své, poznati jej. Na dovršení radosti mě dovolila mi, zmocnila mne matička má, vybídnouti Tebe, abys se s námi na Karlův Týn vydala, abys vycházky se účastnila. Protože jsi ani Ty ještě nikdy Karlova Týna nenavštívila, doufám, že se tak stane, že pozvání uposlechnes. Pojd! Chceme být hodně veseli, chceme dne toho hodně užiti. Jen aby nám povětrnost byla přízniva! Vzhůru tedy na Karlův Týn! Uvidíš, jak se budeme bavit. Jen aby nám nebe radosti nepokazilo!

O brzkou odpověď žádá

Tvá

Milada.

V Praze, dne 14. května 1892.

Milada zve přítelkyni, aby s ní strávila svátky vánoční.

Drahá přítelkyně!

Můj duch zas tone v blaha moři,
vzdech srdečem táhne hluboce,
a zvony znějí, světla hoří,
ó vánoce, ó vánoce!

Jar. Vrchlický.

Jen ještě několik krátkých dní, a svět křesťanský slaviti bude nejkrásnější svátek, zazní radostná zvěst, blahé poselství: „Narodil se Kristus Pán.“ Krásná doba vánoční kvapem se blíží, brzy zazáří světlastromku štědrovečerního, brzy ozvou se veselé koledy. — Vánoce jsou za krátko zde, aby nás oblažily, mysl naší kouzlem obetkaly. Ty, přítelkyně drahá, tráviti máš mezi cizími lidmi krásné ty chvíle, kdy srdce srdce

hledá, kdy druh k druhu důvěrněji se vine. Tobě, přítelkyně drahá, uplynouti má mezi eizími lidmi blahá ta doba, kdy v kruhu rodinném tolikerá radostkyne. Představuji si, jak jsi z toho zarmoucena! Lze se domyslití, jak teskníš. Avšak co dělat, jest se Ti podrobiti. Však tu není vyhnuti, a Tobě nezbývá, než s osudem se smířiti. Ubezpečuješ mě často, že jsi mi přátelsky nakloněna. Ujistila jsi mě bezpočtu kráte, že po rodičích srdeci Tvému nejbližše stojím. — Slyšela jsem z Tvých úst nejednou, že jsem Ti z přítelkyň nejmilejší. Dej mi toho důkaz a přijmi mé pozvání, kterým Tě jménem svých rodičů co nejsrdečněji vybízím, abys svátky v našem kruhu strávila. Osvědč mi to a uposlechui mého pozvání, kterým Tě s dovolením milých rodičů vybízím, abys o svátky byla naším hostěm. Vynasnažím se vše možně, aby se Ti u nás nezastesklo. Přičiním se, seč jsou sily mé, aby se Ti u nás zařídilo. Chci mítí o to vše možnou péči, abych Ti pobyt Tvůj mezi námi zpřjemnila. Na mně jest, abych vystrojila vánoční stromek. Bud' mojí pomocnicí. Mé dovednosti, péči zůstavena jest výzdoba stromku štědrovečerního; bud' mi rádkyní, podporou. Bratr chystá pěkné společenské hry, jež nám zjednají dobrou zábavu. Bratr má v úmyslu pěkné společenské hry, které nás jistě pobaví. Mám také jesličky; u těch zapějeme krásné české koledy. Jsem také šťastnou majetnicí jesliček, u těch zanotujeme si krásné vánoční zpěvy. Jestliže přece oko Tvé palčivou slzou touhy zylhne, setře ji soucitná ruka přítelkyně Tvé, kteráž Ti rozumí. Jestliže přece přes líce Tvoje slza touhy skane, usuší ji ruka přítelkyně Tvé kteráž Tě pochopuje.

Zdá se mi, že by vánoce ani vánočemi nebyly, kdybych je bez Tebe stráviti měla, a proto pojď, nechtěj mě zarmoutiti odpovědí zápornou. Věru, že by byla všechna radosť má zkažena, kdybych Tě po svém boku neměla, a proto zavítaj k nám, nebud' odmítavá.

Tvá

upřímná přítelkyně

Milada.

V Praze, dne 18. prosince 1892.

Milada zve přítelkyni svoji k pobytu na venkově.

Milená přítelkyně!

Pospěšte, bratří, z města,
na venku kvete máj.
Chmelenský.

Dávno již tomu, co od nás nevlídná zima se odstěhovala, co milé jaro k nám zavítalo. Dávno již tomu, co smutná zima smavé vesně panovnické žezlo postoupila. Minula drsná zima, stopy již nenajdeš po krutovládě její. Všude teď rozkoš kyne. Jak utěšeně žije se to nyní na venkově! Příroda skýtá teď sterou radost. Jak blaze jest nyní nám venkovánům! Hrůza

mě jímá, pomyslím-li, že bych krásné ty chvíle v dusném městě měla trávit. A proto výhost dej pro nějaký čas šumnému, pestrému rejí jeho a zavítaj v naše poklidné údolí. A proto rozluč se s hlkem a zmatkem jeho a usad se v našem zátiší. Očekávají Tě tu radosti, jímž, jak dobré vím, mysl Tvá jest přístupna, ba po nichž zajisté touži. Již vidím, jak laškujice a žertujice luhem květným bloudíme, kterak vijeme kytice a věnce, abychom jimi obraz Matky Boží v kapličce ozdobily, kterak hnízda ptáči hledáme, jahody sbíráme. Zelené nivy zazní ohlasem veselých zpěvů našich. Obrazu Matky Boží v naší kapličce dostane se denně květné oběti. Les jest pln ptáčích hnizd a dozrávajících jahod. V naší zahradě jest jedno místo mně příknuto, tak že jsem nad ním neobmezenou vládkyní; povyšuji Tě za svou pomocnici. Mimo to slíbili mi moji milí rodiče, že podnikneme výlet do okolí, jež jest zajisté zajímavé. Také Ti mohu sdělit, že vydáme se společně na všecka památná místa našeho okolí, jež jest v této příčině proslaveno.

O dej se přemluvit, dej se pohnouti. Nevyslovou radosť způsobíš

Své

upřímné přítelkyni

Miladě.

V Ratibořicích, dne 2. června 1892.

Jiný dopis podobného obsahu.

Drahá přítelkyně!

Kde zed' vysoká zaclání,
tam nevidět žádný máj.
Kamarýt.

Z posledního dopisu Tvého vyčítla jsem, ač nemýlím-li se, k ne malé radosti své přání, prodleti nějaký čas na venkově, i spěchám Tě vyzvat, abys zavítala v naší horskou vesničku. Poslední dopis Tvůj zdál se nasvědčovat, — kék by tonu tak bylo, kék bych se neklamala, — že toužíš z města ven. V případě tom nezamítaj pozvání mého, abys náv v naší milé horské samotě navštívila. Avšak na to Tě upozorňuji, že hlučných plesů, skvělých koncertů zde nenalezneseš. Avšak jest mi Ti připomenouti, že Tě zde čeká život, v němž divadla, zábavy naprostoto místa nemají. Slavnostní síní jest nám stinný, šerý les se svým loubím, splétající nad hlavami našimi větvoví v chladivou clonu. Hudebníky našimi jsou milí opeřenci, kteří dobrotu boží velebiti nepřestávají, jichž šveholení do pozdního večera hlaholi. Kobercem jsou krokům našim lučiny, jichž pohledem zrak okřívá, zdobou pestré kvítí, jež s meze na nás se směje, zlatem těžké klasy, jež v poli k zemi se sklánějí, pochoutkou ovoce, jež v zahradě dozrává, z lesa nám kyne, k sobě zve. Zajisté prostě žijeme my venkováne! Za to však nehyjneme v ostravnych

výparech, nýbrž vdechujeme vzduch čistý, sladkým libodechem květu přesycený. Za to nesklíuje nás a netisní ovzduší dusné, nezdravé, nýbrž ovívá nás, poslu přinášeje, lahodný výdech květu. Jsem daleka toho, abych předností velkých měst popírala, uznávám ráda jejich výhody; nicméně jsem přesvědčena, že bych se nikde tak blažena necítila jako zde. Pravda jest, že má velké město své přijemnosti, avšak pravda též, že jest přejemnosti ty draze zakupovati, mně alespoň jest venkov nade vše. Jsem tělem duší venkovankou, volám ještě jednou s naším Kamarýtem: Kdo chce vídět boží ráje, čistou rozkoš požívat, ten se musí v naše kraje z města jít podívat!

Odpověď Tvou s nedočkavostí očekává

Tvá

upřímná přítelkyně

Milada.

V Ratibořicích, dne 2. června 1892.

Milada prosí přítelkyni, aby jí obstarala vhodnou knihu pro její mladší sestru.

Drahá přítelkyně!

Devatenáctého března slaví má sestra své jmeniny. Jak směla bych se před ní objeviti s prázdnýma rukama. Na den 19. března připadá svátek mé sestry. Zbudila bych její nevřili, kdybych se nepostarala o vhodný dárek. — Nechci-li si ji rozhněvat, jest na mně, abych jí připravila nějaké překvapení. Protože četba jest její nejmilejší zábavou, ráda bych malou její bibliothéku rozmnožila, obohatila cenným spisem. Jest pilnou, neunavnou čtenářkou, checi jí proto věnovati knihu. Nevím o nikom, kdož by se takovou znalostí krásného písemnictví našeho mohl honositi jako Ty. Vznáším proto k Tobě prosbu, obracím se k Tobě s žádostí, abys mi pomohla vybrati. Ponechávám vše Tvému dobrozdání, jen tolik podotýkajíc, že Světlá, Krásnohorská, Třebízský náležejí k jejím miláčkům. Ty jsi, jak obecně známo, výtečnou znatelkou naší literatury, jsou se sečetlá, jako málo kdo. Což přirozenějšího, než že v příslině té o Tvou radu se ucházím, na Tvůj pokyn spolehám. Tvůj hlas rozhodněj! Jen na to upozorňuji, že naše Josefka Světlou, Krásnohorskou, Třebízského nade všecky spisovatele ceni, tomuto trojhvězdí před všemi jinými přednost dává.

S listem odsílám tři zlaté. Více mé úspory neobnášeji. Prosím, měj k tomu zřetel. Třemi zlatými, jež zároveň odsílám, jest mé jmění vyčerpano. Prosím, uvaž toho, říd se tím, nevydávej více.

Spoléhajíc na shovívavost, již při každé příležitosti osvědčuješ, opětují prosbu svou! Přijmi mnohé díky od své vděčné přítelkyně Milady. Laskavost, jakouž přátely své zahrnuješ, nedopustí, jak doufám, abys

mi ve zlé vykládala mou žádost. Děkuje Ti mnohokráté, zavazují se k podobné ochotě. Zaúmonám se Tvojí upřímnou přítelkyní.

Milada.

V Praze, dne 14. února 1892.

Milada jsouc churava, prosí přítelkyni, aby ji navštívila.

Drahá přítelkyně!

Přítelkyni Tvoji potkala zlá nehoda. Přítelkyni Tvoji stihla nemilá pohroma. Ke komu jinému má se uchýlit, utéci, aby srdeč svému ulehčila než k Tobě? Přítelkyni Tvé špatně se vede; dovol, abych si u Tebe zasteskla, požalovala, abych u Tebe srdeč svému ulevila, sklišené myslí ulehčila.

Úkol hospodyňky ukládal mi jako vždy i dnes ranní pochůzku. Jako vždy vyšla jsem si i dnešního rána, abych potřeb do kuchyně nakoupila. V noci mrzlo a padal sníh. Bylo velmi časně. Chodníky nebyly ještě umetené. Nemajíc se dosti na pozoru, sklouzla jsem. Domovníci nevykonali ještě, co povinnost jim ukládá. Sníh nebyl uklizen. Padla jsem tak nesťastně, že jsem si vymkla nohu. — Neměla jsem se dost na pozoru, noha mi ujela. Octnula jsem se na zemi, což mělo za následek, že jsem si ji poškodila; hnula se mi v kloubu. Stěží dovlekla jsem se domů. Protože se stav můj nelepšil, povolán byl lékař. Jeho přispění stalo mně mnoho bolestných vzdechů. Protože bolesti neustávaly, nýbrž jich přibývalo, nezbýlo, než abych se lékaři svěřila. Zkusila jsem mnoho od pomocné ruky jeho. Teď sedím důstojně a velebně v lenošce. Nesmím se hnouti. Každé i nejnejpatrnější hnutí jest mi přísně zapovězeno. To vše jest zažití mně, kteráž vítězím na kluzišti. To vše musilo se přiboditi mně, musilo stihnouti mne, ježíž největší radostí jest probahnání se na ledě, kteráž zábavu na ledě nade vše cením. Lze si představiti, jak smutně se tvářím. Vykonala bys skutek milosrdenství, kdybys mi nějakou hodinku času obětovala. Pomysliš si, jak se mrzím. Zavděčila bys se mi nemálo, kdybys k nám zavítala a milou přítomností svou přispěla k zaplašení nudy, jež mě moří.

Očekává Tě toužebně

Tvá

upřímná přítelkyně

Milada.

V Praze, dne 18. ledna 1892.

Milada žádá svou přítelkyni, aby ve prospěch pohořelých pořádala dobročinnou sbírku.

Drahá přítelkyně!

Měla jsem nejednou příležitost přesvědčiti se, jak vřelý máš cit, daleka jsouc onoho sobectví, jež od býdy se odvraci, oči před ní

zavírá, aby jí nevidělo, a proto s důvěrou se uchyluji k Tobě s touto prosbou. Poznala jsem dobré srdeč Tvé, vím o něm, že jest plno slitování k bližnímu, a proto naději se pro své prosebné řádky laskavého přijetí.

Jsem svědkyní nejhroznější býdy. Polovice našeho města strávena byla ohněm, obrácena v popel. Polovice našeho města padla za oběť plamenům. Požár vypukl o půlnoci. Dříve než se mohli lidé vzpamatovati, vichřice rozdnychala plameny tak, že marné bylo všecko úsilí hasičstva. Dříve než se lidé ze spánku, z překvapení probrali, než k sobě přišli, zmobil, rozštípil se oběť prudkým větrem tou měrou, že veškeren boj s rozpoutanými, rozkácenými živly zůstával bez výsledku. Málkomu se podařilo vynést z hořícího příbytku nějaký ten majetek, každý byl rád, když s holým životem vyzvlázl. Málko byl tak šťasten, že něco náradí plamenům vyrval, každý byl povděchen, když se zachránil, spasil. Když z rána slunce vyšlo, ozárujíc spáleniště, zahalené mraky dýmu, a pohořelí hroznou tu zpoustu ohněm způsobenou viděli, tu zmocnilo se všech zoufalství. Když se rozbrklo, a světlo denní odhalilo zrakům celý ten obraz zpousty, vypukl blasitý pláč, ozval se srdečorný nárek. Muži ženy, děti, starci bloudí kolem, a zrak jejich marně pátrá po něčem, co zůstalo ohněm ušetřeno. Muži, ženy, děti, starci potácejí se mezi doutnajícími ssutinami, z nichž tu a tam ještě rudý plamen vyšlehlne. Zrak jejich marně hledá, co zkázn přetrvalo. Jsouce bez přistřeší, nevědouce, kam se uchýlit, s úzkostí, teskně hledí v budoucnost. Nemajíce kde hlavu skloniti, se strachem, s bázni se tází, co s nimi se stane. Marně hledám výrazu, abych vypsala hroznou bádu, jež zde staví se na oči. Slovo jest nedostatečné, aby mohlo vylíčiti srdečvoucí strast, se kterouž všude se potkáváme. Však toho netřeba, abych vzbudila Tvou útrpnost. Tvé šlechetné srdce toho zajisté nevyhledává. Máš ve svém rodišti s předními rodinami spojení, udržuješ vzácné styky, Tobě více než komukoli jinému jest možno k tomu působiti, aby pomocí dobročinných sbírek neštastníkům podpory, přispění se dostalo. Jsi ve své obci osobností etěnou, váženou, požíváš všeobecné oblaby, což bezpečnou jest zárukou dokonalého zdaru, když se ve prospěch neštastných, pohromou stížených rodin k věřejné dobročinnosti utíkáme. Ujmi se jich, tak k Tobě snažně volám, připojujíc jen ještě, že cena pomoci se stonásobňuje, je-li rychlá, jestliže se neopozdí. Slituj se, ustrň se nad nimi, tak Tě vroucené prosím, podotýkajíc jen ještě, že dvojnásobně dává, kdo dává hued, neotáleje, nemeškaje.

Budu s Bohem!

Tvá

zarmoucená přítelkyně

Milada.

V Hudlicích, dne 27. července 1892.

List podobného obsahu.

Milostivá paní!

Žehnání, se kterým chudina, již ráčíte býti přelaskavou dobrodítelkou, pronáší jméno Vašnosti, dodává mi odvahy, zmužilosti,

abych v strasti, jež mne obkličuje, srdece mé rozdírá, k Vašnostem se uchýlila, utekla. Pověst Vašnosti neskonale šlechetnosti, nevyrovnatelné dobroty, se kterouž se lidem nešťastným, trpícím, nouzí skličeným obětovati ráčíte, pověst Vašnosti lidumilství, jež neznajíce mezí, ničím od skutků lásky odvrátit se nenechá, povzbuzuje, pobádá mne, abych v steskú a náruku, jenž všude kolem mne se rozléhá, Vašnosti velkodušné pomoci, Vašnostina příspění se dovolávala.

Těžce spočinula na nás ruka Páně, trpkou zkoušku připravila nám Prozřetelnost. Včera ještě sídlila mezi námi spokojenosť, bytoval mezi námi blahý pokoj a mír, dnes zoufalství zde stan svůj rozbilo, dnes potkávají se všude skloněná, schýlená čela, na něž beznaděj truchlý znak svůj vtiskla dnes vidí se na všech stranách ubledlálice, na nichž zoufalství psáno stojí, se zračí. Letošní stav polní úrody opravňoval k nejkrásnějším nadějím, sliboval hojnou ženě, připovídai bohatou sklízeň, s uspokojením hleděl rolník v budoucenost, těše se, že si pomůže. Již ostřily se kosy, brousily srpy, avšak mělo jinak přijít. Již i přípravy konaly se ke žnám, avšak jinak bylo souzeno. — Včera po poledni zachmuřilo, skalilo se nebe, a četné mraky shlukovaly se vždy hrozivěji a hrozivěji. Včera po poledni zastřela, zakryla se obloha, těžce visely temné mraky nad krajinou, jsouce jí včetnou neblahou. Se strachem, s tesknou předtuchou pozorovali jsme, kterak bouře se blíží. Plní úzkosti a teskného předvídání viděli jsme, kterak bouře se stahuje. Brzy se ukázalo, že obavy naše nebyly zbytečné, bezdůvodné, brzy se poznalo, že jsme se marně neděsili, nebáli, nelekali. Jaké to divadlo! Hrom burácel, duněl, rachotil, až uši zaléhaly, rudé blesky nepřetržitě se křížovaly, šlehaly, osvěcujíce příšerně náhle nastalou temnotu. Bylo boží dopuštění. Země se chvěla ranami hromovými, nebe se otvíralo, stálo v plamenech. Nastalo krupobití, jakého zde není pamětníka, jakého zde nikdo nezažil, nepoznal. Zrající obilí zatlučeno do země tak, že z něho nic nezbylo, stromy stojí zloupeny ovoce, listí, s polámanými větvemi. Boží úroda na polích naprostě zmařena, zničena, stromy zbaveny ovoce, listí, ba i okleštěny. Však na tom nebylo dosti. Mira neštěstí nebyla ještě plna, dovršena. Proudý dešťové, jež s nebe se lily, naplnily potoky tou měrou, že z břehu vystoupily, vše daleko široko zaplavujíce. Od lůjaku, od strže, jež s nebe se snesly, rozvodnily se všechny potoky. V divém jeku unášel bouřný proud, co v cestu se mu stavělo, nic nesvedla, nezmohla, nepořídila ruka lidská proti urputnému násilníku. V bouřném chватu dravý proud rval, unášel, uchvacoval vše, co v cestu mu přišlo, porážejíce lidskou sílu, vítěze nad každým úsilím. Pohřichu zmařen v tuhém tom boji s rozpoutanými živly nejeden život. Bohužel vyžádal si zápas s rozkácenými živly nejednu oběť.

Škoda stropená krupobitím jest nesmírná. Nebohý rolník zajisté by si zoufal, kdyby nebylo srdeci citlivých, duši šlechetných. Kdož vidí zpoustu, způsobenou krupobitím a povodní, cíti živě, že nebohý rolník nemůže býti osudu svému zástaven, nemá-li zoufalství propadnouti. Příspění, pomoci nešťastným osměluji se doufati také na Vás, Milostivá Paní. Vysoké postavení, jež růčite zaujmati, velký vliv, kterýž ráčíte mít, to vše přinese nešťastným bohatý zisk, jestliže byste se dobrotivě dobročinné sbírce v čelo postaviti ráčily, neboť kdož by odepřel daň lásky k bliž-

nímu, když žádá jí dáma tak vyznešená, tak výtečná. Prozřetelnost po stavila Vašnosť na výsluní společenského života, dalekosáhlé jest působení Vašnosti, jwěno Vašnostino všudy se svrehovanou úctou se pronáší. Nikdo jiný nemůže zajisté nu prospěch nebožáků tolik dosíti, vykonati, jako Vy, Milostivá Paní, nebot kdož by uzavřel sluch svůj prosbě, kterouž pronášeji ústa dám vyzácné. Blahé vědomí, že rozmnožen jest počet dobročinných skutků. Vámi, Milostivá Paní, vykonaných, pomyšlení na slzy vděku, po lících kanouci, odměni Vašnosť za námahu a starost, s níž úkol takový jest spojen. Nemalé jsou svízele a nepřijemnosti, jož úkol takový s sebou přináší, veliké jest sebezapření, jehož vymáhá. Šlechetná mysl Vašnosti nalezne náhradu v povznájejícím povyšlení, že jste ku blahu lidstva přispěti, býdy umenšiti, žalu umírniti ráčily.

V naději, že nebude ve zlé vykládána troufalost má, znamenám se v nejhľubší úctě Vašnostem k službě oddaná

Milada Kalinová.

V Lomnici, dne 17. listopadu 1892.

Milada prosí matku, aby prodloužití směla pobyt svůj na venkově.

Milovaná, drahá matičko!

Lhůta pobytu mému na venkově vyměřená, určená k žalosti mé se chýlí ku konci. K stesku svému znamenám, že se blíží již doba, kterou jsi, matičko drahá, k návratu mému ustanovila. S Bohem mám dátí již utěšenému údoli, kde pokoj bydlí, odtrhnouti se ode všeho toho, co srdece mé zde tak nevýslovně blaží. Loněti se mám s tím milým zdejším zátiší, ztratiti to vše, na čem s celou duší visím, lžím, což jest mi tak neskonale milé a drahé. Nezazlívaj mi, nehněvej se na mne, drahá matičko, jestliže Tě snažně o dovolení žádám, bych zde o několik dní déle zdržeti se směla. Nediv se a nehorši, matičko drahá, jestliže se osměluji prositi, abych odjezd svůj o několik dní odložiti směla. Povětrnost jest nadobyčejně příznivá. Vlažné deště střídají se s teplým slunečním svitem, takže neustále pod širým nebem prodlévám. Nebe mi přeje, daří se nás nejpřijemnější pohodou. Prší právě jen tolik, kolik jest potřebí, kolik rolníkovi vhod a k službě, takže ani chvíli pod střechu se nezdržím, takže mě světnice nevidí. Každý tvrdí, že jsem se znamenitě zotavila. Kdybys viděla, jak mi chutná, jak hbitě se mám k jidlu. Jde o tom jeden hlas, že mi zde znamenitě slouží. Hlad, jenž mne ani neopouští, zřejmě tomu nasvědčuje. Božena, miláček Tvůj, také spojuje prosobný hlas s blasem mým, a její páni rodiče dávají Ti své ujištění, že jsem jim hostem milým. Božena, jež se Tvé lásečce těší, za mne u Tebe se přimlová, oroduje, a její páni rodiče ubezpečují Tě, že by mne vešmi neradi propustili. Posbory mi dobrativě, buď ke mně milosrdna, tak prosím, matinko drahá. Jest mi dobrě známo, oč uskutečnění touhy mé, vyplnění přání mého rozbiti, ztroskotati se mně. Vím, co namíneš, tušíš, jaká překážka v cestu se staví. Obáváš se, že mnicho zapomenu, zanedbám, pomeškám. Naplňuje Tě starostí, že to bude mému pokroku na závadu, ke škodě, s ublížením. Vzpomeň, matičko

drahá, že si přinesu utužené, upevněné zdraví, vzpružené sily. Dvojnásobné horlivosti mé zajisté se podaří, abych vše dohonila. Uvaž, matinko drahá, že se vrátím posilněna, osvěžena a tím zvýšené práce, pronikavější činnosti schopna, čímž zajisté vše nahradím. Libajíc Ti uctivě ruce, opětuji prosbu svou. Tvá

poslušná dcera

Milada.

V Ratibořicích, dne 10. července 1892.

Švadlena prosí za omluvu, že nedodala v čas práci objednanou.

Milostivá Paní!

Zasloužila jsem si zajisté, uznávám to skroušeně, výčitky činěné, nieméně doufám, že se mi poštěstí usmířiti Vašnost, jestliže mi bude dovoleno vyložiti, jak se stalo, že jsem s dodávkou objednané práce tak se opozdila. Vím dobře, že ráděte mítí veškeré právo býti se mnou nespokojena. Nieméně doufám ve Vašnostino odpusťení. — Vzbuďila jsem Vašnostinu nelibost, ráděte se na mne horšiti. Jsem si toho dobrě vědoma, že ráděte mítí veškerou přičinu. Nieméně očekávám, že mi bude provinění toto dobrovitě prominuto. Opzdila jsem se hlavně nepříznivými okolnostmi, nepředvídanými překázkami, o nichž tuto promluviti se osměluji. Krátce po objednávce, kterouž jste mě poctiti ráčily, odesla mi jedna z nejdovednějších pracovnic, má pravá to ruka, má podpora. Brzy po objednávce, již se mi k veliké mé citi od Vás, Milostivá Paní, dostalo, pozbyla jsem jedno z nejspolehlivějších dělnic. Náhradnice její nikterak nestačila požadavkům, nikterakž mne neuspokojovala, ba práce její byla tak nedostatečná, schopnost tak malá, že jsem byla nucena skutečně ji propustiti. Než protože saisona je právě teď v plném proudu, nepodařilo se mi získati sily jiné. K tomu nastal v rodině, jež mě po léta zaměstnává, případ úmrtí, i bylo mi kvapně několik osob smutčním oblekem opatřiti, což mě ovšem zdrželo, což mi ovšem několik dní, vzalo. K tomu zemřel rodině, pro niž drahně časův pracuji, blízký příbuzný, i bylo mi na rychlo smuteční obleky hotoviti, pro kteroužto neodkladnou práci vše ostatní na několik dní se odložilo. Vašnostina dobrovitá shovívavost uzná zajisté platnost mé omluvy a promine laskavě, že jsem danému slovu nedostála. Vašnostina dobrovitá shovívavost přijme dobrovitě omluvu mou a odpustí, že jsem slibu svého nedodržela. Napnu všechny sily své, vynaložím vše, abych objednanou práci co nejdříve dodala. Ve třech dnech nejdéle jest vše ve Vašnostiných rukou.

Prosíc ještě jednou co nejsnažněji a nejuctivěji, aby mi nebylo vyloženo ve zlé, ubezpečuji Vašnost, že v budoucnosti všemožně se přičiním, abych Vašnostiným požadavkům učinila za dosť. Vašnostině blahosklonné přízni poroučí se v nejhlbší úctě k službám oddaná.

N. N.,
švadlena.

V Praze, dne 5. prosince 1891.

Vnučka děkuje babičce za vánoční dárky.

Milovaná babičko!

Přijmi, babičko milená, mé nejvřelejší díky za vánoční dárky, jichž se mi z Tvé štědré ruky dostalo. Jak Ti děkovati, drahá babičko, za všecka ta radostná překvapení, jakáž mi Tvá neskonala laskavost uchystala, připravila. — Budiž Tobe, babičko milená, co nejvřeleji a nejuctivěji poděkováno za bohaté dárky, kterými jsi mne dobrotič obmyslila. Všecka má tajná přání se vyplnila, po čem jsem v tajnosti toužila, došlo splnění. Kdož Ti o nich, milená babičko, pověděl, kdo Tě o nich zpravil, kdo si u Tebe zahrál na mého zrádce? Vím to. Je to bystrozrak Tvé neskonale lásky. Proto se přičiním, vynaložím všecky sily své, abych Ti chováním radosť působila. Budíž proto mojí úsilovnou snahou, abys na mně mohla mítí zalíbení. Nemůžeš si ani představiti, jak jsem se zaradovala, zajásala, když jsem dárky Tvé spatřila. Nelze mi vylíčiti radost, jakou jsem pocítila při pohledu na Tvé štědré nadělení vánoční. Batystové šátečky vezimu hned po vánocích do práce, a nepochybuj, že se práce má zdaří. Do těch batystových šátečků dám se co nejdříve; uvidíš, jak budou krásné. Nejvíce se těším ze spisu naší Krásnohorské. Založila jsem si před nedávnem svou vlastní knihovničku tím, že jsem si zakoupila Světlou. Kdož se k ní lépe hodí nežli ona? Nejmilejším z dárků json mi spisy naší Krásnohorské. Malá má knihovnička, došla jimi nejen vhodného, ale i skvělého obohacení. Obsahuje nyní vedle Světlé též Krásnohorskou, naplňuje mě oprávněnou chloubou.

Děkujujíc Ti ještě jednou co nejvřeleji, libám upřímně Tvé dobročinné ruce a trvám Tvou vděčnou vnučkou. Opětuji výraz své vděčnosti a oddanosti, jsem Tvou vděčnou vnučkou.

Milada.

V Praze, dne 25. prosince 1891.

Božena děkuje se z pozvání Miladou ji učiněného.

Drahá přítelkyně!

Pozváním svým připravila jsi mi nemalé překvapení. Však bohužel nemohu ho uposlechnouti, nelze mi z ochoty tvé těžiti. Vidím v duchu, jak se tvář Tvá zachmuřuje, jak se kaboniš. Poslyš!

Moji rodiče neměli žádných námitek, jsouce povděčni nabídnutí mně učiněnému, blahovolnosti Tvých pánů rodičů. Již byl také list napsán, v némž jsem Tě s díkem o svém brzkém přichodu zpravovala, a matinka sama mi pomáhala konati přípravy. Avšak člověk miní, Pán Bůh mění. Téhož dne večer onemocněl mladší bratr. Doufali jsme, že přes noc zase mine, však očekávání naše se nesplnilo. Následujícího dne přitížilo se mu, brzy zhoršil se jeho stav tou měrou, že musil být lékař povolán, a nyní leží v těžké

nemoci, kteráž vymáhá všemožnou péči, žádá nejbedlivějšího ošetřování. Za takových poměrů jsem doma nezbytně potřebna, nevyhnutevná. Nereptám proto, nevzpíram se, budu spokojena, jen když se náš milý Václav pozdraví, jen když nám bude zachován. Veta po rozkoši, kde úzkost zavládla. Radosť umlká, prchá, kde mučivá starost a obava žezla se ujala.

Opětujíc svůj nejsrdečnejší dík za pozvání mi učiněné, trvám ve starém, nezměněném přátelství Tvou

upřímnou přítelkyní.

Božena.

V Praze, dne 18. června 1892.

Božena odpovídá přítelkyni k listu, jímž zvána byla k pobytu na venkově.

Nejdražší přítelkyně!

Měj můj vroucí, vřelý dík za laskavé pozvání, jehož se mi od Tebe dostalo. Budíž Ti co nejsrdečněji poděkováno za přátelské pozvání, kteréž mi činiš. Přiznávám se otevřeně, nepokrytě, pozdravila jsem je s radostí, uvítala s jásem. Nepřipadá mi zamlčeti, že jsem jím všecka potěšena, rozрадována. Nedychtila, nepráhnuла jsem po ničem tak velmi, jako abych na venkově prodleli mohla, aniž mi kynula nejmenší naděje, že k tomu dojde, že se mi stane po vůli. Pobyt na venkově byl mým nejvroucenějším přání, jehož uskutečnění k nemožnosti náležetí se zdálo. Jaká blaženosť uniknouti těm pražským, lomozuplným ulicím pražským, vymknouti se smutnému zajetí dusného města!

Nebylo by Ti milo, drahá přítelkyně, kdybych přivezla některé knihy a hudebniny, kteréž mi poslední můj svátek vázaného přinesl? Snad bych se Ti zavděčila, kdybych s sebou vzala některé spisy a hudební skladby, jimiž nedávávě jmeniny knihovnu mou obohatily. Jsou po každé stránce pozoruhodné, zajímaly by Tě zajisté.

Vybízíš mě, abych s příjezdem neotálela, já pak zde nemám již stání a proto obmyšlim opustiti Prahu dne 15. června. Přejos si, abych nemeškajíc, co nejdříve k Vám zavítala, já pak jsem plna touhy a nedočkovosti. Jest tudy odjezd můj ustanoven na den 15. června. Buď tak laskava a piš, zdaž jsi srozuměna, zprav mě, zdaž nemáš námitek, zda není překážek.

Končíc vznáším na Tebe žádost, abys mě svým velectvým pánum rodičům, jímž za přízeň pozváním mi prokázanou co nejvřeleji a nejuctivěji děkuji, poručenu učinila. K závěru Tě prosím, abys svým

velectěným pánum rodičům můj nejvřelejší dík, jakož i výraz nejhlubší úcty přednesla.

Jsem Tvá

upřímná přítelkyně

Milada.

V Praze, dne 6. června 1892.

Milada blahopřeje rodičům k Novému roku.

Drazí rodiče!

Proniknuta jsouce city vděčnosti, úcty a lásky, vzpomínám v slavnostní a významný den novoroční všech neskonalých dobrodiní, kterými mě, nejdražší rodiče, zahrnujete. Významný svátek Nového roku vybízí mne mocně, abych na mysl si uvedla všecká velká dobrodina, jež jsem z laskavé ruky Vaší přijala a dosud přijímám. Jakž bych neměla Nejvyššího z hloubi duše prositi, aby Vám bohatě splatil, což jste pro mne ve své neskonale dobratě učinili, zasypávaje Vás dary svými, poprávajte Vám jmenovitě pevného zdraví. Volám proto vroně a úsilovně k nebi, aby Vám hojně dalo odměny, dařic, obmyšlejíc Vás vším, eož by Vás potěšit, k oblažení Vašemu sloužiti mohlo, jmenovitě pak silami a stálým zdravím.

Zároveň pokládám za svou povinnost slíbiti svaté, že se vše možně vynasnažím, abych se Vám za přinesené oběti odsloužila, jsouc Vám k radosti a potěše. K blahopřání svému připojuji povinné ujištění, že snaha má něstí se bude vždy k tomu, abych vzorným chováním oběti níže přinesených hodnou se stala, a Vy na mně zalíbení mítí mohli.

Libajíc Vám uctivě dobratived ruce, jsem

Vaši

poslušnou dcerou.

Milada.

V Praze, dne 30. prosince 1890.

Milada přeje matce své k jmeninám.

Nejdražší matinko!

Jak jest mi želeli, že mi odepřeno, zabráněno, abych v slavný den jmenin Tvých společně s bratry a sestrami předstoupic ústně projeviti mohla, co mé vděčné srdce naplňuje, co mou radostně rozrušenou mysl prochvívá. Oož mi toho líto, že mi není dáno, dovoleno, abych v slavnostní den jmenin Tvých k bratřím a sestrám svým se přidružila, přednášejíc ústně, eo mnou hýbe. Vidím, jak mile se na ně usmíváš, jak laskavě na ně hledíš, jak je v náruč vineš, jak je k srdeci tiskneš, vidím jejich ples a blaženosť. O, není-li pravda, že se vlídného přijetí

dostane také řádkům mým, jež Ti mou vděčnost, lásku a úctu tlumočí, a jimiž na drahou hlavu Tvou požehnání nebes svolávám. Buď nám dlouho zdráva, matičko drahá, abychom se Ti odsloužiti, odvděčiti mohli za všecko to veliké sebezapření, jež jsi sobě ukládala a dosud ukládáš, abys nám prospěla, posloužila. Bůh zachovej Tě dlouho rodině tvé, abys na ní odměny došla za všecky ty těžké oběti, jež jsi nám v neskonale lásce své přinesla, majíc jedině blaho naše na zřeteli, myslíce jen na prospěch nás. Objmajíc Tě v duchu, slibuji, že budeš ve mně mít vždy deceru oddanou, poslušnou.

Tvá

Milada.

V Praze, dne 24. července 1890.

List doporučovací.

Milostivá Paní!

Shovívavá dobrota, kterouž při každé příležitosti osvědčovati ráčíte, dodává mi odvahy, abych Vás témito rádky osloivila. Povzbuzena jsoue laskavostí, jakouž vždy a všudy na jeno dávati ráčíte, chápou se péra, abych Vašnostem dopsala. Bylo mi řečeno, že se ráčíte po někom ohlížeti, jemuž byste jakožto pěstounce útlé dítky své s plnou důvěrou odevzdati, svěřiti mohla. Slyším, že ráčíte pro své útlé dítky hledatí spolehlivou pěstounku. Vím o dvíce takové. Jest to Marie Pilná, sirotek po lékaři, jenž před pěti léty zemřel, zanechav zde několik nezaopatřených dítěk. Jest to Marie Pilná, sirotek po lékaři, jenž před pěti léty urván byl nelítostnou smrtí četné rodině své na veliký zármutek a k velkému neštěstí jejimu. Marie vyrůstala se mnou, byly jsme družky, a mohu se zaručiti, že jest to dívka vzorná, všemi ctnostmi ozdobená, v nejedné příčině vynikající. Marie často k nám docházela, často u nás pobývala, jsoue mi přítelkyně nade vše milou. Znám ji jakožto dívku dokonalou, jakých jest jen málo. Jemná mysl, ušlechtilý mrav, pěkné chování, vybroušené, uhlazené způsoby, vážný názor životní činí ji k úkolu pěstounky nad jiné způsobilou. Jsoue bohatě nadána, vzorně vychována, všeestranně vzdělána, jsoue vážného smýšlení a pevných mravných zásad. Marie má zajisté všechny vlastnosti, jež úřad pěstounky vymáhá, jichž u pěstounky sobě přejeme, jichž v případě podobném vyhledáváme. Mám za to, jsem přesvědčena, že by všem Vašnostiným požadavkům vyhověla, že by v každé příčině za dost učinila, jakož že by si Vašnostiny obliby dobyla, až byste ji poznati ráčily, ze kteréž příčiny ji Vašnostem co nejvýreleji doporučují. Nelze pochybovat, že by Marie do Vašnosti vzácného domu, k Vašnostiiným rozmilým dítkám výborně se hodila, jakož že by Vašnostiina blahosklonná přízeň jí neminula, až byste ji poznati ráčily.

Omlouvajíc se ze smělosti své, poroučím se co nejuctivější a znamenám se Vašnostem k službám oddaná

N. N.

V Praze, dne 17. srpna 1890.

OBSAH.

Povídky, obrazy ze života, bajky, paraboly.

	Str.
1. Pravá cena života	1
2. Hrdinský čin	1
3. Statečnost mateřská	2
4. Láska dětinná	2
5. Rekovnost dívčí	3
6. Spořivost a dobročinnost	4
7. Vytrvalost	5
8. Hošák a bodlák	5
9. Topol a dub	5
10. Cvrček a motýl	6
11. Pravidla slušného chování ve společnosti	7
12. Povýšení. (Čítanka pro školy obecné a měšťanské díl VI. čl. 5.)	8
13. Vytívalost. (Čítanka pro školy obecné a měšťanské díl VI. čl. 7.)	8
14. Hrdinský jinoch. (Čítanka pro školy obecné a měšťanské díl VI. čl. 24.)	9
15. Dvě sovy. (Čítanka pro školy obecné a měšťanské díl VI. čl. 85.)	10
16. Odbýtý pomlouvač. (Čítanka pro školy obecné a měšťanské díl VI. čl. 49.)	10
17. Jupiter a ovec	10
18. Oběť	11
19. Herakles na rozcestí	11

Vypravovaní a ličení dějepisná.

20. Eneas, etitel bohů	12
21. Tyrtaeus	13
22. Demosthenes	13
23. Diogenes	14
24. Koriolán před Římem	14
25. Knut	16
26. Johanna d'Are	16
27. Volba Jiřího z Poděbrad za krále	17
28. Jednota bratří česko-moravských	18

Popisy.

29. Veverka	19
30. Zajíc	20
31. Koza	21
32. Kamzík	22
33. Krtek	23
34. Lumík. (Čítanka pro školy obecné a měšťanské díl VI. čl. 92.)	24
35. Skřivánek	25
36. Vlaštovka	25
37. Holub	26
38. Zmije	27
39. Sled. (Čítanka pro školy obecné a měšťanské díl VI. čl. 79.)	28
40. Dub	29

41. Bora	29
42. Kras	30

Líčení.

43. Lesní výjev	31
44. Děšť	32
45. Proměna hmyzů	33
46. Neděle na vesnici	34
47. Letní večer na vesnici	35
48. Vánoce	36
49. Zábava na ledě	37
50. Na nádraží	38
51. Vítězný průvod v Římě	39
52. Huse na obranu	41

Přirovnání.

53. Ježek a krtek	42
54. Husa a kachna	42
55. Květy a naděje	43
56. Pout a život	43
57. Řeka a život	44
58. Jaro a mládí	45
59. Spořivý a lakovac	46
60. Zloděj a utrhač	47
61. Přítel a lichotník	47

Pojednání.

62. Zvykej pořádku	49
63. Co zdobí dívku?	49
64. Spánek, obraz malomocnosti lidské	50
65. Vzpomínka a naděje zdrojem útěchy	51
66. Cena zdraví	51
67. Láska dětiinná	52
68. Přátelství	54
69. Vědění nad bohatstvím	55
70. Zisk věd přírodních	56
71. Úvaha novoroční	57
72. Nelze mi vystačit!	58
73. Noní všecko zlato, co se třpytí	60
74. Není růže bez trní	61

Listy oznamovací.

75. Milada věnuje přítelkyni štěp růžový	62
76. Milada činí výčinky pro dlouhé mlčení	62
77. Milada píše nemocnému bratrovi	63
78. Milada, pozdravuje se z těžké choroby, píše přítelkyni	64
79. Milada žijíce na venkově, líší vycházku v době zimní	65

Lišť soustrastný.

80. Milada těší přítelkyni, jež matku ztratila	66
--	----

Listy obsahu poučného.

81. Milada poučuje sestru o lavinách zimních	67
82. Milada poučuje sestru o lavinách jarních	68
83. Milada poučuje přítelkyni o letohrádku královny Anny v Praze	69

Listy zvací.

Str.

84. Milada zve přítelkyni, aby společně s ní užila vstupenky do hud. produkcii	70
85. Milada zve přítelkyni, aby se zúčastnila výletu na Karlov Týn	71
86. Milada zve přítelkyni, aby s ní prožila svátky vánoční	71
87. Milada zve přítelkyni k pobytu na venkově	72
88. List podobného obsahu	73

Listy prosebné.

89. Milada prosí přítelkyni, aby ji obstarala knihu	74
90. Milada jsouc churava, prosí přítelkyni, aby ji navštívila	75
91. Milada žádá přítelkyni, aby ve prospěch neštěstím stížených dobročinnou sbírku podnikla	75
92. List podobného obsahu	76
93. Milada prosí matku, aby pobyt na venkově prodloužit směla	78

List omluvný.

94. Švadlena prosí za omluvu, že nedodala v čas práci objednanou	79
--	----

Listy děkovací.

95. Vnučka děkuje babičce za vánoční nadělení	80
96. Milada děkuje za pozvání přítelkyni jí učiněné	81
97. Milada odpovídá přítelkyni k listu, jímž zvána byla na venek	81

Listy blahopřejné.

98. Milada přeje rodičům k Novému roku	82
99. Milada přeje matece k jmeninám	82

List doporučovací.

100. Milada doporučuje přítelkyni svoji za pěstounku	83
--	----

Nakladatel **FR. A. URBÁNEK**, český knihkupec

pro literaturu paedagogickou i hudební a pomůcky učebné

v Praze, na Ferdinandské tř. v č. 4. n. vedle Národního divadla.

Prvý český závod hudební. — Pálčovna hudebnin.

Slohouvá cvičení na školách obecných a měšťanských. Napsal *Otakar Šadovský*, odborný učitel v Ivančicích. 2., valně rozmužené vydání. Cena: brož. 2 zl. 20 kr., v plátně vázane 2 zl. 50 kr.

Slohouvá cvičení. Pro učitele škol obecných sepsal *Jos. Růžička*, ředitel měšť. školy na Kr. Vinohradech. Druhé, zeza nové vydání. Cena 1 zl. 50 kr., váz. 1 zl. 70 kr.

Cvičení slohouvá pro obecné a měšťanské školy. Dle Hailaly a Zikmundy sestavil *J. Polák*, učitel v Kutné Hoře. Nauka o větách. Cena 60 kr., váz. 80 kr.

O slohouvých úkolech ve škole obecné a měšťanské. Sepsal *Lad. Jos. Kováříček*, učitel při škole měšť. v Mnichově Hradišti. V tisku.

Základové cvičby slohouvé jakožto prvá část Prakticko-methodické cvičebnice slohouvé. Ku potřebě kandidátů učit, učitelů škol obecných a měšťanských pokud možná na základě nových čítanek sepsal *Jan Vlček*, ředitel měšť. školy v Mnichově Hradišti. Cena 1 zl. 40 kr., váz. 1 zl. 60 kr.

Příspěvek k methodice slohouvé. 100 slohouvých cvičení za praktickou pomoc při cvičbě slohouvé pro školy měst. a vyšší třídy školy obecné napsala *Eliška Řeháková*, učitelka při měšť. dívčí škole u sv. Tomáše v Praze. V tisku.

Slohou ve školách obecných a měšťanských.

Pro učitele sepsal *Jos. Růžička*, ředitel měšť. školy na Kr. Vinohradech. Cena 1 zl. 20 kr., váz. 1 zl. 40 kr.

O větě složené. Sbírka příkladů. Sořadil *Karel Steinich*, ředitel při měšťanské škole v Praze. Cena 40 kr., váz. 60 kr.

Methodický výklad mluvnice pro školy obecné. Napsal *Frant. Zenkl*, učitel v Nádějkově. Díl I. a II. Cena 80 kr., váz. 1 zl.

Sbírka příkladů k vyučování tvaroslovnému. Sestavil *Karel Steinich*, ředitel při měšť. škole v Praze. Cena 1 zl., váz. 1 zl. 20 kr.

Mluvnická cvičení. Pro učitele škol obecných sepsal *Jos. Růžička*, ředitel měšť. školy na Kr. Vinohradech. Cena 60 kr., váz. 80 kr.

Cvičení pravopisná pro školu obecnou se zvláštním zřetelem k souhláskám obojetným. Sbírka pravidel a příkladů k vyučování pravopisu. Sepsal V. Křemen, učitel v Štěchovicích. Cena 40 kr.

Rukověť ku cvičením pravopisným pro žáky nižších stupňů obecné školy na základě nejsnadnejších pravidel mluvnických sestavil Frant. Opa, řídící učitel. Cena 40 kr., váz. 60 kr.

Podrobné navedení, jak „**Cvičiti smysly a řeč**“ v prvé třídě škol obecných Sepsal Fr. Al. Petřík, učitel v Choenci. Cena 1 zl., váz. v platně 1 zl. 20 kr.

Podrobné navedení, jak „**Cvičiti smysly a řeč**“ v druhé třídě škol obecných Sepsal Fr. Al. Petřík, učitel v Choenci. V tisku.

Podrobné navedení, jak **vyučovati čtení** v prvé třídě školy obec. v Choenci. Cena 60 kr., vaz. 90 kr. Sepsal Fr. A. Petřík, učitel

Vyučování řeči v nejúžších třídách školy obecné. Sepsal Frant. Tesař, učitel v Praze. Cena 40 kr.

Navedení ke čtení a písemnostem. Sepsal gymn. prof Ant. K. Madiera, c. k. okr. školní inspektor v Karlíně. Cena 80 kr.

Janua linguarum reserata aurea čili: Brána jazykův otevřená nebo Planěště všech řečí a umění, to jest: Krátký způsob z latinského (a kteréhokoli jiného) jazyka spolu se začátky všech umění svobodných pochopení pod stem titulů v tisici propovědích obsažený. Od Jana Amosa Komenského. Nové vydání. Cena 1 zl.

Osnova a postup vyučovací dle zásad J. A. Komen-ského. Napsal Jos. Letošník, profesor c. k. paedagogia v Hradci Králové. Cena 60 kr.

O methodách učebných a logické jejich příbuznosti. Sepsal řed. Jan Lepař. 2. vydání rozšířené. Cena 40 kr.

Dodatky k vyučování jazykovému na školách měšťanských. Nejdůležitější tvary písemnické spolu se stručnými nástinami životopisními nejpřednějších spisovatelů. Se zřením k podrobné osnově, zpracované okresní konferencí učitelstva měšť. škol pražských a k nejnovější literatuře české pro školy měšťanské upravil a sepsal Ladislav Benýšek, ředitel měšťanské školy u sv. Tomáše v Praze. Cena 40 kr.

O b s a h : Předmluva. — Nejdůležitější tvary písemnické: Bajka, Pohádka čili báchorka, Pověst, Legenda, Povídka, Životopis, Cestopis, O přízvuku, Stopa a rytmus, Verš a strof, Rým, Metafora čili přenáška, Pojem prostomluvy a básně, přehled tvarů písemnických. — Nástiny životopisné: Boh. Hasičtejnský z Lobkovic, V. Kornel ze Všehrd, J. A. Komenský, Jos. Jungmann, P. J. Šafařík, Fr. L. Čelakovský, Fr. Palacký.

Rukovět české literatury a českého básnictví

s příložkem o krásorečnění a o dopisech a listech jednačích obyčejných. Ku prospěchu naší mládeže sestavil Jan Vitek, ředitel měst. školy v Mnich. Hradišti. Druhé, opravené vydání. Cena 50 kr.

Stručný přehled dějin literatury české doby

staré a střední, kterýž pro žáky škol středních sestavil J. Vesnický (gymn. řed. šk. rada Fr. Bartoš). Druhé, opravené vydání. Cena 30 kr.

Stručný přehled dějin literatury české doby

nové, kterýž pro žáky škol středních pokračováním doby staré a střední od J. Vesnického sepsal Dr. Frant. Bačkovský. Cena 40 kr.

Doplňky a opravy, které ke svému „Stručnému přehledu dějin literatury české doby nové“ napsal Dr. Fr. Bačkovský. Cena 20 kr.

Přehled dějin písemnictví českého

do by nejnovější. Napsal Dr. Frant. Bačkovský. Cena 1 zl.

Spůsobové básnictví a jejich literatura. Jakožto úvod do dějin literatury sestavil prof. M. Blažek.

Cena 2 zl.

„Posel z Budče“ končí obšírnou úvahu o díle tomto v č. 1. ze dne 7. ledna 1879 takto:

„Tomu, kdož v dějinách literatury i ve způsobech básnictví chce zaokrouhlených vědomostí nabýti, nemůžeme být než tou radou, aby ke studii svému knihu tuto si zjednal.“

Krátká prosodie česká.

Pro začátečníky sepsal Dr. Frant. Sušil. Třetí, opravené vydání.

Cena 40 kr.

Proprava k české stilistice.

Upravil řed. Václav Petruš. 2 díly v jednom svazku.

Cena 1 zl. 50 kr.

Kritika.

Výbor úvah prof. Dra. Jos. Durdíka o zjevech literárních a uměleckých. Cena 1 zl. 60 kr.

Obsah: Bozděch, Baron Görtz žili o časových narrázkách v díle uměleckém. — Pfleger-Moravský, Della Rosa, poslední Rožemberk, Truchlohra. — Zákrejs, Dvě krásných očí. Veselohra. — Sardou, Fernanda. Činohra. — Červinka, Jan z Dubé. Básně. — Dvořákova-Mráčková, Chudobky. Básně. — Ferrari, Láska bez úcty. Činohra. — Něco o povaze spisů zábavně poučných. — Čerňavskij, Občanský sňatek. Drama. — O nebezpečných kuhách. — Osvěta. Listy pro rozhled v umění, vědě a politice. — Zákrejs, Poděbradovna. Truchlohra. — Kolář, Pražský žid. Drama. — Malý, Rukovět augl. jazyka; Malý, Anglická čítanka; Sládek, Průpravná mluvnice angl. jazyka. — Slovo o „Matici“ a o „Lilbuší“ zvlášt. — Jerábek, Služebník svého pána. — Stašek, Václav. — Sardou, Vlast. Drama. — Vlček, Vlasta. Truchlohra. — Hálek, V přírodě. Básně. — Štolba, Zapovězené ovoce. Veselohra. — Krásnohorská, Z máje žití. Básně. — Bozděch, Žkouška státníkova. Veselohra. — Z umělecké pouti paní Sklenářové-Malé. — Stankovský, Žebráci. Činohra. — Obraua kritiky.

Speciálná methodika vyučování v třídě elementární. Sepsal
řed. Václ. Franěk
Připravné učení. Cena 1 zl., váz. 1 zl. 20 kr.

Praktické navedení k hláskování a čtení.

Pomočná knížka pro učitele při užívání „První čítanky pro školy obecné a měšťanské.“ Sepsal Jos. Baćkora. K druhému vydání upravil Štěpán Baćkora. S podobiznou a životopisem spisovatele. Cena 70 kr., váz. 90 kr.

Čtení a psaní na prvním i druhém stupni učení. Za příruční knihu mladším učitelům, zvláště pak chovancům paedagogiků napsal Karel Steinich, ředitel měst. školy v Praze. S četnými vyobrazeními. Cena 1 zl., váz. 1 zl. 20 kr.

Historie abecedy a slabikáře. Navedení k učení čtení psaním. Sepsal Jan Hrdý. učitel v Praze. S mnohými vyobrazeními a lithogr. tabulkou azbuky. Cena 60kr.

OBSAH: 1. Historie abecedy a slabikáře. — 2. Methody. — 3. Navedení k učení čtení psaním: a) Samohlásky, b) Dvouhláska, c) Souhlásky. — 4. Cvičení ve psaní.

Realie ve školách obecných. Ku prospechu učitelův a četkův školních prohledávají k nové osnově učebné a dosavadní čítance školní sepsal Jos. Jedlička, jub. učitel c. k. ústavní učitelského v Praze. Cena 40 kr.

Prvopočátečné vyučování počtům. Sepsal Jos. Vlk, učitel při eis. krát. české vzorné škole v Praze. Čast první: Praktické pojednání o číslech 1—9. S 1 autografovanou a 1 barvitiskovou tabulkou. Cena 80 kr., váz. 1 zl.

Podrobné navedení, jak vyučovati počtům v prvé třídě škol obecných. K prospechu a za pomocnou učitelům třídy prve sepsal Frant. Al. Petřík, učitel v Chocni. Cena 60 kr., váz. 80 kr.

Prvopočátečné vyučování počtům. Sepsal Jos. Vlk, učitel při c. k. české vzorné škole v Praze. Čast druhá: Praktické pojednání o číslech desítkových. Se zvláštním zřetelem k novým měrám a váhám. Cena 80 kr., váz. 1 zl.

Počtařství postupné v praktických příkladech. Sepsal Jos. Soukup, ředitel měst. školy. Díl I. a II. za 60 kr.

Podrobné navedení, jak „Cvičiti smysly a řeč“ v prvé třídě škol obecných. Sepsal Fr. A. Petřík, učitel v Chocni. Cena 1 zl., váz. 1 zl. 20 kr.

Podrobné navedení, jak vyučovati mluvnicí a počtům v II. třídě školy obecné. Sepsal Fr. Al. Petřík, učitel v Chocni. Cena 70 kr., váz. 90 kr.